

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

DE
HEILIGE TRUDO

VAN
SERCRINGHE.

EENE BYDRAGE
TOT DE KERKELYKE GESCHIEDENIS VAN
ONS VADERLAND
IN DE ZEVENDE EEUW.

DOOR
Fr. L. Servatius Dirks,

VAN DE ORDE DER KINDERBOED. - RECOLL.

Hasselt,

P. F. Mils, Drukker van den Hertog van Brabant,
1834.

UNIVERSITÄT

900000

Digitized by Google

159 P3
37

466

DE
HEILIGE TRUDO
VAN SERCKINGHE.

EIGENDOM.

DE
HEILIGE TRUDO

VAN
SERCKINGHE.

EENE BYDRAGE
TOT DE KERKELYKE GESCHIEDENIS VAN ONS VADERLAND
IN DE ZEVENDE EEUW.

DOOR
Fr. P. Servatius Dirka,

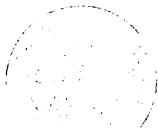
VAN DE ORDE DER KINDERBROED.-RECOLL.

Gasselt,

P. F. Milis, Drukker van Z. K. H. den Hertog van Brabant,

1854.

SECRET
17 JAN. 1920
SECRET

Αεν

Eeuwigen, Onsterfelyken, Onzigtbaren,

KONING DER GLORIE,

PRIESTER NAER DE ORDE VAN MELCHISEDECH :

Heilige God, die in uwe priesters de Heiligheid doet schitteren, en door dezelve den weg tot de heiliging der zielen bereidt, ik offer aen uwe Goddelyke Majesteit de geschiedenis op van

een man, die een priester was naer Uw hart; die de voorschriften uwer wet, in weérwil van al de poogingen der hel, deed zegepralen; in één woord; die een meesterstuk was uwer genade.

Goede Jesus, die den heiligen Trudo van zyne kindsche dagen af by de hand op den weg der deugd geleid hebt; die zyn onschuldig hart bewaerd hebt voor alle besmetting der wereld; die door hem zoo vele wonderen van genade hebt uitgewerkt; die hem in zyn leven en na zyne dood door ontelbare mirakelen verheerlykt hebt, verleen bid ik u, uwe genade, op dat dit gering werkske, waerin de deugden uws dienaers verhaeld en uwe weldaden verheven worden, tot zaligheid der zielen, en dus tot uwe glorie diene; dat, hetgeen voor U alleen, o myn God, begonnen, voor U alleen voltrokken is, ook alleen tot uwe glorie mag strekken. Amen.

INLEIDING.

Een der byzonderste kenteekenen, een der schoonste voorregten van Gods Kerk is de heiligheid.

Zal de Kerk tot op het einde der eeuwen onbewegelyk blyven op de rots, waerop ze gevestigd is, dan zal ook de heiligheid nimmer ophouden haren glans over dezelve te verspreiden.

Men zegt wel eens , dat er vroeger meer heiligen waren dan er nu zyn ; doch niemand kan zulks met zekerheid zeggen dan Hy alleen , die de harten en nieren doorgrondt en in het verborgen ziet.

Dit alleen kan men met grond verzekeren, dat God, wanneer Hy zulks voor zyne Kerk noodig of voordeelig acht, de heiligheid zyner dienaren met mirakelen en andere wonderen bekroont, het zy om 't geloof te bevestigen en de ongeloovigen de oogen te openen ; het zy om onder de geloovigen zelve eene merkelyke verbetering van zeden te weeg te brengen, om de liefde, die verkoeld was, in de harten der menschen wederom te doen ontvlammen, gelyk onder anderen de heilige kerk zingt op den feestdag van de Indrukking der wonden in het lichaam des heiligen Franciscus van Assisi.

Hierom was het dat aen de algemeene vereering en navolging zoo vele heiligen voorgesteld werden in het begin der Kerk, in de tyden der vervolgingen, in de eeuwen der groote volksverhuizing, by de stichting der onderscheidene kloosterorden.

Had evenwel toen de Kerk meer heiligheid

noodig dan nu? Zyn onze tyden beter dan de verledene tyden? En zoo niet — waerom geschieden er dan zoo veel wonderen niet meer als voorheen?

De heiligheid der Kerk werkt op twee verschillende manieren.

Ten eerste: door uitwendige teekenen, door mirakelen, enz.; ten tweede: door den invloed, door de mededeeling van hetgeen er in de heiligheid verborgen ligt, te weten van de vruchten der heiligheid.

Dit zoo zynde, mag men dan besluiten, wyl men thans min uitwendige teekenen ziet geschieden, dat er ook in de Kerk minder heiligheid is? — Geenszins. In die teekenen bestaet de heiligheid niet. Die teekenen, zegt de heilige Geest, zyn voor de ongeloovigen, en dienen slechts om het gezag der heiligen te bevestigen.

Daer nu onze eeuw zich door geen gezag, althans door geen geestelyk gezag meer wil laten geleiden; maer door de reden wil overtuigd, door de zinnen verzekerd, door het gevoel meêgesleept worden, en zelfs de mirakelen verwerpt, zoo vertoont zich, zonder dat juist daerom de mirakelen ophouden, de heiligheid der Kerk

in eene andere gedaente, en verwezentlykt zich in het ideael juist van die deugden, welke onze eeuw het meest verheft en het minst begrypt.

Zoo leeft de heiligheid in den yver, de belangloosheid, de zelfopoffering van geestelyken, die met den geest van Jesus-Christus bezielde zyn; zoo schittert zy in de onbaetzuchtige, in de heldhaftige menschenliefde van hen, die voor het heil des naesten zich zelve verloochenen; terwyl in het verborgen heilige zielen, die in den smeltkroes des lydens beproefd worden, wier deugden ongekend en veelal miskend zyn, door hare vurige gebeden, door haer lyden, door hare verstervingen den toorn Gods van hare medemenschen afwenden en de zegeningen des Hemels over dezelve afsmeeken.

Zoo evenredigt Gods Voorzienigheid immer hare zorgen naer de behoeften harer kinderen.

Het leven van elken Heilige is dan een voornaem hoofdstuk uit de groote geschiedenis der menschheid, eene bladzyde uit de heerlyke lofrede der goddelyke Voorzienigheid.

In die verhalen, hoe zeer dan ook met wonderen opgevuld, kan men de nauwkeurige zorgen van Gods oneindige vaderlijke naspeuren;

men ziet er de Heiligen als werktuigen in de hand des Heeren, werktuigen, welke Hy door zyne gratie zorgvuldig voorbereidt om tot het heil der wereld te arbeiden ; maer ook vrye werktuigen, welke met de gratie moeten medewerken, door hunne goede werken zelve den hemel moeten verdienen en toezien dat zy, aen de zaligheid van anderen werkende, zelve niet verloren gaen.

Men begrypt thans ligtelyk in welken zin men doorgaens zegt, dat de zevende eeuw voor ons vaderland de eeuw der Heiligen was.

De Kerk was toen ter tyde in grooten nood. Geheel de beschaefde wereld was door kettery en scheuring ontrust, terwyl de ondeugd aen de barbaerschheid de hand leende ten einde de beschaving zelve te vernietigen.

In de Gallische gewesten , in het ryk der Franken, zat de christelyk-katholyke godsdienst op den troon ; doch ook hier werd hy van alle kanten bedreigd. De heerschezucht der vorsten, de onwetendheid der volken , de ongebondenheid en zorgeloosheid van eenige geestelyken, het voortdurend bestaen van het heidendom te midden der christenen ; dit alles moest gewis

bydragen om de Kerk alhier van in hare opkomst ten onder te brengen.

Ja : indien er geene Voorzienigheid ware, die onophoudelyk waekt.

Want het is juist hier, dat wy de rykste stof tot onze bewondering zullen vinden, wanneer wy de wegen nagaan, waerop de heiligheid der Kerk de menschheid tot den trap van beschaving heeft opgevoerd, waerop dezelve zich thans bevindt.

Wy zouden te wydloopig zyn , wilden wy hier in byzonderheden treden ; over deze stoffe heeft men geheele werken geschreven, welke weinig of niets te verlangen overlaten. Jammer maer, dat men de geschiedenis niet altyd in dien zin bestudeert ; dat men dezelve niet aenziet, naer het denkbeeld dat de heilige Augustinus er van geeft, als de levensbeschryving der menschheid, en de menschheid als een eukel persoon onder de leiding der voorzienigheid ! Dan zou men zoo dikwyls in de geschiedenis geene wapenen vinden om de Kerk, om den godsdienst te bestryden ; maer veeleer, benevens heilzame onderrigtingen , overvloedige stof om Gods vaderliefde te verheffen en te danken.

Ook is het ons oogmerk niet in onze verhalen de dwaze kieschheid der zoogenaemde wyzen der wereld te rade te gaen. — Waerom toch zouden wy zulks doen ? — Waerom zouden wy ons schamen dingen te verhalen, welke misschien de grondslag geweest zyn van onze beschaving ? Hadden onze vaders geen eenvoudig geloof gehad, hunne reden niet onderworpen aen het gezag der Heiligen, dan zouden wy niet zyn, wat wy thans zyn. Neen : Laet ons niet ondankbaer zyn, en de getrouwe voedster lasteren, welke onze schreden bestierde toen wy nog kind waren !

Met vertrouwen bied ik mynen landgenooten de geschiedenis eens heiligen aen, welke ook het zyne heeft bygedragen tot de verlichting, tot de beschaving van ons vaderland. Zyne geschiedenis staet tevens in verband met die van andere doorluchtige personen, wier aendenken aen het hart van elken waren Belg moet dierbaer zyn. Vooral is dit werkje bestemd voor de studerende jongelingen welke tot den altaerdienst geroepen zyn, op dat zy in het voorbeeld hunner heilige landgenooten zouden leeren , op welke wyze en met welk inzicht zy zich tot de geduchte

priesterlyke waardigheid moeten voorbereiden; op dat zy leeren zouden dat de glorie Gods het hoogste doel van den arbeid eens priesters moet wezen, en dat de liefde tot onzen geliefden Zaligmaker Jesus-Christus de eenige dryfveer van alle zyne handelingen zou moeten zyn.

Geve de goede God dat de lezing van dit werkje het bedoeld gevolg hebbe ! En al moest het maer strekken om ééne zonde te beletten, of om tot ééne heilzame beweging des harten aanleiding te geven, dan zou de glorie Gods toch bevorderd, en de arbeid dien dit verhael den schryver gekost heeft , rykelyk vergolden zyn.

DE
HEILIGE TRUDO
VAN
SERCKINGHE.

EERSTE HOOFDSTUK

**De Haspengauw onder de Merovingers. — Geboorte en opvoeding
van Trudo.**

De bloeiende Haspengauw had reeds sedert lang haren meesten luister verloren. Eertyds de zetel der Frankische vorsten, zag zy eerlang de zegevierende Saliërs meer zuidwaerts trekken en eindelijk hunnen troon vestigen in het ryke Gallië, op de puinhoopen der romeinsche heerschappy. Nog wankelde echter het jonge ryk der Franken: woeste horden stroomden uit Germanië naer de

Gallische grenzen en dreigden den troon der Merovingers met een wissen ondergang. De dappere Hlodwig trok hen te gemoet; aenriep den God zyner gemalin Hlotilde, den God der Christenen en behaalde in de vlakte by Tolbiacum (1) op de Allemannen eene zoo volkomene overwinning, dat hy thans voor altyd zyne heerschappy gevestigd zag. By zyne terugkomst in Gallië ontving hy met een groot gedeelte zyner Franken het heilige doopsel en legde te Augusta Suessionum (3) den grondslag van dat magtige ryk der Franschen, dat tot op onze dagen steeds de eerste christene mogendheid geweest is.

Intusschen bleef de oude Frankische rykszetel niet geheel en al verlaten. De vorstelyke Disburgt, (5) gelyk ook de lusthuizen van Meerssen en Elsloo kregen nog menig een koninklyk bezoek, en de namen van Pipyn van Landen, van Pipyn van Herstal toonen genoeg dat de oevers van Maes en Demer aen de doorluchtigste personen van Austrasie een aengenaem verblyf opleverden.

Men had thans de eerste helft der zevende eeuw bereikt. De Frankische troon, langen tyd geschokt door de gruwelykste misdaden, bezoedeld met vorsten- en burgerbloed, had gedurende de

(1) Thans Zulpich. (2) Soissons. (3) Waerschylyk Diest.

laetste jaren van Hlothers regering eene rust genoten, waeraen men in die tyden niet gewoon was.

Deze groote vorst, die in weêrwil van de misdaden, waeraen hy zich by den aenvang zyner regering had pligtig gemackt, evenwel daarna steeds de beste inzigten aen den dag legde, stierf in 628. Door zyn beleid had hy al de Gallische gewesten onder zynen scepeter weten te vereenigen; het Salische wetboek had hy op nieuw overzien en er nog eenige hoogst noodzakelyke verordeningen bygevoegd, zoodat hy, by zyn verscheiden aen zyne beide zonen Dagobert en Hari- bert een der schoonste en magtigste ryken overgaf.

Ondanks dit alles zag het er echter met godsdienst en zeden in de Frankische landen nog zeer ellendig uit. De christelyke godsdienst had wel is waer de beschaving dier ruwe volken ondernomen, doch ook scheen het dat hy voet voor voet den Salischen grond aen de heidensche zeden moest betwisten, en voltooide zyn werk eerst na eeuwen. — « De geheele zedelyke en burgerlyke toestand der Duitsche volksstammen, in de eerste eeuwen na de volksverhuizing, zegt een kundig geschiedschryver, was in zeker opzigt erger, dan de oude eenvoudige levenswyze, toen zy nog den onmiddellbaren aendrift hunner natuer volgden. Zy waren in den overgang uit het onbewuste leven der natuer

tot hunne eigene beschaving, en dit tydperk is voor een volk het moeiljykste, wyl het bewustzyn der zedelyke waerdigheid begint te ontwaken, zonder dat de kracht der zelfbeheersching reeds aenwezig is, om de onstuimige dryfvederen en hartstogten te overwinnen » (1).

Voor al was dit het geval met ons vaderland. Minder in aenraking met andere reeds meer beschaefde christelyke volken, bleven de Belgen, zoowel overweldigers als inboorlingen met meer hardnekkigheid by hunne oude, woeste gebruiken, hetgeen niet weinig beletsel stelde aen de spoedige en volkomene verbreiding van het H. Evangelie; doch van eenen anderen kant bleven zy ook meer vervreemd van de buitensporige weelde en verwyfde zeden hunner zuidelyke naburen, een voordeel, dat later voor den godsdienst de heilzaamste gevolgen had.

Wy oordeelden deze voorafgaende bemerkingen hier noodig, en komen thans tot het voorwerp onzer geschiedenis.

Wanneer men in 628 langs de oude Romeinsche heerbaen van Bavacum (2) naer Tongeren ging, dan moest men, op ongeveer twee mylen van

(1) Wiedeman Weltgeschichte II Bⁿ 308.

(2) Bavay.

Loscastrum , (1) een tamelyk uitgestrekt bosch doortrekken , aen welks uiteinde, op den oever der beek Cysindria , zich eene hooge burgt verhief. In de schaduw der eiken en dennen , langs de beek , lagen eenige hutten verspreid , rondom eene kleine en nederige kerk , welke schier in het kreupelhout verscholen lag. Om de burgt en langs het bosch lagen ook eenige bouw- en weilanden , wier welig uitzigt de vruchtbaerheid van den grond en de vlyt der akkerlieden te kennen gaf.

Sarchinium, (2) dus was de naem der burgt, was niet , gelyk zoo vele andere sloten van dien tyd, de schrik der omstreek ; de slotvoogd loerde niet , even als een arend van uit zyn roofnest, op de weerlooze pelgrims , om ze te vermoorden en uit te schudden; zulks deed in die jaren zoo men zegt de magtige graef van Haspengauw, Allowyn, (3) ook wel Bavo geheeten, die echter later te Gandavum, onder de bestiering van S. Amandus, door een heilig leven zyne vorige wanbedryven boette; zulks verhaelt men thans nog van Hakko van Herstaplia, eenmael den schrik der omstreken van Tongeren en Loscastrum, die zich aen den moord van heiligen pligtig maekte.

(1) Borgtloon. (2) Serckinghe.

(3) Dit wordt echter door de geleerde uitgevers van het leven der H. Bavo, de schryvers der Acta Sanctorum Belgii hevig tegengesproken.

Gansch anders handelde de slotvoogd van Sarchinium. Wicbold was een regtschapen Frank, wiens ingeborene woestheid, door opregt christelyke gevoelens getemperd, slechts dan vreesselyk was, wanneer hy ze op het slagveld, voor godsdienst en vaderland aen den dag legde. Zyne burgt was het verblyf der gulle gastvryheid: de pelgrims welke naer Rome, naer 'Tours, of naer S. Jacob in Gallicië trokken waren hem steeds welkom; een ieder, die zyne hulp of bescherming behoefde, vond by hem een gunstig gehoor, en zyne Laten (1) eerden en beminden hem als een vader, wyl hy hen steeds regtvaerdig en minzaam behandelde.

Wicbold sproot uit een der edelste geslachten van den Salischen stam en telde onder zyne voorouders verscheidene Frankische vorsten. Zyne echtgenoot Adela behoorde tot den stam der hertogen van Austrasië en was dus nauw verwant aen Pipyn van Landen, die in 628 graef of landvoogd der Haspengauw en Hofmeijer van koning Dagobert was. De beide echtelingen bezaten een groot vermogen.

(1) De Laten (*servi*) of lyfeigenen waren tot den landbouw bestemd. Zy stonden onder de bescherming der wet; ook mogten zy wel iets bezitten, ofschoon hun eigendom cynsbaer was; zy genoten de burgerlyke regten, hoewel zy op geene ambten konden aanspraak maken. — *Cantu Stor. Univ. Lib. VIII. 300.*

Wicbold had onderscheidene bezittingen in Vlaenderen en Toxandria (1); in de Haspengauw bezat hy, behalve Sarchinium en eene menigte landeryen, het dorp Webbecum, niet ver van Dispargum; terwyl Adela in dezelfde streken een erfgoed had met name Salehem, waerschyntlyk wel de oude woonstede van Saleghast, een der opstellers van het Salische wetboek.

By den aenvang des jaers 628 was het op de burgt van Sarchinium feest. De Laten snelden met bly gejuich naer het slot om hunnen goeden landheer geluk te wenschen en getuigen zyner vreugde te wezen. Doch ook voor hen was deze dag heugelyk; want de deugdzame Adela had aen haren echtgenoot een zoon, een erfgenaem en opvolger geschonken, welke gewis eenmael in de voetstappen zyns vaders zou treden en zyne onderhoorigen met billykheid en goedheid behandelen.

Aenstonds na de geboorte van het kind bragt men hetzelve by den slotvoogd aen wiens voeten men het nederlegde. Dit was nog een voorvaderlyk gebruik: wanneer een Frank zyn aengezigt van zyn pas geboren kind, dat aen zyne voeten lag afwendde, dan was zulks een teeken dat hy het verwierp; nam hy hetzelve in zyne armen, zoo werd

(1) De hedendaegsche Kempen.

het zorgvuldig verpleegd : men wiesch het in geheiligd water en bestreek deszelfs lippen ter eere der goden met melk en honig.

De godvreezende Wicbold wilde echter niet gedoogen, dat men ten aenzien van zyn kind die oude heidensche plegtigheden zou onderhouden, welke ondanks het christendom op vele plaetsen toen nog in zwang waren. Hy nam het wichtje in zyne armen, drukte het aen zyne borst, en de oogen ten hemel heffende, dankte hy den Heer om de bekomene weldaed, tevens biddende, dat Jesus, de goddelyke kindervriend, den telg zynere liefde wilde beschermen, en denzelven langs den weg van eer en deugd ten hemel geleiden.

Thans was Wicbolds vurigste wensch vervuld. Immer had hy een zoon verlangd , die eenmael de waerdige stamhouder van zyn magtig geslacht zou wezen en aen den Frankischen troon die hulp, dien bystand zou bieden , welke zyn vader weleer als krygsman aen koning Hilperic zoo trouw verleend had. Want volgens de Salische wetten waren de groote heeren , die in de wingewesten vaste goederen bezaten , verpligt , om, gelyk in de volgende eeuwen de leenmannen , persoonlyk aen het hoofd hunner Laten den vorst in den kryg by te staen. Hierom werd het dan ook aen de vrouwen niet veroorloofd in de erfenis hunner vaderen te treden ,

wyl zy tot persoonlyken krygsdienst onbekwaem waren (1).

Nadat het kind gedoopt was en by die plegtigheid den naem van Trudo ontvangen had, werd het aen de moeder overgegeven, welke zich met de eerste opvoeding van haren zoon moest belasten. Met de grootste liefde en zorgvuldigheid nam de godsdienstige Adela deze heilige taek waer. Zy wist hoeveel er van de min of meer wyze bestiering der eerste kinderjaren afhing; zy wist, dat welken staet haer zoon in de maetschappy ook eenmael zou beleven, de deugd hem toch immer noodzakelyk, de godsvrucht immer dienstig zou wezen. Nimmer was zy er op bedacht om haer kind uitsluitend tot dezen of genen stand op te leiden; zulks liet zy aen haren echtgenoot over: wat haer betrof, zy bevytigde zich om van Trudo een opregt christen te vormen; om hem door eene gestadige oefening dier deugden, welke met zynen ouderdom in evenredigheid

(1) Zie Ozanam *Études Germaniques tom. I* 108 et 109; alsmede *Lib. II Feudorum* T 17. Wiebolds echtgenoot bezat evenwel vaste goederen, en dit is een bewys dat de Salische wet in dit punt dikwyls over het hoofd werd gezien. Dergelyke uitzondering of overtreding vindt men by een schryver van dien tyd Mareulph, by wien men leest, dat die wet niets anders was dan eene tyrannische gewoonte, en dat een vader in de verdeeling zynere goederen, dit gebruik ten voordeele zynere dochter verwierp. — *Lib. II form. 12.*

stonden, in de liefde tot God te doen toenemen, vast overtuigd, dat een deugdzaam mensch, juist daerdoor des te bekwamer wordt, om aen zyn vaderland de uitstekendste diensten te bewyzen.

En rykelyk mogt de goede moeder de vruchten van haren arbeid inoogsten.

Trudo beantwoordde ten volle aen hare zorgen: zyne vorderingen in deugd en rypzinnigheid overtroffen alle verwachting. Stil en ingetogen, hield hy zich gaerne van het gewoel zyners speelmakkers verwyderd, en bleef te huis by zyne moeder, welke hem dan in gemeenzame gesprekken en door gepaste voorbeelden in de godsdienstleer onderwees; of wel, begaf hy zich op de eene of de andere afgelegen plaets om zich daer met bidden bezig te houden.

De deugd, waerin hy scheen uit te munten, was de liefdadigheid. Met alle regt mogt hy zeggen: *van myne kindschheid af is het mededoogen met my opgegroeid* (1), want inderdaed, alle ellendigen vonden by hem onderstand; de aelmoezen, door zyne ouders hem ter uitdeeling toevertrouwd, waren op verre na niet toereikend; en om dan zyn vader of zyne moeder zoo dikwyls niet lastig te vallen, onttrok hy zich een deel van zyn eigen

(1) Job XXXI, 13.

voedsel , of eeuige zyner kleedingstukken , om ze den noodlydenden te geven.

Eene zoo buitengemeene mildheid begon zyne ouders een weinig te ontrusten. Zy stelden hem voor oogen , dat het niet genoeg is te geven ; maer dat men tevens met onderscheiding moet geven ; dat is : dat men wel moet toezien aen wien men geeft , opdat men den waerlyk noodlydende de aelmoes niet onttrekke , waarmede men den ellendigen leëglooper verrykt.

Dergelyke redenen nam Trudo immer in dank aen ; doch achtte zich door dezelve geenszins verplicht zyne liefdegiften te matigen. Het stond immers aen hem niet de ongelukkigen die hem iets kwamen vragen , te oordeelen ; het was hem onverschillig wien hy weldeed , wyl hy steeds uit liefde tot God gaf ; daerenboven gaf hy zonder onderscheid aen allen , en dacht dus ligt het verwyrt te ontgaen , van aen iemand eene aelmoes te onttrekken.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De kindschheid der heiligen. — Trudo's kinderjaren.

Schoon geen en sterveling, hoe beladen ook met zonden, de weg der heiligheid ontzegd wordt, indien hy denzelven verlangt in te slaen; schoon mannen, die thans als sterren in het firmament aen den helderen hemel des geloofs pryken, hunnen zoo stichtenden levenswandel aengevangen hebben, met boete voor hunne verledene zonden te doen; zoo hebben toch de meeste heiligen in hunne jeugd reeds getoond, wat zy eenmael zouden worden.

Geen wonder: dezelfde geest die naderhand hen tot wonderen der menschelyke natuer verhief, om in de wereld als toonbeelden van volmaektheid te leven en te werken, diezelfde geest nam reeds bezit

van hunne harten, eer zy zelfs nog het kwaed bewust waren, en bestierde hunne geringste handelingen.

Dan vindt men somwylen in de geschiedenis dier heiligen daden, by wier lezing de wyze dezer wereld glimlachend de schouderen ophaelt, en het boek ter zyde legt, met kinderachtigheden den tyd niet willende slyten.

Maer spruiten dan niet die kinderdaden, welke men zoo gereedelyk voor beuzelingen uitkryt, uit hetzelfde verheven beginsel, waeruit in ryperen ouderdom de heiligen de kracht putten om aen het heil der zielen te arbeiden?

Kan men wel met reden beuzeling of dwaesheid noemen, zelfs in de kinderspelen God te zoeken en reeds van dan af in het klein te doen, wat men in het groot nog niet kan doen, maer toch eenmael wil en zal doen?

Neen: veeleer betoonen die spelen, welke men kinderachtig mag noemen, eene meer dan gemeene rypzinnigheid in eenen ouderdom, wien het denken zoo zeer nog niet eigen is. Zy bewyzen de begeerte van groote dingen voor God te doen en zyn ook meestal de voorteekenen van luisterryke daden.

Dit was althans het geval met Trudo. Gelyk men van den heiligen Athanasius verhaelt, dat hy nog kind zynde met zyne makkers als bisschop

handelde, zoo voorspelden ook Trudro's kinderspe-
len deszelfs toekomstige bestemming.

Eens, terwyl hy op een aenliggenden akker speelde en toch steeds met heilige gedachten zich bezig hield, kwam hy eensklaps op het denkbeeld daer ter plaetse eene kerk te bouwen, naer het model van die, welke op zyn erf stond. Verrukt over dien inval huppelde hy naer de beek, nam daer zoo veel steenen als hy maer vinden kon, droeg ze een voor een tot op den akker, en begon den bouw.

Men kan wel denken, dat het kind met die ruwe steenen niet veel kon uitregten; maer toch, in zyne verbeelding zou het eene kerk zyn. Hier was de deur; daer openden zich de vensters; ginder stond de toren, en vergenoegd over zynen arbeid zette zich de kleine bouwmeester in het midden zyner kerk op de knieën en ving aen heel aendachtig te bidden.

De heilige Geest nam een innig welbehagen in de eenvoudigheid van dit onschuldig kinderhart, en vervulde het met eene zoo bovenmatige zalving, dat de lieve kleine, gansch verrukt en schier buiten zich zelve, de handjes ten hemel hief, en met de oogjes vol vreugdetranen uitriep:

— « Myn lieve God! zoo ik ooit myns vaders erfgenaem worde, dan sticht ik hier eene kerk ter uwer eere! »

En de Heer nam deze gelofte aen, getuigende door een wonder, hoe aengenaem hem dezelve was.

Want zie : terwyl het heilig kind zoo vurig daer zat te bidden, kwam er op den weg langs den akker een vrouwmensch aengetreden, welke op een geringen afstand bleef staen, om het zoo stichtende kinderspel te betrachten.

Zy moest wel niet zeer godsdienstig zyn ; ja, misschien beleed zy niet eens het katholyk geloof ; want in die tyden telde het heidendom in ons vaderland nog vele aenhangers : althans zy scheen over hetgeen zy zag ongemeen gebelgd. In hevigen drift snelde zy den akker op, schopte de steenen, door Trudo zoo wel gerangschikt, door elkander en overlaedde het verbaesde kind met scheldnamen en verwytingen over zyne bygeloovigheid.

God liet evenwel zyn kleinen dienaar niet strafeloos honen. Zoo haest had niet de booze vrouw haer schandig feit bedreven, of zy werd plotseling met blindheid geslagen. Door dien toeval verschrikt ylde zy kermende en huilende den akker rond, zoodat de geburen kwamen toegeschoten om te vernemen wat er gaende was.

Al het gebeurde verstaende, en de reden van die plotselyke blindheid wel gissende, noopten die goede lieden de vrouw van aen Trudo vergiffenis te gaen vragen en hem te smeeken voor haer te willen

bidden. Zulks werd gedaen. Men vond Trudo nog immer ter plaetse, waer zyne kerk stond : treurig zat hy daer over de zonde van de booze vrouw na te denken, welke hy toch niets misdreven had. — « Waerom toch stoorde zy het onnoozel kinderspel, dat hem zoo zeer vermaekte ? Maer waerom vooral lasterde zy dien God van liefde, die voor de menschen zoo goed, zoo weldadig is ? — » Dit begreep het heilig kind niet, wyl het de boosheid nog niet kende.

Met dergelyke gedachten vonden hem Wicbolds Laten bezig, toen zy de moedwillige vrouw by hem bragten.

Thans ontstelde hy op nieuw, als dit mensch zich voor hem nederwierp, en in tranen smeltende, hem om vergiffenis en gebeden smeekte. Ook Trudo begon te weenen ; waerlyk, hy had deernis met de ellendige, welke hem, nog maer eenige oogenblikken geleden, beschimpt had, en haestig opstaende, wierp hy zich op de knieën, en bad den Heer zoo vurig die vrouw toch te helpen, opdat zy toch ten zynent wille niet zou ongelukkig blyven.

Dit vurig liefdegebed werd verhoord. De vrouw kreeg haer gezigt weêrom en werd hierop door zulke innige blydschap vervoerd, dat zy, tot een teeken van diepe eerbewyzing, de plaets waer Trudo gespeeld had, met haer bovenkleed overdekte.

Van dien tyd af eerbiedigden de lieden van Sarchinium hun kleinen meester als een heilige, en verblydden zich alreeds met het vooruitzigt hem eenmael als landheer te zullen bezitten.

En waerlyk Trudo wedersprak nimmer door zyn gedrag het gevoelen, dat men van hem had opgevat. Met het klimmen der jaren werd zyn gemoed ernstiger, zyne gebeden menigvuldiger en langduriger, en de mededeelingen, welke hy in de samenhandeling met God ontving, bleven dieper in zyn hart gegrift.

Naermate hy meer de menschen leerde kennen en de gevaren der wereld beter inzag, nam ook zyn ongemeene drift tot de eenzaamheid meer en meer toe: hy wilde zyne onnoozelheid ongeschonden voor God bewaren, zyne ziel vry houden van de besmetting der wereldsche denkbeelden, en daerom besloot hy van toen af de wereld te vlugten en voor God alleen te leven.

Hy vergat echter niet dat hy nog andere pligten te vervullen had: de werken van christelyke liefde bleven hem immer heilig; zyne reeds bejaerde ouders verpleegde hy op het zorgvuldigste en betoonde hun al de teederheid en kinderliefde, waervoor zyn zoo zacht gestemd hart vatbaer was.

O myn God! waer uwe liefde woont, daer woont ook de zuiverste menschenliefde. Uwe liefde in plaets

van de banden der natuer te verbreken, in plaets van die gevoelens uit te dooven, welke gy zelf in de harten der menschen gelegd hebt, veredelt dezelve en voert ze tot de hoogste volkomenheid.

Hy, die zyne ouders alleen met eene natuerlyke liefde bemint, zal in die liefde altyd zich zelve zoeken. De liefde tot zich zelve zal by hem nimmer de volle maet zyn van zyne liefde tot zyn even-mensch, ja zelfs tot zyne ouders en bloedverwanten, gelyk het evenwel zou moeten zyn : de eigenliefde zal immer bovendryven.

Doch hy, die zyne ouders, bloedverwanten enz. bemint uit liefde tot God, bemint dezelve, volgens het gebod des Heeren, gelyk zich zelve; ja, zelfs naer het voorbeeld van onzen lieven Zaligmaker Jesus-Christus, meer dan zich zelve, in alles wat niet de eeuwige zaligheid betreft.

Zulk eene liefde bezielde de jonge Trudo; en hieruit kan men opmaken, tot welke opofferingen de jongeling in staet was, ten voordeele van ouders, welke na God voor hem alles waren, en die daerenboven heiligen waren gelyk hy.

DERDE HOOFDSTUK.

De opvoeding der jonge Edelen aen het hof der Frankische Koningen. — Pipyn van Landen en zyn huisgezin. — Eenige edele familiën in de Haspengauw. — Trudo in de groote wereld.

Is het hoogst noodig , dat eene voorzigtige en ervarene hand de eerste kinderschreden bestiere , dan is het gewis nog noodzakelyker dat de ouders steeds een wakend oog gerigt houden op den jongeling by deszelfs intrede in de wereld.

Dan hangt er immers zoo veel van af in welke handen die pas ontlokene bloem valt, dat de schade schier niet te berekenen is, welke aen dezelve door der ouderen zorgeloosheid veroorzaekt wordt.

Het jeugdig hart des opkomenden jongelings is nog zoo teër als was ; de indrukscen , welke de

lessen der moeder in hetzelfde lieten , staen er wel diep ingegrift ; doch laten zich nog ligtelyk uitwischen , wyl dezelve door een rypzinnig nadenken , door eene gestadige beoefening der deugd , nog niet tot volkomene rypheid gekomen zyn.

Alles wat den jongeling dan omringt , is nieuw voor hem , zyn weetlust is onverzadelyk ; doch hy wil aen de kunde en ondervinding van anderen deel hebben om naderhand zelf op zyne beurt zyne lotgenooten te geleiden en te onderwyzen.

En ongelukkig indien alsdan de nog onbedrevene jongeling in de handen van snoode verleiders valt ! Onmerkbaar zuigt hy het kwaed binnen , en zyn hart is reeds bedorven , misschien voor en aleer hy weet , dat de breede weg , dien hy volgt , ten verderve leidt !

Hierom schrikte de edele Wiebold op het denkbeeld alleen , dat zyn zoon eens zyne zyde moest verlaten. Het werd niettemin meer dan tyd : 'Trudo was thans zyn vyftiende jaer binnengetreden en kon op zyns vaders erf , te midden van onbeschaefde Loten , die begaefdheden , die ervaring niet bekomen , welke eenen ridder , eenen toekomstigen krygsman betaemden.

In die ceuwen zonden de Frankische edelen doorgaens hunne zonen naer het hof ten einde aldaer in den wapenhandel en soms ook in de letteren

onderrigt te worden. Dan waren zy de gezellen der jonge vorsten en volgden hen in den kryg, op de jagt en tot in derzelver geringste vermaken. Dit was een aloud gebruik, reeds by de Germanen in zwang (1).

Zy, die tot de wetenschappen begeerden ingewyd te worden gingen ter school in de kapel (2) van het koninklyk paleis. Dit gesticht was onder de eerste opvolgers van Hlodwig aengelegd en aanvankelyk niets anders dan eene zangschool. Later begon men ook de zeven vrye kunsten te onderwyzen ten einde langs dien weg bekwame klerken te vormen, welke de Gallische kerken als bisschoppen zouden regeren (3).

Onder tweeden Hlothers regering nam men in die school ook jonge leeken op, vooral om ze in de dicht- en redekunde te onderwyzen. « Want, zegt een voornaem geschiedschryver, sedert dat de

(1) Tacitus *Germania* 13.

(2) Die school ontleende den naem van kapel (*capella*) van de kap des heiligen Martinus, van Tours, welke aldaer als een zegeteeken bewaerd werd. — Zie de bewyzen by Ozanam. *La Civilisation Chrét. chez les Francs* 404 n. I.

(3) Zie desaengaende het edikt van Hlothar II by Pertz I, *Legum* p. 14. — De zeven vrye kunsten waren, naer de opgave van Martianus Capella in zyn boek *de Nuptiis Philologiae et Mercurii*, de volgende : De spraekkunst, de redeneerkunst, de redekunde, de meetkunst, de rekenkunst, de sterrekunde, en de toonkunst.

koningen latyn spraken, gedichten maekten, en ter vervaerdiging hunner *capitulariën* en tot het invorderen hunner schattingen de romeinsche wetten studeerden, hadden zy gaerne eene menigte geletterden aen hun hof, en schonken hun meeste vertrouwen aen hen, die met behendigheid een vraagstuk wisten te behandelen of de eene of andere zaak te bepleiten met die welsprekendheid, welke de oude gallische redenaers weleer onderscheidde. » (1)

Het moet ons geenszins bevreemden, dat in die eeuwen de barbaren zoo hoog de geleerdheid schat-
teden, terwyl daerentegen later, in de elfde en
twaelfde eeuw, de edelen het zich byna tot schande
toerekenden de geleerdheid der klerken te bezitten.
De romeinsche beschaving, ofschoon droevig ver-
vallen, boezemde den frankischen koningen toch
nog ontzag in. Zy wilden hun opkomend ryk ook
tot dien luister doen stygen, waertoe weleer de
romeinsche staet zich verhief; en hierom begeer-
den zy aen hun hof dichters om hunne daden te
bezingen en dezelve tot het nageslacht ten voor-
beelde te doen overgaen; redenaers om hunne
staetkundige ontwerpen naer eisch voor te dragen

{1} Ozanam loc. cit. 405.

en den roem hunner ondernemingen aen de verge-
telheid te ontrukken ; regtsgeleerden om de in-
wendige geschillen te beslechten en hen door wyze
raedgeving en in het bestuer behulpzaam te zyn.

Dus trachtten zy in alles de romeinsche Cesars
na te volgen : jammer maer, dat zy in hunne hof-
houding doorgaens meer aen een Nero, dan aen een
Konstantyn of Theodosius geleken !

Hierom dan ook kon Wicbold er niet toe over-
gaen zyn zoon naer het hof te zenden ; want
ofschoon de jonge koning van Austrasië, Siegbrecht,
tot dan toe een heilig leven geleid had ; of-
schoon als bloedverwant zyner koningen en aenver-
want der hertogen van het huis van Landen, de
heer van Sarchinium voor zyn zoon de schitte-
rendste eerambten mogt verhoplen , zoo meende
toch de edele frank den gezigteinder van verre weër
te zien betrekken en wilde derhalve den stap niet
wagen, die hem naderhand kon berouwen.

Het jaer te voren was Pipyn, Siegbrechts huis-
meijer, te Landen overleden, en had by zyn ver-
scheiden den jongen koning aen de zorg van zyn
zoon Grimoald bevolen.

Zyn afsterven was voorwaer eene ramp voor Aus-
trasië ; doch vooral was het zulks voor het hof te
Metz. Thaus zagen de brave, weldenkende edelen,
waeronder vooral de wyze Hunibrecht, bisschop

van Colonia (1) en Chlodulf, bisschop van Metz, dezelfde wanorden te gemoet, welke de hoven der vorige koningen van Austrasië en Westrasië bezoedeld hadden. De man, die immer de boosheid tegenging, die als krygsman geducht, als christen geëerd en als regtvaerdige landvoogd bemind werd, was niet meer om de snoode aenslagen van gewetenlooze hovelingen te verydelen en het gansche hof, ja, zelfs den jongen koning in toom te houden. Grimoald wel is waer, was een braef, regtschape man; doch hy was jong en vol heerschzucht; hy jaegde steeds met drift zyne belangen na, en later eindigde hy te Parys in eene nauwe gevangenis zyn leven, om de mislukte pooging te boeten, waerdoor hy zyn stam te vroeg wilde verheffen. Zulk een man was het dus niet, die een hof in bedwang kon houden.

Ook Wicbold gevoelde levendig het verlies van Austrasië's grooten landvoogd.

Daerom begreep hy, dat het thans het oogenblik niet was Trudo naer Metz te zenden; hy wilde zyn eenigen zoon niet blootstellen aen de verpestende lucht van verleiding en zedebederf, welke misschien eerlang Siegbrechts hof zou besmetten; derhalve besloot hy zyn zoon by zich te houden en hem met eenige edelen in betrekking te brengen,

(1) Thans Keulen.

welke van zynen stempel waren, en, verwyderd van het hofgewoel, de rust en 't genoegen in den schoot hunner huisgezinnen en in een opregt christelyken levenswandel zochten.

Op ongeveer twee mylen afstands van Sarchinium lag in eene bekoorlyke landdouw het slot Landen (1). Daer zag op het laetst der zesde eeuw hertog Pipyn het levenslicht en hield er, nadat hy huismeijer geworden was, altyd zyn hof, wanneer zyne verplichtingen hem niet elders riepen. Hier leefde hy tamelyk eenvoudig met zyne huisvrouw Iduberga, zuster van den heiligen Modoald, bisschop van Trier, en met zyne drie kinderen Grimmoald, Gertrudis en Begga. Doch soms gebeurde het wel eens, dat terwyl de austrasische koningen te Trajectum (2), te Marsana (3) of te Capræmons (4) hun hof hielden, zy nu en dan een uitstapje naer Landen deden en den goeden huismeijer met een vorstelyk bezoek vereerden. En dan moest Pipyn waerlyk voor niemand onderdoen wat den luister betreft van de feesten, die hy gaf; doch alles ging er geregeld en zedig toe: losbandigheid zou de brave man in zyn slot niet geduld hebben.

Na het overlyden des huismeijers bleef deszelfs

(1) Landen, later een stadje, thans een dorp in Limburg.

(2) Maestricht. (3) Neerssen. (4) Chèvremont.

weduwe gestadig met hare dochter Gertrudis op het slot te Landen ; Grimoald, die met Hunibrecht van Colonia zyn vader in deszelfs ambt was opgevolgd, woonde meestal aen het hof, terwyl zyne zuster Begga gehuwd was met Ansegisel, zoon van den overledenen Arnulf, die eerst huismeijer was, daarna bisschop van Metz, en eindelyk in de nabylieid der abtdy van Romsberg als kluizenaer stierf. Uit het huwelyk van Ansegisel en Begga, die toen te Capræmons woonden, is de stam der Karolingers gesproten, die tot aen Hugo Capet den troon van Frankryk bezeten hebben.

Wicbold, als Groote des ryks, had dikwyls het hof des huismeijers bezocht ; na Pipyns dood, legde Adela menig bezoek af by hare aenverwante Iduberga, met wie zy zoo veel overeenkomst had, en leidde dan ook haren zoon daerheen, wyl zy wist dat deze in een zoo heilig gezelschap het grootste voordeel voor zyne ziel kon rapen.

Inderdaed, hier in het slot te Landen, kon Trudo het verhevenste denkbeeld van het christelyk leven opvatten. Iduberga, naer het voorschrift van den Apostel der volkeren, leefde als eene ware weduwe, en geleidde hare dochter Gertrudis op den weg der hoogste volmaektheid, zoodat Landen thans meer aen een klooster, dan aen een vorstelyk hof geleek.

De jonge Gertrudis was van denzelfden ouderdom als Trudo, en moest in godsvrucht en yver tot hoogere volmaektheid waerlyk voor hem niet wyken. Nog maer twaelf jaren oud, had zy by eene plegtige gelegenheid openlyk te kennen gegeven, dat zy hare maegdelyke reinheid aen God wilde toewyden, en nimmer een anderen bruidegom begeeren dan Jesus-Christus.

Zie hier hoe de schryver van haer leven dit voorval verhaelt.

Eens had Pipyn koning Dagobert op een gastmael genoodigd te Landen. Onder de aanwezigen bevond zich een jong ridder van een magtigen stam, doch liederlyk van zeden. Deze jongeling had nu en dan de gelegenheid gehad de jonge Gertrudis te zien, en levendig getroffen door hare aenminnige zedigheid, besloot hy ze ten huwelyk te vragen. Hiertoe scheen hem geene geschiktere gelegenheid, dan het gemelde gastmael, waertoe hy ook genoodigd was. De tegenwoordigheid des konings en vooral deszelfs voorspraek, waerop hy rekende, zouden by den huismeijer ongetwyfeld veel afdoen. En werkelyk, onder den maeltyd kwam hy met zyn voorstel voor den dag en smeekte den koning en zynen gastheer dringend om eene spoedige inwilliging zyner bede.

Dagobert scheen hiertoe niet ongenegen ; Pipyn echter sprak geen enkel woord doch op een wenk

des konings, gaf hy bevel dat zyne gemalin met hare dochter in de zael zou komen, om van het meisje zelve te vernemen of zy in de voorgeslagene verbindtenis zou toestemmen.

Zoodra Iduberga met hare Gertrudis was binnengetreden, wendde zich de koning tot deze laetste en sprak :

— « Myne dochter, wy hebben u laten ontbieden ten einde van u te hooren of gy een hoogst voordeeligen echt wilt aengaen. Zie, deze edele jongeling, zoo prachtig in met goud gestikte zyde gehuld, begeert u tot zyne gemalin ; welaen, myn kind ! spreek op, wilt gy ?

Op deze vleijende woorden bloosde Gertrudis van verontwaerdiging en schaemte ; doch zich spoedig herstellende, beurde zy met eene edele fierheid het hoofd op, en antwoordde op een beleefden, doch ongedwongen toon :

— « Neen, Heer Koning ! noch deze jongeling, noch eenige andere sterfelyke bruidegom zal ooit myn hart bezitten ; aen Christus alleen wil ik eeuwig toebehooren ! »

Dit gezegd hebbende nam zy hare moeder by de hand en verliet met haer de zael, latende de doorluchtige gasten gansch verbaesd over eene zoo vroegtijdige rypzinnigheid , terwyl haer vader zich

in stilte met eene zoo deugdzame dochter geluk wenschte (1).

Veertien jaren na dit voorval was de heilige Amandus bisschop van Trajectum. Gedurende eene dier apostelyke zendingen, welke hy steeds in zyn uitgestrekt bisdom waernam, kwam hy eens te Landen de weduwe van zyn overleden vriend Pipyn bezoeken. Iduberga hiet hem met vreugde welkom: nooit kon de heilige man beter van pas gekomen zyn dan thans, wyl zy zich op het oogenblik in eene groote ongelegenheid bevond, waeruit zy hoopte, dat de bisschop haer zou redden.

Gertrudis was thans zes-en-twintig jaren oud en bleef immer vast by haer besluit den Heer haer gansche leven lang in maegdelyke reinheid te dienen. Onderscheidene edele jongelingen uit de magtigste huizen van Austrasië vlamden op het bezit van eene zoo schoone en ryke erfgename, en bestormden schier onophoudelyk het hart der arme Gertrudis. Dit begon moeder en dochter eindelyk te verdrieten. Iduberga sloeg raed met Amandus, en na eenige dagen sneed zy zelve aen heure dochter het haar af, en vertrok daerop naer Nyvel, waer zy een klooster stichtte en eenige jaren later in de

(1) *Vita B. Gertrudis auctore Coevo.* c. I in act. SS. Belgii, tom. III.

armen harer geliefde Gertrudis , die toen abdis was, haren geest gaf (1).

Deze beminnelyke en opregt christelyke familie hebben wy wat nader willen leeren kennen, omdat zy niet alleen aen het huis van Sarchinium vermaegschap was, maer ook, naer alle waerschyndlykheid met hetzelfde steeds in de nauwste vriendschapsbetrekkingen leefde.

Behalve het huis van Landen waren er echter in de Haspengauw nog andere edelen met wie de jonge Trudo gerust kon verkeeren.

Wy hebben reeds gesproken van graef Allowyn, die vermoedelyk te Loscastrum zyn verblyf hield (2). Deze woeste krygsheld had, na het overlyden eener echtgenoot, welke hy hartstogtelyk beminde, al het brooze en vergankelyke der aerd-sche zaken ingezien en terstond eene nieuwe levenswyze aengenomen. Op het voorbeeld zyn er eenige dochter Adeltrudis sloeg hy den weg der strengste boetvaerdigheid in; hy brak alle wereldsche betrekkingen af en zocht voortaan zyn eenigst genoegen in het gebed en stichtende gesprekken (3).

Ook in het slot van Allowyns schoonvader Adilio

(1) Ibid. c. II.

(2) Lamb. Van Heers De Heyligen van Wintershoven c. VII. p. 74.

(3) Vita S. Bavonis auth. anonym. in act SS. Belgii tom. II.

leidde men een ongemeen stichtend leven; doch vooral scheen de heiligheid gevestigd in het huis van graef Aper, heer van Wintershoven. Deze magtige Frank woonde te Trajectum, en was gehuwd met de deugdzame Herisplendis, welke hem in 636 een zoon schonk, die Landebrecht of Lambertus geheeten werd. Dit kind werd naderhand toevertrouwd aen de zorg van den heiligen aertspriester Landoald, die met eenige gezellen te Wintershoven woonde. Later werd hy bisschop van Trajectum, verkondigde het Evangelie aen de nog heidensche Toxandren en vergoot eindelyk zyn bloed om het handhaven der kerkelyke zedetucht (1).

Dus waren er in de Haspengauw huizen genoeg, waer Trudo in de toenmalige beschaving vorderen en de riddergebruiken aenleeren kon, zonder daerby zyne deugd in gevaer te stellen.

Soms echter gebeurde het wel eens, dat hy in 't gezelschap der ridders, waermeè hy verkeerde, jonge edelknappen aentrof, welke zoo stichtend niet leefden als hunne landheeren, of die ten minste met de wereldsche ydelheden te veel op hadden. Deze noodigden den jongeling dikwerf tot steek- en renspele, welke aen het hof door den koning, of door voorname edelen op hunne landgoederen gegeven werden; dan, de vreedzame Trudo had een

(1) Acta SS. B. Tom. VI vita S. Landeberti.

afschuw van spelen, waerin men dikwyls tot vyandelykheden overging en de renbaen met bloed bezoodelde.

Ook de jacht kon hem niet genoegen: hy liet doorgaens zyne woeste gezellen met hunne *Franciska's* (1) en werpspiezen de beeren en everzwynen opjagen; of in gezelschap van voorname vrouwen ter valkenjagt uitryden, en begaf zich terwyl in de eene of andere kerk om aldaer zyn onschuldig hart voor den Heer uit te storten, die hem dan ook rykelyk de vermaken vergoedde, welke de brave jongeling zich zoo grootmoedig ontzeide.

Ook liet men hem voortaan met rust als een droomer, waermeê niets uit te regten was (2), en Trudo bekreunde zich daer weinig over. Hy verliet immers de vaderlyke burgt enkel om zyne ouders te believen, uit eigen verkiezing bleef hy liefst in zyne stille eenzaamheid, in de eerbiedwekkende bosschen van Sarchiuim, in de sombere dreven langs de Cysinder; daer vond zyne ziel rust en vrede; daer smaekte hy het reinste genoegen in de beschouwing der eeuwige waerheden en de beoefening der christelyke liefdadigheid.

(1) Dit geducht wapen bestond in « eene werpbyl, die zy (de Franken) met groote behendigheid den vyand toeslingerden, of er hem van naby den kop meê kliefsden. » *Vaderlandsche Historie* door den Heer Prof. David IIe D. bladz^e 163.

(2) Donatus c. III. — *Moringus in vita S. Trud.*

VIERDE HOOFDSTUK.

Dood van Trudo's ouders. — Trudo Heer van Sarchinium. — God roept hem tot zynen dienst.

Naerdien thans de jonge Trudo reeds tamelyk ver op den weg der christelyke volmaektheid gevorderd was , zoo kon het niet missen of hy moest door de goddelyke Voorzienigheid beproefd worden.

In het jaer 644 riep God de deugdzame Adela , Trudo's moeder, tot zich, en ontnam daerdoor aen den achttienjarigen jongeling deszelfs sterksten steun , den zaligsten troost , die hem de natuer hier beneden nog opleverde. De goede slotvoogdes werd algemeen beweend ; menige traen van vrienden en magen vloeide op hare grafzerk , terwyl de Laten schier troosteloos den lykstoet volgden, omdat zy eene gebiedster verloren , die waerlyk voor hen eene moeder was.

Zy werd te Sarchinium niet begraven; haer stoffelyk overschot werd overgevoerd naer Salehem, waer het in de dorpskerk plegtig werd ter aerde besteld.

Ware Trudo min deugdzaam geweest en niet steeds op God gevestigd, dan was hy gewis onder dien slag bezweken. Hy minde toch ook zyne moeder teër: zy was immer zoo goed voor hem geweest; zoo menig zalig gesprek hadden zy samen gedeeld; dagelyks gaf zy hem zulke schoone lessen en sprak met zoo veel zalving van Jesus-Christus, van deszelfs lyden en dood, van de kroon der onsterfelykheid den geregtigen voorbewaerd; en nu zou hy dit alles voortaan moeten missen!.....

O! nu begreep hy, nu gevoelde hy, wat onwaerdeerbare schat eene goede moeder is, een schat, waervan men eerst dan de waerheid leert kennen, wanneer men denzelven verliest, en welks verlies onherstelbaar is.

Trudo vond troost en sterkte by God; hy besloot zyn lyden in zyn hart en wapende zich met eene kloekmoedige onderwerping ten einde op zyne beurt zyn ouden vader te troosten, die tegen de droefheid minder bestand was. Thans droeg hy al zyne kinderliefde over op dien achtingswaardigen gryzaerd, die toch ook steeds zoo liefderyk voor hem gezorgd had; die hem zoo menig voorbeeld gaf van opregte

christendeugd, en die eerlang eene roemvolle loopbaen met de zalige dood der geregtigen zou sluiten.

Inderdaed, sedert het afsterven zyner beminde echtgenootte was Wicbolds leven niets anders meer dan eene gedurige kwyning. Hy droeg evenwel zyn lot met christelyke gelatenheid, tot dat ook hy, in 643 het tydelyke met het eeuwige verwisselde en Trudo in de wyde wereld gansch alleen liet (1).

Dat was een harde slag voor den jongeling, te meer daer dezelve hem schier onvoorbereid kwam treffen; want zoo gaet het gemeenlyk: een smartelyke slag valt ons doorgaens onverhoeds op het lyf, al hebben wy denzelven ook kunnen en moeten voorzien.

Zulks was althans het geval met Trudo wanneer hy zich zoo op eens met tydelyke zorgen overladen zag. Nimmer had hy zich met het bestuer van zyns vaders goederen ingelaten; geldelyke belangen hielden hem nimmer bezig; slechts daer voor zorgde hy, van altyd zoo veel te bezitten, dat geen noodlydende met ledige handen van hem weg behoefde te gaen.

Thans echter was hy verpligt het beheer zyner goederen zelf over te nemen, en die zorg was niet

(1) Wicbold werd te Webbecum begraven. Dit dorp ontleent waarschijnlijk deszelfs naem Webbecum of Wibbeke van Wibo, zoo als Trudo's vader ook wel genoemd werd.

gering , wyl zyne bezittingen menigvuldig en aenzienlyk waren.

Hy getroostte zich echter met het denkbeeld , dat hy, thans zyn eigen meester zynde, slechts zoo veel in de wereld moest verkeerem , als hy zelf zou willen ; dat hy , voor het overige, nu genoeg bezat om kerken en kloosters te begifigen, en de armen zonder omzien aenhoudend wel te doen.

Hoe zorgvuldig hy zich nu ook van de menschen verwyderd hield , zoo moest hy zich te Sarchinium toch menig bezoek laten welgevalen. Dikwyls waren het van die zoogenaemde verplichtende vrienden, die zich , naer hun voorgeven, zyn lot aentrokken, en het uit medelyden ondernamen , den nog onervaren jongman op den wyden levensweg te bestieren. Derhalve rieden zy hem, zoo spoedig mogelyk in het huwelyk te treden ; eene bruid te zoeken , welke hem aenzienlyke bezittingen kon aebrengen, of den weg tot hooge , eervolle ambten banen. Trudo echter wees immer met veel beleefdheid die lastige raedsmannen van de hand. Een huwelyk wilde hy volstrekt niet aengaen ; hy gedacht de goede voornemens zynen jeugd en besloot thans op nieuw, in reinheid den Heer te dienen, en zyne rust niet op te offeren aen een onzeker geluk.

En wat toch konden hem aenzienlyke bezittingen baten ? was hy dan niet ryk genoeg ? Waertoe dan

zouden hem groote schatten dienen, daer Israëls wyze koning, die ook den rykdom kende, getuigt dat hy er niets in gevonden heeft dan ydelheid en kwelling van den geest? (1).

Met nog meer verontwaardiging verwierp hy de verzoeking van ooit naer menscheneer te willen dingen; deze was hem te nietig om er zyn eeuwig heil voor in de weegschael te stellen. En in waerheid: by aldien in het H. Schrift het schepsel by hooi vergeleken wordt, wat zal dan de eer zyn, die van het schepsel komt? Waerin bestaet dan dat genoeg dat wy vinden in by de menschen glorie te behalen? Heeft dat genoeg een wezenlyk bestaen?

Men is deugdzaam, men doet goede werken ten einde daerdoor in achting te geraken, en de eer, die daarvan komt te genieten; dan gebeurt het soms wel dat wy tot ons doel komen en de algemeene goedkeuring wegdragen. Maer laet ons zien: men pryst ons en men meent het niet; of wel men ziet dat wy naer lof staen en juist daerom verbergt men de verachting onder geveijnsden en schandelyk overdreven lof. Wy missen dus inderdaed ons doel, en dit wel by de verstandigsten; want de dwazen die alles slechts oppervlakkig beschouwen en naer

(1) Eccl. II, 11.

den uiterlyken schyn beoordeelen, bewonderen ons, en dit voldoet ons slechts ten halve.

Ziedaer wat men menscheneer noemt : dat is een goed, welk men bezit, zoo lang men het maer van verre beschouwt, en dat men verliest, zoodra men het wil genieten. Dat loon is dan voorwaer wel schrael ; en toch indien men een dergelyk beoogt, moet men zich aen geen ander verwachten ; de woorden van onzen Verlosser zyn stellig : *zy hebben*, dus zegt hy, *hun loon ontvangen* (1).

Ofschoon Trudo zich tot een zoo afgetrokken leven geneigd voelde, wist hy eigenlijk nog niet, wat de Heer van hem begeerde. Wel had hy een vurig verlangen van alles te verlaten, zich in een klooster te begeven, en in den priesterstand zielen voor het hemelryk te winnen ; doch tot dit laetste ontbraken hem de noodige kundigheden. Ten anderen was hy een vyand van alle overyling : hoe zeer hy ook wenschte in een gezelschap van evangelische armen den Heer te dienen, zoo durfde hy toch uit eigen beweging dien aendrift niet volgen, naerdien hy niet verzekerd was in zulk geval naer Gods wil te handelen. Hierin betoonde Trudo eene groote voorzigtigheid ; want men moet zich niet inbeelden, dat het kloosterleven zoo ligt is als het

(1) Math. VI. 2.

aenvankelyk wel mag schynen : noch ook dat het gewigt van een volmaekt leven zoo gemakkelyk om dragen is.

Hy, die tot dien staet meent geroepen te zyn, moet zich zelve vooraf beproeven ; hy moet zich tot het lyden, tot eene volslagen verloochening voorbereiden door eene dagelyksche versterving van lichaem en geest ; op dat hy later niet bezwyke in een stryd, dien hy niet kent en waertoe hy niet gewapend is ; opdat hy tot de vergankelyke dingen niet wederkeere, welke hy zoo grootmoedig verliet, en dus aen de wereldlingen geene reden geve van te beweren dat een volmaekt christelyk leven eene onmogelyke zaak is (1).

Aengezien hy dan voor het tegenwoordige tot geen besluit kon komen, stelde Trudo zyne zaken in orde en leefde voortaan eenzaam en rustig op zyn slot, zonder zich met de wereld nog verder te bekommeren. Groot was de verwondering by de austrasische edelen wanneer zy zagen, dat een zoo ryk en welgemaekt jongeling, die eene allezins gegronde aanspraak op de schitterendste toekomst mogt maken, zich als een kluizenaar in zyne woning opsloot en schier met niemand omging dan met eenige ruwe landlieden. Zulks was gewis een

(1) S. Basilius. *Sermo de abrenuntatione rerum.*

tyd lang eene ryke stof voor drukke gesprekken, en allerhande oordeelvellingen; doch wyl Trudo zich niets daarvan aentrok, raekte men er ten laetste aen gewoon, en men sprak er niet meer van.

Middelerwyl bereidde zich Trudo door eene zeer strenge levenswyze tot den kloosterlyken stand, waertoe hy toch nog dacht geroepen te zyn; en dit niet zonder reden.

Want de goddelyke roep laet zoo spoedig niet af, mits men zich denzelven niet onwaardig maekt maer daerentegen uit voorzigtigheid wil beproeven of die roep werkelyk eene genade van God is. Hy, die door den Heer tot een volmaekteren stand geroepen wordt, gevoelt zich tot dien met een zoet, doch onwederstaenbaer geweld getrokken; al wat in staet is hem van zyn oogmerk af te leiden, valt hem zwaer en bitter; integendeel de gedachte alleen aen den staet, dien hy beoogt, vervult zyne ziel met eene buitengewoone zalving en eene diepe rust. En hetgeen vooral als het kenmerk van een waren roep moet opgegeven worden, is, dat dezelve, wel verre van den zielsvrede te stooren, dien vrede veeleer bevordert, en de bewegingen des harten, die in geval van eigen aendrift, zoo hevig opbruischen, en zoo voortvarend zyn, dat ze van geen uitstellen weten, naer behooren regelt en derzelve ontydige opwellingen te keer gaet.

Dergelyk iets ging althans om in Trudo, die in stede van met overyling terstond het voorgestelde doel te bejagen, by zich zelve besloot te wachten, tot dat het God mogt believen hem een naderen wenk te geven.

Hy vermenigvuldigde zyne gebeden, zyne werken van liefdadigheid; hy verdubbelde zyn vasten, zyn waken, en smeekte God intusschen met vurigheid van toch iemand te willen beschikken, die hem uitkomst in zyne twyfelmoedigheden kon geven en tevens den weg aenwyzende, dien hy te volgen had. Zyn zielenyver spoorde hem aen om als priester zyne nog ten halve heidensche landgenooten te bekeeren; doch misschien was het Gods wil, dat hy zich in eene cel zou opsluiten en slechts aen eigen zaligheid zou arbeiden: hier moest hem dus een waerlyk verlicht man teregtwyzende.

Trudo koos hierin, zoo niet het eenigste, althans het zekerste middel om het welbehagen te kennen van Hem, die gewild heeft, dat de mensch niet zichzelf zou besturen, maer door zyns gelyken bestuurd zou worden.

Het verkiesende van eenen levensstaet is eene hoogst belangryke zaak naerdien geheel ons toekomstig geluk, ja zelfs doorgaens onze eeuwige zaligheid er van afhangt. Het is dus wel de moeite waard, dat wy by die gelegenheid, in plaets van

blindelings onze neigingen te volgen, daerover met God te rade gaen, en Hem bidden van ons den weg te willen wyzen, die Hem behagelyk is ; dan zal God gewis ons gebed verhooren en iemand voor ons beschikken, die, met godsvrucht en voorzigtigheid begaefd, ons veilig tot de gewenschte haven zal geleiden.

« Indien wy, zoo spreekt de heilige Joannes Climacus, Egypte willen verlaten en Farao's dwingelandy vlugten, dan is ons evenzeer als aen het joodsche volk een Mozes noodig, die een middelaer zy tusschen God en ons ; die het beschouwende met het werkende leven vervoegende, de handen voor ons ten hemel verheffe ; opdat wy onder zyn geleide veilig de roode zee onzer zonden doortrekken mogen en den Amalek onzer driften op de vlugt jagen. Daerom worden er zoo vaek misleid, welke te veel op zichzelve betrouwende, zich inbeelden niemand te behoeven, die hun den weg des geestelyken levens aentoonen » (1).

Dit zoo zynde, zal er gewis ook veel van de keus eens ervaren leidsmans afhangen, en het noodzakelyk zyn ook hierin door den heiligen Geest verlicht te worden.

(1) Scala Parad. Grad. I.

« Kies, zegt de heilige Basilius ; kies een geleider op den levensweg, die in staet zy, zich zelve en die hy bestuert voor een noodlottigen val te behoeden ; die wel onderrigt zy in de manier van hen, die God zoeken, tot dezen te geleiden ; die alle deugden bezitte en door zyne daden toone, dat hy God bemint ; die de heilige Schriftuer kenne en begrype ; die zich nimmer aen verstroojingen overgeve ; die de goederen dezer wereld niet lief hebbe, noch zich met tydelyke zaken bekommere ; die God opregt beminne en eene groote genegenheid voor de armen en de armoede betoone ; die de gramschap wete te bedwingen en de hem aengedane beledigingen terstond vergeete ; die aenhoudend zynen naeste trachte te stichten ; die noch hoogmoed hebbe, noch zucht naer zelfsverheffing ; die de vleitaal schuwende, standvastig en onwrikbaer by het goede blyve en aen God boven alles de voorkeur geve. Hebt gy, dus vervolgt de Heilige, iemand gevonden, die alle deze volmaektheden bezit, geef u dan zonder voorbehouding, door een volkomen afstand van alle eigen goeddunken, aen hem over, dan zal uw hart een zuiver vat zyn, waerin gy de hemelsche genade zult mogen ontvangen, welke God, door middel van uwen leidsman, in hetzelfde zal overstorten ; waerin gy die onwaerdeerbare gaven zult kunnen

bewaren, welke het beginsel zyn uwer gelukzaligheid » (1).

Trudo wendde zich derhalve tot den Heer « om toch zulk een man te kunnen vinden, wien hy geheel zyn hart kon openleggen en uit wiens mond hy de leering der opregte heiligheid zou kunnen vernemen. De goede God had medelyden met den armen jongeling; en om te doen zien hoe aengenaem hem deszelfs angstvallige beden waren, gaf hy hem door eene reeks van wonderen zynen wil te kennen, en bezorgde hem tot geleider een man naer zyn hart.

(1) Loc. cit.

VYFDE HOOFDSTUK.

Sarchinium onder Trudo's bestuer. — Een nachtgezig. —
Remaclus van Wezenchen.

Vyf jaren waren er sedert Wicbolds dood ver-
loopen.

Te Sarchinium heerschte er thans eene diepe rust ; het was even als of het ten verblyf strekte aen eene schaer van die heilige mannen, welke de woestynen van Egypte bevolkten en zich onderling, als het ware, een eeuwigdurend stilzwygen hadden opgelegd. Geen feestgejuich weêrgalmde meer door de wyde burgtzalen ; geene vrolyke jagtpartyen verlevendigden meer de rustige eenzaamheid van Sarchiniums bosschen ; in de velden langs de beek zag men de lieden van den slotvoogd vlytig, doch in stilte met den akkerbouw bezig, terwyl men hier

en daer in het woud en op de heuvelen een schaep-herder aentrof, die met zyne kudde eenzaam rond-dwaelde. Alleen des zondags, wanneer de jonge Laten zich aen de groene boorden der Cysindria verlustigden, kreeg het gehucht een eenigzins vrolyker voorkomen.

En echter was Sarchinium thans het verblyf van huisselyk geluk en voorspoed.

Op der Laten aengezigt kon men die stille tevredenheid lezen, welke het kommervolle des menschelyken levens verzoet, en den zwaersten arbeid dragelyk maekt. Dat kwam : zy waren hoogst gelukkig en zegenden hunnen jongen landheer, die hen niet alleen met vaderlyke goedheid steeds behandelde, maer hen tevens ook door goede lessen en eigen voorbeeld tot opregte christenen gevormd had.

Ook Trudo was nu regt gelukkig. Alleen met den beminde zyns harten, genoot hy de volheid der god-delyke vertroostingen : al den tyd, die hem van het bestuer zynere goederen overschoot, besteedde hy in het gebed. Zyne levenswyze was ongemeen streng : hy at en dronk slechts zooveel hy tot levensonderhoud volstrekt behoefde, en vergunde aen zyne vermoeide leden schier geene rust, wyl hy het grootste gedeelte van den nacht met bidden overbragt. Eens, terwyl hy des nachts van bidden

en waken afgemat, een weinig was ingesluimerd, verscheen hem eensklaps een schitterende jongeling van een verblindende schoonheid, een engel, die van God gezonden was om Trudo uitkomst in zynen twyfel aentewyzen.

« Lieve broeder ! dus sprak de telg des hemels tot den verbaesden jongeling, uwe herhaelde gebeden en veelvuldige aelmoezen zyn aen God aengenaem ; daerom wil u onze Heer Jesus-Christus de gelofte, welke gy hem in uwe kindsche dagen gedaen hebt, helpen volbrengen ; daerom zal de Schepper aller dingen u vertroosten en den wensch uws harten vervullen. Zyne wysheid zal u onderigten, omdat gy zulks van hem verlangd hebt ; hy zal u alle zyne geboden leeren en dezelve in uw hart schryven.

« Daerna zult gy, op uwe beurt, zyn volk onderwyzen, en tot de priesterlyke waardigheid verheven worden. Want dit slechts hebt gy den Heer gevraegd, weshalve hy u dat ook geven wil. Het volhardend gebed van den regtvaardigen is zeer vermogend by God, en de gedurig herhaelde smee-kingen van een minnend hart stygen regelregt hemelwaerts.

« Sta dan op, Trudo ; en begeef u terstond naer Septimburias (1) ; daer zult gy den heiligen bisschop

(1) Thans het dorp Zepperen, op eene myl afstands van St-Truijen.

van Trajectum vinden; Remaclus, wien God geopenbaerd heeft al wat u te doen staet, en die u den weg zal aenwyzen, dien gy hebt in te slaen. Doe dan al wat die waerdige man u zal raden; de Heer zal met u zyn en op al uwe wegen u besturen » (2).

De engel sprak en verdween.

Trudo ontwaekte, sprong van zyne legerstede en wierp zich op de knieën om zyn goeden God te bedanken, die thans ook in hem bewaerheid had, hetgeen zyne moeder hem weleer zoo dikwyls voorhield :

Vraegt, en u zal gegeven worden; zoekt en gy zult vinden; klopt, en u zal geopend worden. Want al die vraegt, verkrygt, en die zoekt, vindt, en hem, die klopt, wordt geopend (2).

'Terwyl nu Trudo met blydschap zich gereed maekt om te vertrekken zullen wy intusschen wat nader kennis maken met den man, die een zoo groot aendeel in 's jongelings lotbestemming gehad heeft, en dien wy nog meermalen in den loop onzer geschiedenis zullen aentreffen.

Remaclus werd geboren in Aquitanië van zeer vermogende en godsgedienstige ouders. Zyn vader

(1) Donat. p. 1. C. IV. — Moringus in vita.

(2) Matth. 7.

Albutius van Wezenchen, was, naer alle waerschynlykheid, een afstammeling van die oude Gallische Patriciërs welke in die gewesten de romeinsche beschaving zoo lang in stand hielden. Zyne moeder heette Matrinia, en was de dochter van een magtig edelman uit Sabaudia. (1).

Zoodra de zoon van Albutius het ouderlyk huis kon verlaten, werd hy ter schole besteed aen het hof van den heiligen Sulpitius, bisschop van Biturix (2) en aldaer onderwezen in de latynsche letteren en fraeije kunsten, gelyk het destyds de manier was.

Als hy nu tot jongeling was opgewassen, vertrouwden hem zyne ouders aen de zorg van den heiligen Eligius een voornaem staetsman, en later bisschop van Noviomum (3) en Tornacum. (4); misschien hoopten die goede lieden, door middel van Eligius, hun zoon ten hove te kunnen bestellen; doch er gebeurde, althans voor het oogenblik, niets minder dan dit: Eligius zond zyn kweekeling naer de abtdy van Solemniacum (5) welke nog maer onlangs door hem was aengelegd, om hem aldaer

(1) Het hedendaegsche Savoyen.

(2) Bourges.

(3) Noyon.

(4) Doornik.

(5) Solignac.

nauwkeurig in de gewyde wetenschappen en in de kloosterlyke regeltucht te doen onderwyzen. Hierin deed de jonge Aquitaniër zulke snelle vorderingen, dat hy weldra de plegtige geloften aflegde, en als een volmaekt voorbeeld voor zyne broeders, door Eligius tot eersten abt van Solemniacum benoemd werd.

De deugden van den jongen abt, en zyn beleid in het bestuer zyner onderhoorigen, trokken weldra de opmerksaemheid van eenige brave austrasische edelen tot zich. Door hun toedoen werd hy aen het hof te Metz geroepen, waer hy eenigen tyd het ambt van koninklyken schatmeester waernam, en eene nauwe vriendschap sloot met Hunibrecht, bisschop van Colonia, met Ansegisel en Chlodulf, zonen van Arnulf, en met Goëric, bisschop van Metz, die hem ook tot de priersterlyke waardigheid verhief.

Remaclus echter verbleef aen het hof slechts met weêrzin; aenhoudend haekte hy naer het oogenblik waerop hy tot zyne geliefde eenzaamheid zou kunnen terugkeeren, en dit oogenblik kwam weldra. Omtrent dien tyd had koning Siegbrecht een klooster gesticht in het Ardennenwoud, te Casæ-congidunum (1) naer het model van de

(1) Cougnon.

abtdyen Luxovium (1) en Solemniacum, en zag overal naer een bekwaem man om, dien hy in dat nieuw gesticht tot abt kon aenstellen.

Hy sloeg derhalve de oogen op zyn schatmeester Remaclus, wiens heiligheid hem genoegzaam bekend was, en beval zyn klooster aen deszelfs zorg.

Terwyl nu Remaclus te Casæ-congidunum zyne broeders loffelyk bestuerde, deed de heilige Aman-dus, bisschop van Trajectum, afstand van zynen stoel, om zich voortaan met het prediken alleen te bekommeren; en in deszelfs plaets koos men eenstemmig, met verlof van Siegbrecht, den heiligen Abt Remaclus.

De waerdige man weigerde aenvankelyk dien zwaren last over te nemen; doch wyl de koning, op aeuraden zyner hooge geestelykheid, van zyn besluit niet afstond, nam Remaclus eindelyk bezit van den hem aengebodenen zetel, en werd als zeven-en-twintigste bisschop van Trajectum, aldaer ingehuldigd.

Dit groote bisdom, dat zich tot Nyvel uitstreckte, en de geheele Haspengauw, als ook de hedendaegsche Luiksche provincie bevatte, had van deszelfs opregting af immer heilige bisschoppen gehad,

(1) Luxeuil, eene abtdy door den H. Columbanus gesticht.

wier namen alle in het Martelaersboek staen aengeteekend ; ook Remaclus moest in heiligheid welligt voor niemand zyner voorgangers onderdoen.

« Wie zal er kunnen verhalen, vraegt de schryver van zyn leven, hoe oplettend hy op der armen onderhoud was ? Thans was hy immers de vader der weezen , de beschermer der weduwen , de trooster der zieken, de goedwillige toevlugt in aller noodwendigheden. Hy was zoo vast in ootmoedigheid gevestigd dat hy in zyne eigen oogen verre de geringste van allen was, ten einde zelf, na voor anderen gepredikt te hebben, niet verloren te gaen.

« Ook dit mogen wy niet verzwynen , maer veeleer wat breeder ophalen, dat namelyk de man Gods door hemelsche openbaringen ook de toekomstige dingen wist » (1).

En hiervan zullen wy een treffend voorbeeld vinden in de onderhandelingen van den yverigen bisschop met den heiligen Trudo, tot wien wy dan ook zullen wedekeeren.

(1) *Anonym. Stabul. in vita S. Remacii c. 1. in Act. SS. B. t. III.*

ZESDE HOOFDSTUK.

Trudo te Septimburijs. — Zyn vertrek naer Metz.

Even vergulde de aanbreekende dageraad de hooge toppen der wouden, als Trudo zich reeds met twee lyfeigenen op weg naer Septimburijs bevond. Hevig klopte hem het hart van blydschap en verwachting : nu ging hy de verzekering halen van Gods wil te zynen opzichte ; nu zou hy weldra, van allen twyfel verlost, den weg bewandelen, dien de Heer voor hem ging ontsluiten.

Middelerwyl was Remaclus door eene hemelsche openbaring van Trudo's komst verwittigd geworden. Derhalve riep hy eenige van zyne bedienden en sprak tot hen :

— « Ylt terstond den man Gods te gemoet, die ons bezoeken komt , en die op het oogenblik hier zal zyn. Ontvangt hem met eerbied en geleidt hem herwaerts.

De dienstboden haestten zich om 's bisschops bevel te volbrengen, doch ontmoetten den heiligen jongman reeds aen de slotpoort, juist als hy wilde aenkloppen.

Met de grootste beleefdheid werd hy door de bedienden verwelkomd en dan naer de kamer geleid, waer de bisschop zich bevond.

Zoodra Trudo het vertrek binnentrad stond Remaclus van zynen zetel op en ging den jongen slotvoogd te gemoet; deze wilde zich voor den prelaet neder werpen, doch de heilige man voorkwam hem, drukte hem aen zyn hart en weende van vreugde, zonder één woord te kunnen spreken. Ook Trudo snikte overluid, en vond geene woorden om zyn gevoel uittedrukken, wyl de aendoening zyn hart overstelpt had.

Die twee uitverkoren zielen, welke malkander welligt nog nooit gezien hadden waren reeds verbonden door denzelfden Geest, welke beider harten tot de heiligheid gevormd had (1).

Eindelyk hief de heilige priester de oogen ten hemel en riep in verrukking uit :

(1) Dergelyk iets gebeurde later in de dertiende eeuw te Assisi. De heilige Lodewyk, koning van Frankryk, bezocht aldaer den zaligen Minderbroeder Egidius, dien hy nooit gezien had. By hunne ontmoeting bleven beide in eene lange omhelzing sprake-loos, en scheidden van elkander zonder één woord gesproken te hebben.

— « Gezegend zyt Gy, o Heer ! Almagtige Koning ! Eeuwige dank zy U, o Heer Jesus Christus ! vertrooster van allen, die in u hopen, omdat gy heden door de komst van dezen uwen dienaer ons bezoeken wilt ! En gy myn zoon ! dus sprak hy, zich tot Trudo wendende ; wees ook door den Almagtige gezegend ! En ik bidde, dat diezelfde God, die u tot ons geleid heeft, voortaan uwe schreden op den weg zyner geboden besture, en den vurigen wensch uws harten vervulle ! »

Dit gezegd hebbende, zette de bisschop zich neder en deed Trudo aen zyne regte zyde plaats nemen. Hierop riep hy nog eens in verrukking uit :

— O ! hoe goed, hoe zoet is het wanneer broeders te samen wonen ! » (1).

Daerna het woord hernemende, sprak hy in dezer voege tot den aendachtigen jöngeling :

— « Weet dan, geliefde, dat gy van heden af voor altyd myn zoon zyt, en dat ik, door het geestelyk regt, my door God over u geschonken, voortaan de plaats van vader by u wil bekleeden. »

Deze verzekering verblydde Trudo dermate, dat hy haestig opstond om zich voor de voeten des bisschops nedertewerpen, ten einde zyne levendige

(1) Ps. 132. 1.

erkenntenis te betoonen ; doch deze wederhield hem en hervatte aldus :

— « Myn zoon ! ik mag uwe toekomstige lotbeschikking voor u niet verholen houden ; want de Heer heeft zich gewaerdigd, my alles te openbaren, wat gy te verrigten hebt ; luister derhalve met aandacht naer den raed uws vaders.

« Gy zult, zoo spoedig mogelyk Sarchinium verlaten en u naer Metz begeven. Daer zult gy u laten aenmelden by den bisschop dier stad, Chlodulf, en hem al de goederen, welke gy in deze gewesten bezit aanbieden, om ze aen den heiligen Stephanus, patroon van Metz optedragen ; dus zult gy dien heiligen martelaer erfgenaem van uwe tydelyke bezittingen maken, op dat ook gy, door deszelfs voorspraekerfgenaem des hemelryks moogt worden.

« Want de Heer heeft my gezegd, dat gy in uwe kinderjaren hem beloofd hebt in ryperen ouderdom eene kerk te zullen stichten ; en dat van toen af uw vurigste wensch steeds was, de gewyde wetenschappen te mogen aenleeren. Welnu : onze Heer Jesus Christus heeft uwe gelofte goedwillig aenvaard, en wil tevens aen uw verlangen voldoen. Maer hiertoe moet gy naer Metz vertrekken ; en nadat gy aldaer afstand van uwe goederen zult gedaen hebben, den bisschop dier stad verzoeken tot de studie der klerken toegelaten te worden ; dan

zal God door zyne genade te weeg brengen, dat al wie u zal zien, u zal genegen wezen. » (2).

Trudo was met deze beschikking hoogst tevreden: alles viel hem naer wensch uit; van zyne goederen had hy sints lang gaerne afstand gedaen, en de armoede van Jesus Christus omhelsd: en dan de studie! O! dit was het bestendig doel zyner verlangens, niet dat hy een blooten drift voor de wetenschappen had om daerin voldoening of glorie te zoeken; maer omdat hy ze als een noodzakelyk middel beschouwde, ten einde tot den priesterlyken stand te geraken en in die hooge betrekking aen het zielenheil te arbeiden.

Nog bleven Remaclus en Trudo een wyl over het ryk Gods, over de christelyke volmaektheid spreken, tot dat eindelyk de jonge slotvoogd den bisschop voor deszelfs goedheid bedankte, hem vaerwel zeide, en dan naer Sarchinium terugkeerde.

Als hy het slot te Septimburias verliet zagen hem 's bisschops huislieden achterna en konden zich niet wederhouden hun gevoelen over deszelfs persoon te uiten. Wyl zy in die streken vreemd waren en te Trajectum te huis behoorden, was hun Trudo onbekend; en daer zy hem in eene zoo slechte en schier verwaerloosde kleedy, en steeds

(2) Donatus p. 1. c. IV. V. VI.

in de nederigste houding zagen, hadden zy van zynen stand juist niet het gunstigste denkbeeld opgevat.

— « Onze heer, dus sprak een hunner, heeft toeh by wylen de wonderlykste handelwyze : daer ontvangt hy my dien bedelaer waerlyk als of het een vorst ware. » De spreker had niet gemerkt, dat de bisschop intusschen was nader getreden en het lichtvaerdig gezegde gehoord had.

— « Wee u, dwazen ! dus sprak de prelaet, die den mensch naer deszelfs kleederen beoordeelt ! God, die de gedachten doorgrondt en in de harten leest, die in den mensch geene uitwendige, maer eene inwendige schoonheid verlangt, weet, dat de jongeling, die daer zoo even vertrok, ryk is in onvergankelyke schatten. De Heer is met hem, en heeft ons in hem heden willen bezoeken. Gy hebt den man naer deszelfs kleederen beoordeeld ; en toch is hy beter dan wy ; want heden heeft hy de stem des Heeren mogen hooren, die hem vertroost heeft en de verzekering heeft geschonken, dat deszelfs begeerten zullen vervuld worden. »

« Wilt derhalve zulk een man niet verachten ; maer bidt veeleer den Almagtige, dat hy, om deszelfs verdiensten en gebeden, u dat ligtvaerdig gemor vergeve. Want God strydt met yver voor de eer zynen heiligen, en wreekt spoedig de hun aangedane

beledigingen. De jongman, dien gy veracht, is zoo gelukkig geweest van tot die evangelische zaligheid te geraken, waervan de Heer zegt : *zalig zyn ze, die arm van geest zyn, want het ryk der hemelen behoort hun toe* (1). Hy kon in de wereld ryk en magtig zyn; maer hy heeft de tydelijke en vergankelyke schatten prys gegeven voor de eeuwige rykdommen; en hy schaemt zich niet in dit leven door de menschen veracht te worden, ten einde eenmael in het ander leven heerlyk en zegevierend vóór God te verschynen. »

Op deze nadrukkelyke bestraffing, wierpen zich de jongelingen voor den bisschop neder, bekenden hunne schuld, en betuigden dat zy het toch zoo erg niet gemeend hadden.

— « Staet op; sprak Remaclus : bidt God om vergeving, en zorgt van in het toekomende zoo ligtvaardig niet meer te oordeelen » (2).

Zoodra Trudo te Sarchinium was weérgekeerd, vertrouwde hy het bestuer zyner goederen, waerschyntlyk aen een zyner bloedverwanten, welke in de Haspengauw woonden, en vertrok daerop ten spoedigste naer Metz.

(1) Matth. V.

(2) Donatus p. 1. c. VII.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Het koninklyk hof te Metz in de VIIe eeuw. — Trudo in het paleis van bisschop Chlodulf.

« Austrasië was thans in rust in vrede : alle buiten- en binnenlandsche onlusten waren gedempt, en God deed koning Siegbrecht dagelyks in deugden toenemen..... Al wat deze onze vreedzame Salomon genoot, al wat hy bezat, al wat hy vermogt besteedde hy enkel tot heil zyner ziel, en verdiende door zyn volmaekt leven een talryk geestelyk nageslacht achter te laten (1). Doorgaens gebeurt het, dat in bevredigde ryken door lediggang en vadzigheid de zeden bederven en de vrede misbruikt wordt.

(1) De schryver van Siegbrechts leven bedoelt hier de onderscheidene kloosters, welke deze koning stichtte.

Siegbrecht daerentegen benuttigde den duerzamen vrede tot het bestryden der helsche magten, en wierf tegen dezelve geestelyke heerlegers aen, welke hem in den stryd moesten behulpzaam zyn » (1).

Zoo spreekt een oude geschiedschryver van Siegbrechts laetste regeringsjaren.

En inderdaed, het hof te Metz was thans nage-noeg zoo rustig en wel geregeld als onder het bestuur van Pipyn en Arnulf. De grooten des ryks hadden, wel is waer, eenmael het hoofd opgestoken om den zwakken Merovinger hun overwigt te doen gevoelen; zelfs hadden zy hunnen koning gedeeltelyk verlaten in den slag tegen Radulf van Thuringen, ten einde door het verlies van dezen slag Siegbrechts persoonlyke magt te besnoeijen en hem meer en meer van hen afhankelyk te maken; doch de austrasische huismeijer Grimoald, de zoon van Pipyn, was door zyne onverzettelyke kracht van wil alle die hinderpalen te boven gekomen en had de woelzieke edelen op hunne plaets gezet.

Siegbrecht was inderdaed zwak: had hy de teugels van het ryk alleen in handen gehad, dan zou hy ze gewis hebben laten glippen, wyl hy geen zielkracht genoeg bezat om geweld met geweld te keer

(1) Sigb. Gembl. in vita S. Sigeb. C. V.

te gaen. Na het verlies van den slag tegen Radulf (1) weende hy als een kind, in plaats van alle krachten in te spannen om de moedwillige Leuden (2) te temmen en dan zyn verlies te herstellen.

Overigens was hy uiterst goedaerdig; bevorderde den luister der Kerk zooveel het in zyn vermogen stond, en droeg eene opregt vaderlyke zorg voor de armen van zyn ryk. Streng jegens zich zelve eischte hy ook dat aen zyn hof de zedetucht nauwkeurig in acht genomen wierd; hierin werd hy trouw ondersteund door Grimoald, op wien hy zich betreffende het bestuer zynner staten, gansche-lyk verliet, en die in weêrwil van zyne heersch- zucht, welke hem al menigen valschen stap had doen wagen, evenwel in het stuk van zeden, aen de lessen en voorbeelden van zyn zaligen vader immer getrouw bleef.

In 630 bekwam de kerk van Metz een bisschop, die gewis ook geen klein aendeel had in het hand- haven der orde by het austrasische hof. Chlodulf, een magtig hoveling, zoon van Arnulf en broeder van Ansegisel beklom, na de dood des heiligen Godo den bisschoppelyken zetel.

(1) Men zie het bondig verhael van dezen veldslag in de vader- landsche historie van den heer David IIe deel bl. 390.

(2) Leuden of leenmannen waren groote heeren, welke aanzien- lyke goederen bezaten op voorwaerde dat zy den koning in het staetsbestuer of in den oorlog hunnen dienst leenden.

By zyne verheffing was het volk als uitgelaten van blydschap; want sints lang was hy 's volks lieveling.

« Straet en wyk weërgalmden van vreugdekreten, zegt een historieschryver van dien tyd; men dankte den Heer met plegtige lofzangen; jong en oud achtte zich gelukkig in eene stad te wonen, waer eene schier onafgebroken reeks van heilige bisschoppen voortdurend het heil der zielen bevorderde en den boozen geesten afbreuk deed. Het goede volk beloofde zich thans de gelukkigste dagen en juichte luidruchtig de aenstelling van een zoo geschikten herder toe; wyl het verhoopte door deszelfs voorbeelden gesticht, door deszelfs prediking onderwezen, door deszelfs zegeningen vertroost, door het vermogen van deszelfs goede werken versterkt te worden. » (1).

En inderdaed : Chlodulf was die algemeene verrukking volkomen waardig. Reeds als hoveling had hy genoegzaam betoond wars te zyn van alle wereldsche bekommelingen, en slechts hierom zich met staetsbelangen in te laten, om goed te kunnen doen; om den koning en deszelfs huismeijer in het uitvoeren hunner heilzame maetregelen eene behulpzame hand te leenen.

(1) Vita S. Chlodulfi c. II, n. 7, ap. Bolland. tom. II Juniï.

« Volkomen gegrond op het geloof, gansch in God overgegeven door de hoop, zachtaerdig door de liefde, uitmuntende in godsvrucht, vaerdig tot nuttige gesprekken, maer een vyand van allen onvoordeelligen samenhandel: een engel in kuischheid, bovenmate gedreven tot liefdadigheid, en gansch gevestigd in de evangelische onschuld — » (1) ziedaer, hoedanig de nieuwe bisschop van Metz voor God en menschen wandelde.

Op een dezer dagen van geluk en zegeningen, trad een weinig na zonnenopgang, onze jonge slotvoogd van Sarchinium, Trudo, gansch alleen de stad Metz binnen.

Ofschoon vermoeid van de reis, begaf hy zich echter regelregt naer de kerk van S. Stephanus, wierp zich daer voor het altaer neder, en bleef aldus uitgestrekt een geruimen tyd bidden, terwyl hy de marmeren altaertrappen met zyne tranen bevochtigde.

By wylen sloeg hy zich op de borst, weende schier overluid of slaekte diepe zuchten. Eindelyk stond hy op, knielde nog eenmael neder, zegende zich dan met een kruisteeken, en wilde de kerk verlaten.

Doch een eerbiedwaardige priester, die in deze

(1) Ibid. n. 8.

kerk het ambt van koster (1) waernam, had den jongeling gedurende deszelfs gebed gadeslagen; en nieuwsgierig om te weten wie toch die godvruchtige vreemdeling wezen mogt, kwam hy nader, vatte Trudo vertrouwelyk by de hand en sprak :

— « Myn zoon, wie zyt gy? van waer komt gy, en wat voert u herwaerts?

— « Eerwaerde vader, antwoordde Trudo, ik ben geboren in de Haspengauw van godvreezende ouders. Ik ben naer Metz gekomen, overtuigd, dat ik hier ter stede my gemakkelyker zal zalig maken. Ook heb ik uit eigen beweging myn vaderland niet verlaten: ik heb die reize slechts ondernomen op bevel van den heiligen vader Remaclus, waerdigen bisschop van Trajectum, die door een engel wegens myne lotbestemming is onderrigt geworden. Nu zou ik gaerne by den heiligen bisschop dezer stad toegelaten worden, ten einde aen denzelven het doel myner komst te verklaren. »

— « Hierin wil ik u gaerne van dienst zyn, myn

(1) *Ecclesiae sacer provisor, quem custodem vel thesaurarium vocabant, vita S. Chlodulfi III, n. 11.* — Dit ambt was in de middeleeuwen zeer gewigtig; in de oostersche kerken waren er meest de diakens meê belast; in de westersche werd het aen bejaerde en deugdzaame priesters gegeven, gelyk het in onderscheidene kloosterorden thans nog in gebruik is. Zie *Selvagio Antiquit. christ. inst. tom. II, lib. 1, parte 11, pag. 46.*

zoon, hernam de priester ; blyf hier nog gedurende eenige oogenblikken bidden, dan zal ik op den eigen stond u by den bisschop gaen aenmelden. »

De goede man begaf zich met grooten spoed naer Chlodulf en verhaelde hem, hoe hy in de kerk van S. Stephanus een vreemden jongman had aengetroffen die, naer hy voorgaf, op Gods bevel naer Metz gekomen was, en den bisschop verlangde te spreken. Dat overigens die vreemdeling het grootste gedeelte van den voormiddag in een vurig gebed had doorgebracht, en in zyn spreken eene zoo beminnelyke, doch ongekunstelde eenvoudigheid aenden dag legde, dat waerlyk de Heer met hem moest zyn.

Chlodulf, wiens hof ten allen tyde, voor alle slach van lieden openstond, had toch vooral gaerne met heilige menschen te doen, weshalve hy den priester gelastte den vreemden jongeling zonder verwyl by hem in te leiden.

Eenige oogenblikken daerna schoof Trudo beedeed de zael binnen en bleef uit eerbied aen de deur staen, tot dat de prelaet hem zou gebieden naderby te komen. Doch Chlodulf had zoo haest den jongeling niet ontwaerd, of hy snelde dien te gemoet, drukte hem aen zyn hart en beval hem dan neder te zitten.

De bisschop van Metz zal ongetwyfeld den heer

van Sarchinium, althans deszelfs vader wel gekend hebben; daerom ook vernam hy met de meeste belangstelling naer 's jongelings lotgevallen. Deze, ofschoon met den prelaet niet alleen, verzwegg hem echter niets; maer verhaelde alles, zyn ganschen levensloop, met zoo veel eenvoudigheid, en wist daerby aen zyne voordragt een zoo bevalligen zwier te geven, dat hy al zyne hoorders terstond voor zich innam.

Nadat de heilige jongman zyn verhael geëindigd had, wendde zich Chlodulf tot de overige aenwezigen, en sprak gansch bewogen :

— « Eerwaerde broeders! laet ons toch den goeden Vader der weezen uit den grond onzes harten danken; Hem, die met eene zoo onbegrype-lyke liefde voor zyne dienaren, voor zyne kinderen zorgt! »

Dan het woord tot Trudo rigtende :

— « Myn zoon! sprak hy, heb goeden moed, alle uwe verlangens zullen vervuld worden. Doch daer gy thans van de reize zeer vermoeid zyt zullen wy deze zaek tot morgen laten berusten. Gy blyft heden met ons het middagmael nemen, dan zullen wy later zien, wat wy voor u doen kunnen » (1).

(1) *Vita S. Chlodulfi, C. VII.*—Men verhaelt nog van den heiligen Chlodulf, dat hy Huismeijer geweest is; dat hy in den huwelyken staet getreden is en acht zonen en twee dochters gehad

Men zette zich dan gezamenlyk aen tafel en onder het mael sprak de bisschop nog veel van het

heeft (Calmet, Histoire de Lorraine, T. I. p. 415). Van dit alles maakt zyn levensbeschryver by Mabillon en Papenbroek hoegenaemd geene melding. Dat het aengehaelde niet onwaerschyndlyk is blykt uit een open brief van keizer Otto I gegeven te Aken in 't jaer 847, aengehaeld door den heer Quix in zyne Geschiedte der Ehemaligen Reichs-Abtei Burtscheid; welke schryver ons den inhoud van dien brief, alsmede de oorzaak van deszelfs uitvaerdiging in dezer voegen mededeelt: — In de eerste helft der VII eeuw, toen Chlodulf nog huismeijer was, stichtte de Heilige te Burtscheid en te Litemala-Subterior (het hedendaegsche dorp Villen by Aken) kerken, eene ter eere van S. Martinus, de andere ter eere van S. Petrus; en stelde by elke kerk twaelf Matriculariën, welke gedurig den Heer voor hem en de zynen zouden bidden. Zyn zoon Arnulf gaf later aen die kerken ook nog de goederen, hem door zyn vader in die gewesten nagelaten; terwyl Pipyn II en deszelfs gemalin Plectrudis van hunnen kant insgelyks de bezittingen dier kerken vermeerderden. De open brief van Otto I dient om die begiftingingen te bevestigen.

« De vier-en-twintig Matriculariën, zegt de heer Quix, stonden onder ééne abt. Een *Custos* of koster bezorgde al het benooodigde voor den kerkelyken dienst. Stierf er een der Matriculariën, dan waren de Abt en de *Custos* verpligt, in deszelfs plaets terstond een anderen aentenemen. De Abt en de *Custos* mogten zich van de inkomsten der kerken niets toeigenen, voor dat de Matriculariën er hun aendeel van gehad hadden, wat dan overbleef mogten de eerstgenoemden, deels tot eigen onderhoud, deels tot stoffelyk onderhoud der kerken en aenhoorige gebouwen bezigen. De Matriculariën werden aldus genoemd van *matricula*, dat is, eene lyst (*canon*) waerop hunne namen geschreven werden. Onder de opgegevene benaming komen in de middeleeuwen zoowel klerken als behoeftege lecken voor, die van de inkomsten der kerken leefden of onderhouden werden. Die zulk een *Beneficium* bezat werd Matricularius genoemd (Ducange Glossarium II, 536) zy waren verpligt hunne kerk te bedienen en er de getyden te zingen. Zy moesten by hunne kerk wonen; en in 't vervolg namen zy het kloosterleven aen en werden Monniken en priesters. »

Tot dusverre de heer Quix *ibid.* bl. 59 — 60.

ryk Gods, van de nietigheid der vergangelyke goederen, van de kroon der onsterfelykheid den moedigen stryders voorbewaerd.

Trudo was verrukt over al wat hy hoorde; zoo veel wysheid en zalving had hy nog by niemand dan by den heiligen Remaclus aengetroffen, en dezen had hy maer éénmael mogen zien en spreken. Thans echter zou hy dagelyks den eerwaardigen prelaet van Metz mogen zien, en de lessen der heiligheid en deugd uit deszelfs mond vernemen.

Want schoon de heilige Geest ook in de eenzaamheid tot de harten der zynen spreekt, zoo deelt hy zich toch overvloediger aen hen mede, wanneer zy, ééns van zin in den dienst van God, gezamenlyk naer het toppunt der volmaektheid streven.

Waer twee of drie in mynen naem vergaderd zyn, zegt de Zaligmaker, daer ben ik in hun midden (1).

Zulks ondervinden godsdienstige personen vooral in de stichtende gesprekken, welke zy soms te samen houden; en velen hebben betuigd dat zulk eene onderhandeling, waer men van God en deszelfs liefde sprak, meer indruk op hen deed, dan de aandachtigste overweging.

(1) Math. XVIII, 20.

Des anderendaegs deed Trudo afstand van zyn grondgebied van Sarchinium en schonk het in vollen eigendom aen de kerk van Metz ten dienste van God en den H. Stephanus.

Daerna werd hy door Chlodulf aen de zorg toevertrouwd van dienzelfden eerwaerdigen priester, welke hem in de hoofdkerk had aengetroffen, en die hem nu in de gewyde en ongewyde letteren zou onderwyzen en tevens zyn leidsman zyn op het pad der deugd.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Trudo in zyne studiën. — Hy drinkt aen den kelk des lydens. —
Kerkelyke studiën in de VIIe eeuw.

Schoon aen Trudo thans te Metz eene wooning in het bisschoppelyk paleis werd aangewezen, zoo kan men daeruit toch niet besluiten dat hy toen het kleet van Regulier-Kanonik aennam, wyl het in 't geheel niet zeker is, dat de bisschop Chlodulf met zyne onderhoorige priesters een gemeenschappelyk leven leidden. Wel is waer wordt zulks stellig gezegd in een handschrift uit de zeventiende eeuw (1), doch deze bewering heeft weinig grond; want

(1) *Asseritur D. Trudo Ordini S. Benedicti. M. S.* — De schryver dezer kleine verhandeling haelt het *Chronicon Mettense* aen, doch slechts om aen te duiden dat bisschop Clemens zyne geestelyken in eene gemeente vereenigde, en dat S. Chrodegang voor dezelve eenen regel schreef. Deze echter leefde later dan Chlodulf, terwyl de eerste de stichter was van de kerk van Metz en er sedert deszelfs dood al menig jaer verlopen was.

indien het zeker was dat de heilige Chlodulf met zyne geestelykheid in gemeente leefden, zoo ware het gansch onwaerschyndlyk dat een vyftigtal jaren later de regel van S. Chrodegang zoo nieuw bevonden en zoo gretig aenvaard werd.

Het is wel waer dat de instelling der Reguliere-Kanoniken niet van S. Chrodegang dagteekend, maer van S. Augustinus, of gelyk Helyot zegt, van S. Eusebius van Vercelli (1) dat by het begin der zevende eeuw onderscheidene kerken, ook in Gallië, die instelling reeds aenvaard hadden: doch zulks bewyst niets voor afzonderlyk bepaelde kerken, wanneer er geene stellige getuigenissen kunnen bygebracht worden, en dit is juist hier het geval met de kerk van Metz en derzelve geestelykheid (2).

Althans onze Trudo woonde aen het hof des bisschops waerschyndlyk als huisklerk (*clericus domesticus*) en ging ter school in de hoofdkerk, waer de koster van S. Stephanus, dien wy reeds hebben leeren kennen, onderwyzer was.

In de middeleeuwen, vooral in de zevende eeuw kende men nog geene scholen, welke door leeken of ambtelooze priesters gehouden werden; het

(1) Hist. des Ordres Monastiques II. C. II. p. 13.

(2) Deöllinger. Hist. de l'Eglise, tom. II, p. 36. Bruxelles 1841.

hooger en lager onderwys werd in de kerken en kloosters gegeven. Daer onderwees de bisschop zelf zyne jonge kweekelingen; of wel deed zulks onder zyn toezigt de een of andere geleerde priester of monnik, gelyk het thans te Metz geschiedde (1).

Met den grootsten yver ving Trudo zyne studiën aen. Ook mogt hy verhoppen dezelve met den gelukkigsten uitslag bekroond te zien: hy bezat ryke begaefdheden, veel aenleg tot verstandelyke navorschingen en een zeer gelukkig geheugen.

Hy verwachtte echter niet alles van eigen inspanning, maer bad steeds den Heer om verlichting, opdat hy, die de studiën enkel tot Gods glorie had aengevangen, ook in dezelve de gewenschte vorderingen mogt maken. Hy verzuimde derhalve nimmer het gebed, wel bewust hierdoor veeleer tyd te zullen winnen dan verliezen; wyl de tyd des gebeds hem met genade en moed vervulde; wyl in de samenhandeling met God de verlichting des heiligen Geestes hem werd medegedeeld, en hy daerdoor des te bekwamer en vlugger in zyne studiën werd. By dit alles voegde hy een dagelyksch vasten, ten einde door het lyden, door de versterving aen den lydenden Jesus gelyk te worden, zyne jeugdige driften in toom te houden, en door onthechting van het

(1) Fleury, *Troisième discours sur l'Hist Eccl.* XXI.

zinnelyke, het inwendig gezicht der ziel van allen sluijer te ontheffen en dus de geestelyke waerheden des te beter te bevatten.

Zoo was hy waerlyk een volmaekt voorbeeld voor al zyne medeleerlingen.

Doch de aertsvyand van het menschelyk geslacht kon den snellen voortgang van den jongen man niet langer aenschouwen. Hy voorzag alreede de schade, welke hem eenmael door Trudo zou toegebracht worden, en besloot alles in 't werk te leggen om hem ten minste den moed te doen verliezen.

Aen het hof van Chlodulf was er een man, die belast was aen de jonge klerken het dagelyksch voedsel uittedeelen. Deze man had, men weet niet om welke reden, tegen den braven Trudo een bitteren haet opgevat.

Telkens als hy den jongman de spyzen toedeelde, overlaedde hy hem met de grofste beledigingen, zelfs in het bywezen van anderen. Trudo echter verdroeg zulks met de uiterste gelatenheid en was dien man steeds even vriendelyk, hetgeen den booswicht nog meer verbitterde.

Eens dat Trudo naer gewoonte om zyn dagelyksch middageten kwam, bezag hem de spysverzorger van top tot teen, en sprak toen met een schamperen lach tot de overige aanwezigen :

— « Wat moest toch die leëglooper uit de

Haspengauw herwaerts komen om eten te zoeken, als of er in zyn land geen brood te vinden ware? »

— « Zwyg, broeder, antwoordde een ander be-
diende; deze jongeling is naer Metz gekomen, niet
omdat hy gebrek leed, maer om zich alhier op de
wetenschappen toeteleggen; hy houdt zich immers
reeds onledig met de psalmenvan buiten te leeren. »

Op deze woorden barstte de moedwillige spys-
verzorger in een honend gelach uit :

— « Ja, ja ! riep hy ; ik mag lyden, dat my ter-
stond de tanden beginnen zeer te doen, zoohaest
deze verstandige jongen de psalmen op orde zal
kunnen zingen ! »

Een noodlottige wensch, voorwaer ! want er ging
geen jaer voorby of Trudo kon al de psalmen op orde
van buiten opzeggen ; en de spysverzorger kreeg
zulk een geweldige pyn aen de tanden, dat hy schier
razend werd, en niet lang daarna ellendig zyn leven
eindigde (1).

Men beelde zich niet in dat de kerkelyke studiën
zich destyds bepaelden by het van buiten leeren van
een deel der heilige Schriftuer en het lezen eeniger
homeliën der heilige vaders, gelyk de heer Ducreux
in zyne kerkelyke geschiedenissen durft voorgeven
(2).; Fleury geeft ons van de zevende eeuw een veel
voordeeliger denkbeeld (3).

(1) Donatus, p. II. C. X. (2) *Les siècles chrétiens, tom. II.*
p. 463. (3) *Loc. cit.*

Ook behoeven wy de gedenkstukken slechts in te zien, welke ons van uit dat tydsgewricht zyn overgebleven, om duidelyk te erkennen dat de gewyde wetenschappen in geenen deele verwaerloosd werden.

Het is waer : Gallië en Germanië leverden in die eeuw geene kerkelyke schryvers op ; (1) in die gewesten was er, uit hoofde der menigvuldige burgeroorlogen schier geene rust ; in de kloosters vond de wetenschap weinig ingang, vermits in dezelve, althans vóór de komst van S. Columbanus in Gallië, de regeltucht merkelyk verzwakt was (2). De geleerdheid was derhalve schuil gegaen in de engelsche en iersche kloosters, waer ook de regeltucht in vollen bloei was, en waeruit eene eeuw later Beda en Alcwin zouden te voorschyn treden, welke laetste vooral de wetenschappen in Gallië geheel zou herstellen.

Desniettenstaende deden de klerken in Gallië en Germanië over het algemeen tamelyk goede studiën. De heilige schriftuer lazen en overwogen zy schier zonder ophouden, en zochten vooral in het

(1) Bellarminus *De Scriptoribus Ecclesiasticis ad sæc. VII.*

(2) Men leze hierover het achtste hoofdstuk 1e deel van het verdienstelyk werk van D. Mabillon, *Traité des Etudes Monastiques*, waer de geleerde schryver zeer wel de wederzydsche betrekking van studie en regeltucht betoont.

doorgronden van den *mystieken* of verborgen zin, regelen voor het dagelyksch leven. Zoo leerden zy allengs de gewyde schriften van buiten, en maekten zich dezelve zoo eigen, dat hunne redevoeringen, ja, zelfs hunne gemeenzame gesprekken meestal met schriftuer-plaetsen als doorweven waren (1); ten bewyze hiervan leze men slechts de *homeliën* en de legenden der heiligen, welke in die eeuw geschreven zyn.

De godgeleerdheid en het kerkelyk regt leerden zy, by gebrek aen handboeken, in de werken der heilige Vaders, in de regelen of besluiten (*canones*) der kerkvergaderingen en in de bevelbrieven (*decretalia*) der pausen.

Dat zy in die wetenschappen zeer bedreven waren blykt genoegzaam uit het gedrag der priesters en vooral der bisschoppen ten aanzien der ketteryën. Terwyl in het Oosten de Nestorianen, de Eutychianen en Monothelieten de kerken overweldigden en de geloovigen verschalkten, bleef de Gallische kerk, dank aen de rustelooze bemoeijing harer geestelykheid ! getrouw, en leverde tevens menigen

(1) Wil men weten wat onze vaders in de H. Schriftuer zochten en vonden, zoo leze men slechts de voorrede van de legende des H. Maximinus by Mabillon, *Acta SS. Ord. Ben. I*, 581, en by Ozanam, *Civilisation chrét. chez les Francs*, p. 413—414, *édit. de Liège* 1850. Zie ook de voorrede van de legende van S. Eligius door S. Audoënus in de *Acta SS. Belgii III*, 193.

kloeken kampvechter op, die de dwaelgeesten krachtdadig te keer ging.

Dan bedenke men ook, dat in de verschillende staetsaangelegenheden de bisschoppen het meeste te doen hadden, den vorsten tot raedsmannen verstreken, en, niet zoo zeer met de uitvoering, als wel met het opstellen en verbeteren der wetten belast waren (1). Zoo hadden de bisschoppen en overige priesters eene dubbelde verplichting geleerd te zyn; en dat zy zulks ook inderdaed waren, getuigt de geschiedenis: al het goede dat wy in de wetten, regspleging en staetsinrigtingen van dien tyd vinden; al wat tot verbetering der zeden, tot vermindering der lasten, ter bevryding der dienstbare standen in Gallië en elders werd ingevoerd, was het werk der hooge geestelykheid. Voorts is het wel waer, en uit het voorgaende ligt te begrypen, dat men in die eeuw niet veel schreef; dit wyte men toe aen de buitengewoone gebeurtenissen, welke in dat tydvak voorvielen. Of wel, kunnen wy met een historieschryver (1) zeggen: « dat men in de zevende eeuw zoo veel schreef als in de zesde; maer

(1) Zulks was echter geene byzonderheid aen de gallische kerk alleen eigen; in Spanje waren de kerkvergaderingen van Toledo nationale byeenkomsten, en wat de magt der oostersche bisschoppen betreft daerover zie men Gosselin, *Pouvoir du pape au moyen-âge*, *Introduction*, *passim*.

(2) Ozanam *loc. cit.* 411.

dat het meest sermoonen en legenden waren, welke men vervaerdigde om het volk te stichten. »

Wy hebben hier met opzet niet willen gewagen van den toestand der ongewyde letteren in die eeuw, aengezien dit in ons bestek niet te pas kwam, en men ten anderen eene nauwkeurige schets desaengaende kan lezen in het reeds aengehaelde werk van den heer Ozanam. Het zy hier genoeg den lezer te herinneren, dat een Columbanus, een Livinus, beide apostelyke mannen, welke Gallië met monniken bevolkten en nieuwe scholen voor het Westen stichtten, dichters waren, wier gezangen thans nog met smaek gelezen worden (1).

Wat nu de leerwyze betreft, welke men destyds volgde, hieromtrent ontbreekt het ons volstrekt aen getuigenissen : ook in het leven van den heiligen Trudo vinden wy daer niets over aengestipt. Wy oordeelen dat men geene algemeen bepaelde leerwyze volgde, vermits men tot nog toe geene doelmatige handboeken had, en ten anderen de heilige Joannes van Damaskus in de volgende eeuw begroet

(1) Zie S. Columbani *epistola metrica ad Fedolium* in de *Bibl. patrum* Lugd. tom. XII. p. 34; en in Freycr's *Fasciculus pœmatum latinorum*, p. 2.

Zie ook *Versus S. Livini Episopi martyris ad Florbertum abbatem monasterii S. Bavonis* in *Act. SS. Belgii*. tom. III. 114 et sqq.

werd als de eerste, die de godgeleerde wetenschappen tot een behoorlyk geheel, hoe gebrekkig dan ook, had weten te brengen (1). Ook was het deswegen, dat later by de verspreiding der werken van Aristoteles en derzelve toepassing op de Godgeleerdheid, de geesten zoo heftig tot de studie werden aengedreven, wyl men nu, en dit met reden, dacht, door eene doelmatige leerwyze en logische behandeling, met meer gemak en voordeel de baen der theologische wetenschappen te kunnen doorloopen.

(1) In zyn werk *de Fide Orthodoxa*.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Trudo treedt in den geestelyken stand. — Hy ontvangt de heilige priesterwyding. — Terugreize naer het vaderland.

Zoo studeerde Trudo eenige jaren met de grootste vlyt en deed in de kerkelyke wetenschappen snelle vorderingen. Daerby vergat hy echter ook de studie der volmaektheid niet, naermate hy in geleerdheid toenam, werd hy ook ootmoediger; naermate hy tot het tydstip naderde waerop hy God aen het altaer zou dienen, werd ook zyne liefde tot den Heer vuriger, zyn zielenyver heviger.

Zyn lichaem onderwierp hy aen de reden door eene gedurige mishandeling, welke echter door de voorzigtigheid gematigd en geregeld werd. Nooit liet hy zich aen ledigheid over: wanneer hy niet studeerde, dan bad hy, of had met zynen eerwaardigen leermeester, of zelfs met den bisschop het eene of

andere geestelyk onderhoud. Nimmer hoorde men hem eene ydele of nuttelooze tael voeren : zyn mond opende zich niet dan om van God of met God te spreken ; en het was ook slechts aen dergelyke redenen, dat hy het oor leende.

Hy was echter daerom niet stuersch of terugstootend ; noch ook een norsche bediller van zyne medegezellen : rust en vrede blonken op zyn aenschyn ; liefde en door eenvoud getemperde schrandtheid, straelden uit zyne oogen, en gaven aen zyn bereids zoo schoon gelaet een voorkomen als dat eens engels.

Eindelyk oordeelde Chlodulf, dat het tyd was Trudo aen den altaerdienst toe te wyden, vermits de leerzame jongman thans de heilige Schriftuer en godgeleerdheid genoegzaam bezat om de volken op den weg des heils te kunnen geleiden. Diensvolgens werd hem in de kerk van S. Stephanus, by den plegtigen dienst de kruin geschoren, en den hem zoo aengenamen last opgelegd voortaan den bisschop aen het altaer te dienen ; tot dat hy, van graed tot graed opklimmende, door de heiligheid van zynen wandel ten laetste verdiende tot de priesterlyke waardigheid verbeven te worden.

Trudo had lang genoeg zichzelf beproefd om thans van den goddelyken roep verzekerd te zyn ; daerenboven had by zich uit eigen beweging tot de

heilige bedieningen niet ingedrongen, maer was door zyn wettigen prelaet tot dezelve geroepen geworden.

Men had anderzins in die dagen rampzalige voorbeelden genoeg van mannen die, vergetende dat de kerkelyke bedieningen, bedieningen van heiligheid zyn, zich ongeroepen en uit tydelyke inzigten met dezelve durfden in te laten, en dan naderhand hun gewyd karakter door een onchristelyk gedrag bevleekten.

Dat waren van die ongelukkigen, welken later de heilige Bernardus toeriep :

« Wee u, ongetrouwe dienaren! die zelve met God nog niet verzoend, het op u neemt anderen met hem te verzoenen, als of gy regtvaardigen waert! Wee u, kinderen van gramschap, die u zelve uitdeulers der genaden noemt! Wee u, kinderen van gramschap, die u niet schaemt de benaming en bediening der vreedzamen over te nemen! » (1)

Het verwondere ons echter niet, dat wy in den wyngaerd des Heeren, zulke ellendige schepselen aantreffen; want dat komt « wyl zy, die de stem des Heeren nog niet vernamen, of dezelve in hunne ziel smoorden, de plaets van Gods kinderen bekleeden » (2), en een ambt van heiligheid waarnemen,

(1) S. Bernardi *de conversione ad cler.* C. XXXII.

(2) *Ibid.*

daer zy de heiligheid niet eenmael kennen. » Beter ware het zulken geweest in den laetsten rang der geloovigen hunne zaligheid te bewerken, dan op den hoogsten trap der kerkelyke waerdigheden slecht te leven en schandelyk geoordeeld te worden » (1).

Voorts begreep Trudo, dat het niet genoeg was tot het altaer geroepen te zyn ; maer dat hy zich ook in het vervolg steeds dien roep moest waerdig toonen, en in heiligheid toe nemen. Hy wist zeer wel, dat God van de hem toegeheilgde zielen meer vraegt dan een gewoon christelyk leven : hy had van zyn heiligen bisschop geleerd dat de priesterlyke waerdigheid eene deftigheid, een ernst vereischt, welke den priester van het volk onderscheidt en hem by hetzelve een groot gezag verwerft. En hoe zal het volk hem eerbiedigen, in wiens levenswyze hy niets byzonders bemerkte ? Wat zal hy in den priester bewonderen, indien hy in denzelve zyne eigene gebreken ontdekt ; indien hy in deszelfs gedrag niets gewaer wordt, wat hy ook hetzelve niet vindt, en in hem, dien hy moet eerbiedigen, dezelfde zwakheden ontmoet, welke hy met schaemte in zich zelve ontdekt (2).

Immers, dacht Trudo, niemand, en vooral niet een priester, leeft enkel voor zich zelve ; maer

(1) *Ibid.* XXXVI.

(2) S. Ambros. *ep. ad Iren.*

tevens voor anderen ; en het moet hem niet alleen genoeggen zich niets te verwyten te hebben ; hy moet daerby ook zorgen dat anderen op hem niets hebben af te wyzen (1).

Trudo bereidde zich derhalve tot het priesterschap gelyk de heiligen zulks immer doen, name-lyk : door elken trap van het heilig Sakrament der Orde zeer hoog te achten, en zich tot denzelfen voor te bereiden, als wierd er tot deszelfs uitoe-fering de hoogste volmaektheid vereischt. Van alle de bedieningen, hoe gering ook, welke hy by het altaer te verrigten had, kweet hy zich als waren dezelve de belangrykste der wereld geweest. Niets van hetgeen met den godsdienst in betrekking stond, hield hy voor gering ; by alle kerkelyke plegtighe- den was het hem, als of hy Jesus-Christus zelve in de persoon des bisschops zag ; geen wonder dan dat hy als een engel by de goddelyke diensten tegenwoordig was.

Trudo ontving dan de heilige priesterwyding. By die grootsche plegtigheid, welke in de prachtig ver- sierde kerk van S. Stephanus in het bywezen van ontelbare scharen volks, plaets had, hoorde de diep geroerde jongman zynen eerbiedwaardigen herder hem de volgende nadrukkelyke vermaning toesturen :

(1) S. Greg. Naz. *ep. ad S. Greg. Nyss.*

« Welaen, geliefde zoon ! bewaer uwe zeden, uw leven zuiver en heilig. Begrypt wat gy verrigt ; volg na wat gy behandelt ; terwyl gy de geheime- nis van 's Heeren dood vernieuwt , doe dan ook uw lichaem aen de ondeugden en begeerlykheden af- sterven. Uwe leering zy een geestelyk geneesmiddel voor Gods volk ; de geur van uw leven zy de wellust van de kerk van Christus ; zoodat gy, en door uw prediken, en door uw voorbeeld het huis, dat is het huis Gods moogt opregten ; en opdat noch wy om uwe verheffing, noch gy om het aennemen uwer nieuwe bediening, door God vervloekt ; maer veel- eer beloond verdienen te worden ; hetgeen God ons door zyne genade verleene. Amen ! » (1)

Ook Trudo antwoordde uit den grond zyns har- ten « Amen ! » Thans besefte hy wel de verhe- venheid van het ambt, waertoe hy gezalfd was geworden ; Gods genade was ruimschoots in zyne ziel nedergedaeld, en had hem tevens met een nieuw licht, met nieuwe kracht begaefd. Nu be- greep hy dat hy voortaan voor zyne broeders moest gaen leven ; dat hy door een heiligen wandel hen moest stichten en door denzelfen de weldaden, den zegen des hemels over hen aftrekken.

(1) *Pontif. Rom. in ordinat. presb.*

Want te regt vreesde hy het verwyt te verdienen, van rampen aen het volk berokkend te hebben, daer hy wist dat God soms eene geheele landstreek straft, om de zonden, welke aldaer in het heiligdom geschieden ; « slechte priesters, zegt een kerkvader, zyn de oorzaak van den ondergang eens volks » (1).

Trudo bleef thans nog eenigen tyd te Metz ten einde zyne studiën geheel en al te voltrekken. Om-trent het jaer 660 ontbood hem Chlodulf aen zyn hof en sprak tot hem :

— « Myn zoon, thans is het tyd dat gy ons verlaet en tot uw vaderland wederkeert. Gy moet aen God en den heiligen Stephanus eene menigte nieuwe kinderen bezorgen, en in uw erfdeel het volk tot den volmaektsten dienst des Heeren opleiden. Neem het my niet kwalyk, myn waerde, dat ik u van hier vertrekken doe, wyl het noodig is dat door uw toedoen in de landstreek, welke gy aen den heiligen Stephanus geschonken hebt eene talryke schaer godsdienstige mannen den Heer diene » (2).

Op deze woorden begon Trudo te weenen. Schoon hy steeds den wil Gods tot maetstaf zyner begeerten

(1) *Causa ruinæ populi, sacerdotes mali.* — S. Hieron. *lib.* 3 *in C. 4 Lament.*

(2) Donat. p. II. C. XII.

nam, en ook thans volkomen met denzelfen te vrede was, zoo smartte het hem toch zyn geestelyken vader, die tien jaren lang zoo liefdevol voor hem gezorgd had, misschien voor immer te moeten verlaten.

De eerbiedwaardige prelaet, die insgelyks ongaerne van zyn geliefden leerling scheidde, toonde zulks echter niet ; maer den dienaer Gods omhelzende, sprak hy :

« Ga in vrede, myn zoon ; God zy steeds met u ! Hy besture u op al uwe wegen en geleide u tot de zalige onsterfelykheid, welke ons verleene de Heer Jesus-Christus, die met den Vader en den Heiligen Geest in alle eeuwen der eeuwen leeft en heerscht. Amen !

En dezen zegen van den heiligen bisschop ontvangen hebbende, nam Trudo zyn afscheid en vertrok.

Wanneer men te Metz het aenstaende vertrek van den heiligen priester vernam, was deswegen de droefheid algemeen.

Allen eerbiedigden en beminden den braven jongman, vooral de behoeftigen voor welke hy altyd eenige woorden troost, en tevens ook eenigen lichamelijken onderstand over had.

— « Gelukkig dat land, riepen zy, werwaerts onze vader zich begeeft ! Gelukkig het volk dat hem

bezitten mag ! Helaes ! waerom toch verlaet gy uwe dienaren, uwe broeders ! »

Trudo was over deze blyken van genegenheid diep getroffen.

— « Vaerwel, myne broeders ! dus sprak hy al weenende, God, aller Trooster zy ook u barmhartig ! Ziet het is noodig dat ik naer myn land wederkeere, bidt dan voor my, opdat ik met uwe zegeningen beladen vertrekke ! »

En allen zegenden hem, bevalen hem aen den Heer en lieten hem in vrede gaen (1).

(1) Donot. p. II, c. XIII.

TIENDE HOOFDSTUK.

De HH. Amandus en Landoald. — Mirakelen te Wintershoven. —
De abtdyen van Malmundarium en Stabuletum.

Eer wy den heiligen Trudo op zyne terugreize naer zyn vaderland vergezellen, zullen wy eenen oogslag werpen op de gebeurtenissen, welke gedurende zyne afwezigheid in de Haspengauw waren voorgevallen.

Moesten de inwooners dezer landstreek tien jaren lang beroofd zyn van het goed voorbeeld, welk onze heilige jongeling hun steeds gaf, zoo werd hun toch die schade door den hemel rykelyk vergoed.

In 631 kwamen er te Trajectum eenige godvruchtige Pelgrims aen, welke van Rome kwamen en door het volk met de luidruchtigste blydschap verwelkomd werden. Geen wonder: de acnleider van dit heilig gezelschap was niemand anders dan

de H. Amandus, gewezen bisschop van Trajectum, die van de goede haspengauwers immer zeer bemind was geweest.

Nadat hy van zynen zetel had afstand gedaen, had hy daerom toch de zorg voor zyne geliefde schapen niet afgelegd; maer onderscheidene misbruiken onder dezelve bemerkende, welk hy op eigen gezag niet konde wegnemen, was hy naer Rome getrokken om daertoe door den Paus gevolmagtigd te worden, en, ware het mogelyk, eenige yverige medehelpers in zyne apostolische zendingen te bekomen.

De heilige Martinus I die destyds te Rome zettele, verleende aen Amandus al wat deze begeerde en gaf hem tot medehelpers den aertspriester Landoald, den diaken Amantius, Julianus en Adrianus; ook de heilige maegd Vinciana, de zuster van Landoald, vergezelde hen.

Amandus zyne zaken te Trajectum op goeden voet gesteld hebbende, liet Landoald en deszelfs gezellen aldaer, ten einde den bisschop Remaclus met raed en daed behulpzaam te zyn, (1) en trok verder, het land der Menapiërs in.

(1) Zulks kan aen eenige schryvers aanleiding gegeven hebben te beweren dat de H. Landoald negen jaren lang het bisdom van Maestricht, in het afzyn van Amandus bestuurd zou hebben. Aldus Barth. Fisen, Foullon enz. Dit gevoelen echter, geheel en gansch

Het was inderdaed wel noodig dat de heilige Remaclus in zyne herderlyke bemoeijingen onderstand kreeg, want ofschoon zyn bisdom, vooral in die eeuw, eene menigte heiligen voortbragt, zoo waren de Haspengauwers, gelyk wy hierna zien zullen, toch zoo gemakkelyk niet om te besturen.

Landoald, die een geleerd priester was, hielp hem getrouw, zoo wel in het woord Gods te verkondigen als in het vormen van bekwame priesters; en allengs kwam hy by de grooten en het volk in zulk aenzien, dat zelfs de graef Aper zyn zoon Lambertus aen den heiligen man (1) toevertrouwde, opdat deze den vyftienjarigen jongeling in de vreeze Gods en in de letteren tevens zou onderwyzen. Ten einde hem hiertoe nog meer te verplichten schonk hy hem in vollen eigendom de kleine heerlykheid van Wintershoven, alwaer Landoald met toestemming des bisschop eene kerk stichtte, den H. Petrus toegewyd, en voortaan met zyne gezellen, waerby zich toen ook nog Adeltrudis, Bavo's dochter voegde, verbleef. God verheerlykte deze kleine maer heilige gemeente met onderscheidene mirakelen, waervan ik niet kan nalaten hier een paer aen te halen.

strydig met de tydrekening, wordt ten volle wederlegd door de oordeelkundige verzamelaers der *acta SS. Belgii*; zie onder anderen: *Comment. proev. in vitam S. Landoaldi etc.* tom. III.

(1) Notgerus *in vita S. Landoaldi*. — *Breviarium Gandense II. de SS. Land. etc.*

Terwyl men met het bouwen der kerk bezig was, was het water van het beekje Herck (1) zoo troebel geworden, dat de werklieden er niet meer van drinken wilden.

Hunne klagten deswegen gegrond vindende begaf zich Landoald met zyn leerling Lambertus tot by de kerk, drukte met een stok een kruisteecken in den grond en zie — aenstonds ontsprong er eene heldere waterstrael, welke genoegzaam drank voor de werklieden en de gansche gemeente opleverde.

Een andermael, terwyl de heilige Landoald de plegtige mis zong, ontbrak er vuer in het wierookvat, de man Gods gebod aen Lambertus, die by het altaer diende, vuer te gaen halen; doch ook het wierookvat was nergens te vinden. Als Landoald zulks merkte en tevens zag dat Lambertus aerzelde den hem opgelegden last te volbrengen, sprak hy met een strengen toon tot den jongeling:

— « Hoe is het toch mogelyk, myn zoon, dat gy uwen vader by het altaer laet wachten, daer gy my het noodige vuer zoo gemakkelyk in uw kleed kunt aenbrengen. »

Op deze bestraffende woorden aerzelde Lambertus niet meer; hy ylde naer de keuken, nam eenige gloeiende kolen, legde ze in eene plooi van zyn

(1) *Archa*.

linnen koorkleed en bragt ze den priester aen, terwyl zyn kleed, in weêrwil van het vuer, onbeschadigd bleef (1).

Terwyl deze heilige gemeente in de omstreken van Trajectum den goeden geur van een opregt christelyk leven verspreidde, bezorgde God een dergelyk voordeel aen de zuidelyke bewooners der Haspengauw.

Omtrent den jare 655 kwam de heilige Siegbrecht, koning van Austrasië, op de gedachte in het Ardennen-woud twee kloosters te stichten, ten einde de ruwe en nog geheel barbaersche bewooners dier streken te temmen en dezelve tot de kennis van den waren godsdienst te brengen.

Op het aenraden van zyn huismeijer Grimoald verkoos hy hiertoe Stabulaus (2) en Malmundarium (3); het eerste gelegen in het bisdom van Trajectum, het tweede in dat van Colonia.

Notger wil dat het Remaclus zelve was, die den koning op dit denkbeeld bragt, en legt hem by die gelegenheid de volgende woorden in den mond :

— « Ik durf het wagen, doorluchtige vorst, my tot u te wenden en u een ontwerp voor te dragen hetwelk de glorie Gods geldt. Door uwe mildheid

(1) Notger. *in vita c. I.* — *Off. Gand. Let. 3.*

(2) *Stabuletum*, tans Stavelo.

(3) Malmedy.

zyn er in verscheidene oorden uwer staten kloosters ter eere Gods en deszelfs heiligen gesticht ; alleen het Ardennen-woud is van dat voordeel verstoken gebleven. Derhalve bid ik u uwe hoogheid te gebieden, dat men aldaer eenige kloosters opregte ; God zal u daertoe zynen bystand verleenen, en ook wy zullen u, uit hoofde van de nabyheid van onzen zetel, daerin behulpzaam zyn. Bovendien zal het zoo moeijelyk niet wezen dit klooster van het noodige te voorzien, naerdien al de aenliggende streken tot uw ryk behooren. »

— « Het is aen u, eerwaardige vader ; dus sprak de heilige koning , ons deswegen te raden ; en het is onze pligt het oor te leenen aen al wat uwe heiligheid ons zal voorstellen. Het is aen u van zoo spoedig mogelyk de handen aen het werk te slaen, en het is aen ons de plaetsen, welke gy tot den kloosterbouw verkiezen zult, daertoe te bestemmen, en de noodige uitgaven te bekostigen. »

Hierop vergaderde Siegbrecht zyne getrouwe raedslieden, Hunibrecht, aertsbisschop van Colonia, Chlodulf, bisschop van Metz, Atellanus, Theodefried, Giflochard, mede bisschoppen, den huismeijer Grimoald, en de graven Folcoald, Bobo, Ansegisel en Bezelinus, en sprak in dezer voegen :

— « Laet ons naer den wil Gods, mits gy en al onze getrouwen uwe toestemming geeft,

beraedslagen over het opregten van twee kloosters in het Ardennen-woud ; opdat zich aldaer eenige heilige mannen vergaderen, welke den Heer in de kloosterlyke tucht zullen dienen, en voor ons, voor onze opvolgers en voor al diegenen, welke den last der regering met ons dragen, zullen bidden. Het is de heilige Remaclus, die ons op dit denkbeeld gebragt heeft, het is ook hem, dien wy met de uitvoering dezer onderneming willen belasten. • (1).

De raed gaf zyne toestemming en het ontwerp ging door.

Remaclus begaf zich daerop zonder verwyl naer het Ardennen-woud en hield stand op eene plaets, welke hem wonder wel beviel en naderhand Malmundarium genoemd werd, vermits de heilige bisschop dezelve in waerheid van het kwaed reinigde waarmede ze eertydsbezoedeld werd.

Men vond te Malmundarium heerlyke waterbronnen, waardoor dit oord byzonder ter bewoening geschikt was ; doch men vond er duidelyke sporen van afgodery en bygeloof, weshalve het gerucht liep, dat die bronnen door de booze geesten, die er hun verblyf hielden onbruikbaer gemaekt waren (2).

(1) Notger in Act. SS. B.

(2) Dit slaet waarschylyk op den eerdienst dien de oude Germanen en Franken aen het water bewezen, en waarvan wy later iets zullen zeggen.

Remaclus echter vreesde de helsche magten niet: hy aenriep met vertrouwen den naem des Heeren, plantte by de bronnen een kruisbeeld en verjoeg de duivelen uit die plaets, welke zy zoo lang in hun bezit gehad hadden.

Doch zie: nu bewerkten die hoogmoedige geesten uit wraek, dat op eenmael alle die bronnen opdroogden. De bisschop dit vernemende, begaf zich terstond weder derwaerts, prentte op den boord der voornaemste bron een kruisteecken, aenriep dan nogmaels Gods bystand, en terstond ving het water aen nog overvloediger op te wellen dan te voren (1).

Deze plaets nu gezuiverd zynde, deed de heilige bisschop een huis bouwen ten einde er zoo spoedig mogelyk eenige monniken in te stellen, onkundig evenwel, dat Malmundarium in het land der Ubiërs en by gevolg in het bisdom van Colonia lag.

Zoodra hy zulks vernam stichtte hy een nieuw klooster niet ver van daer, in zyn eigen bisdom, op eene plaets, welke toenmaels Stabulaus geheeten werd en later den naem van Stabuletum bekam. Voor deze abtdy verkreeg Remaclus van koning Siegbrecht dezelfde gunsten, welke hy voor Malmundarium gehad had.

(1) Foullon *Hist. Leod. in S. Remaclus.*

De eerste abt van dit gesticht was Theodardus, een galliër, dien wy weldra wat nader zullen leeren kennen, wanneer wy hem, als opvolger van Remaculus, den stoel des heiligen Servatius zullen zien beklimmen.

.

ELFDE HOOFDSTUK.

Terugkomst van Trudo in de Haspengauw. — Mirakelen geschied
op de reize.

Intusschen had zich onze dienaer Gods, de heilige Trudo, op reis begeven, en naderde allengs den geboortegrond.

Onderwegen moest hy te Seny of Ciney voorby de wooning van een ridder, die met eene zoo afschuwelyke en verteerende melaetschheid geslagen was, dat hy er blind van was geworden. De engel des Heeren had dien ongelukkige gewaerschuwd, dat er aldaer een man zou voorbytrekken, die slecht gekleed zou zyn; doch in het water waermede die man zyne handen zou gewasschen hebben, zou zich ook de melaetsche wasschen en dan op staende voet van zyne kwael verlost worden.

Deze, hoogst verblyd, zond zyne bedienden uit om den man, dien de engel bedoeld had, op te speuren. Weldra ontmoetten zy den heiligen priester en herkenden hem aen zyne nederige kleeding.

— « Goede lieden, sprak Trudo tot hen, zoude het u gelieven, my alhier de eene of andere kerk of bidplaets aen te wyzen ? »

— « Zeer gaerne, antwoordden de bedienden des ridders, wy zullen u ter kerke geleiden en daerna zult gy ons volgen om met onzen landheer het mid-dagmael te nemen. »

Trudo dankte de goddelyke Voorzienigheid, die zoo wel voor hem zorgde, voldeed in eene nabygelegene kerk zyne godsvrucht en begaf zich dan by den melaetsche, dien hy zynen zegen gaf.

Als het tyd was aen tafel te gaen, gaf de ridder last van water aen te brengen om de handen te waschen, en zoodra Trudo daarmede gedaen had, nam de gastheer het waterbekken, dat de Heilige gebruikt had, van vóór dezen weg, wiesch er zich in en werd terstond genezen.

Op het zien van dit mirakel wierpen zich al de aanwezigen vóór Trudo's voeten om hem te bedanken; doch de ootmoedige man dankte God en schreef dit wonder toe aen de gulle gastvryheid, welke men hem betoond had.

Na den maelyd, wanneer Trudo vertrekken wilde, maekte hem de ridder, die geene kinderen had, erfgenaem van al wat hy bezat, hetgeen Trudo ten dienste van God en deszelfs armen, in dank aennam, waerop hy den ridder vaerwel zeide en onder Gods geleide zyne reis voortzette.

Onze heilige priester Trudo kwam eindelyk, na eene langdurige en gevaerlyke reis, behouden te Tongeren aen, waer hy den heiligen Remaclus vond, die zyn waerden zoon met open armen ontving.

Na den vermoeyden reiziger een weinig te hebben laten uitrusten, vernam de bisschop naer deszelfs lotgevallen, en onderzocht hem over deszelfs voortgang in de goddelyke wetenschappen.

Hierin voldeed Trudo zynen geestelyken vader zoo wel dat de waerdige man gansch verrukt uitriep :

— • Gode zy lof en dank, wyl hy de belofte, aen zyn geringen dienaer gedaen, vervuld, en zyn vriend Trudo in volle gezondheid en in zyne heilige wetten onderrigt, tot ons teruggeleid heeft ! »

Hierop gaf Remaclus aen Trudo verlof om geheel zyn bisdom door Mis te lezen en het woord Gods te prediken ; als mede van volgens gelofte op zyn voormalig erf te Sarchinium eene kerk te bouwen.

Trudo vertrok.

Onderwegen overviel hem de avond niet ver van eene groote landhoeve, wier bewoonders goede christenen waren. Vóór hebbende aldaer den nacht door te brengen, stapte Trudo de hoeve binnen en vroeg den eigenaer ter liefde Gods om een nachtverblyf. De landman uit Trudo's kleederen deszelfs waerdigheid, uit zyn verstorven en ootmoedig gelaet deszelfs heiligheid opmakende, willigde met blydschap de ootmoedige bede in, en bevltyigde zich zyn gast zoo goed mogelyk te onthalen.

Na het avondmael verzocht Trudo, dat men hem, daer het toch zomer was, eene rustplaets in den boomgaerd wilde bereiden; ongetwyfeld om aldus met meer vryheid gedurende den nacht te kunnen bidden. Gaerne voldeed men aen zyn verzoek.

De Heer wilde thans een openbaer bewys van Trudo's heiligheid geven, opdat hy met des te meer gezag en dus ook met des te meer gevolg aen het eeuwig welzyn der Haspengauwers zou kunnen arbeiden.

Als al de overige bewoonders der hoeve in diepe rust lagen, stond de vrouw des huizes in stilte van hare legerstede op, en opende de deur welke in den boomgaerd uitkwam om te zien wat haer heilige gast aldaer deed.

De man Gods had zich even een weinig ter ruste gelegd.

Tot hare ongemeene verbazing zag de vrome nieuwsgierige boven Trudo twee helderschitterende lichtbollen, een aen deszelfs hoofd en den anderen aen zyne voeten.

Gansch buiten haer zelve van verwondering en schrik, liep zy in aller yl haren man wekken en noodigde hem om toch terstond te komen zien wat er in den boomgaerd gaende was.

De man stond haestig op, en nu snelden beide naer de deur van den boomgaerd, waer zy nog steeds dezelfde lichtbollen zagen, welke de vrouw zoo zeer verschrikt hadden. Die lichtbollen waren zoo helder, dat er het schoonste fakkellicht niet by halen kon. Veeleer geleken ze aen de stralen der middagzon in een brandpunt vergaderd, zoo dat zy schier de geheele omliggende landstreek verlichtten.

Op dit ontzettend gezigt vielen de beide godsdienstige echtelingen op hunne kniën, en dankten den Heer, dat hy hen waardig genoeg had geacht de gastvryheid aen een heilige te verleenen.

Met het kriecken van den dageraed stond Trudo op en stelde zich in het gebed, waerin hy volhardde tot dat de zon reeds was opgerezen en al de huisgenooten op de been waren.

Dan trad hy de woonkamer binnen, wenschte aen allen den vrede en bedankte vriendelyk zyn gastheer voor de hem verleende gastvryheid, tevens zyn

voornemen te kennen gevende van terstond zyne reize voort te zetten. De goede landman echter wierp zich benevens zyne vrouw voor den heiligen priester neder en smeekte hem ootmoedig, dat hy dien dag nog by hen wilde verblyven, hetgeen Trudo gewillig toestond, te meer, daer hy wel zag, dat hy alhier eenig voordeel kon doen en zynen tyd niet in nuttelooze gesprekken zou moeten verliezen, maer integendeel gerust van God en hemelsche zaken zou mogen spreken.

Men verwondert zich dikwyls dat menschen, die naer de volmaektheid trachten, zoo zorgvuldig het gezelschap van andere menschen schuwen; dat zy slechts in de eenzaamheid hun vermaak vinden en vyandig zyn van alle soort van gesprekken. Deze beschuldiging is echter hoogst onregtvaerdig. Vonden die zielen, welke God alleen zoeken, by de menschen geene beletselen om tot God te geraken, dan zouden zy ook zoo bestendig haren evenmensch en deszelfs gezelschap niet vlugten; maer zouden zelfs haer vermaak nemen in nu en dan deszelfs onderhandeling te genieten. Doch hoeveel menschen zullen zy vinden, die gaerne van God hooren spreken, in wier onderhandeling zy eenig voedsel voor hare ziel kunnen opdoen ?

Helaes ! het is maer al te waer, en wy dienden het al weenende uitteroepen : Eenieder spreekt van

betgeen hy lief heeft ; en de christen spreekt niet van God ! en wy noemen ons christenen ?....

Trudo besteedde dan dien ganschen dag om die goede landlieden en hunne onderhoorigen in den godsdienst te onderwyzen, en hunne harten in de liefde van Jesus en deszelfs heilige Moeder te doen ontvlammen.

Op verzoek van zyn gastheer doopte hy deszelfs zoontje, houdende tevens als peter het kind boven de vont. (1). Zulks levert ons een sprekend bewys op van de barbaerschheid en onwetendheid der toenmalige Haspengauwers, en van de schaerschheid van priesters in die tyden, wyl men zoo onachtzaam was in het bezorgen van het heil der kinderen en zoo lang uitstelde dezelve te doopen, want uit het beloop onzer geschiedenis kan men wel zien dat er hier van geen pas geboren kind gehandeld wordt.

Des anderendaegs begaf zich Trudo zeer vroeg op weg en kwam eindelyk te Sarchinium aen, waer hy met de grootste blydschap door zyne voormalige Laten, welke nu aen de kerk van Metz toebehoorden ontvangen werd.

De eigenaer van de hoeve, waer Trudo vernacht

(1). Hierop bemerkt Mabillon (*annal. ord. S. Ben. tom. I.*) dat in de eerste christen eeuwen, hy, die doopte, ook wel eens te gelyk peter was : Zie ook *Acta SS. B. tom. V pag. annot. (1)*.

had, liet op de plaets waer God zyn dienaer verheerlykt had, eene bidplaets bouwen, ter gedachtenis van het wonder aldaer voorgevallen ; terwyl de hoeve zelve voortaan Trudonecæ genoemd werd. (1).

(1). By Moringus *Truyeling*.—*Vita S. Trud.* Men weet thans niet meer waer ergens de hoeve, of misschien wel dat gehucht gelegen was. Dit is echter zeker dat men derzelver ligging niet anders dan tusschen Tongeren en S. Truyen kan bepalen.

TWAELFDE HOOFDSTUK.

Zedelyke toestand der Haspengauw in de VIIe eeuw. — Trudo een
Apostelyk Prediker.

Thans maekte Trudo zich gereed om aen zyne landgenooten het woord Gods te verkondigen en dezelve uit het slyk hunner zonden, uit de duisternis van het heidendom en bygeloof te redden.

Zyn dorst naer het heil der zielen was zoo groot ! zyn yver was zoo volstandig zoo belangeloos !

Maer ook, hoe groot, hoe brandend was niet de liefde, welke hy zynen God toedroeg ? Die liefde noopte hem zonder ophouden om toch de glorie van God, zoo veel hy vermogt, op aerde te bevorderen ; die liefde deed hem het hartelykste medelyden hebben met het werk van Gods handen, met zoo vele zielen, welke, geschapen naer Gods beeld en gelykenis ; bestemd om eeuwig in Gods liefde

gelukkig te zyn ; vrygekocht met het dierbaer bloed van Jesus-Christus, echter blind waren voor het licht dat steeds onze harten verlicht: doof waren voor de noodigende , voor de dringende stem van den goeden herder, van den besten der vaders, en zichzelve aen den duivel prys gaven.

De zedelyke toestand der Haspengauw was waerlyk niet zeer troostend voor een opregt christelyk gemoed.

Een der grootste onheilen in het uitgestrekt bisdome van Trajectum was niet zoo zeer gebrek aen priesters, als wel aen yverige apostelyke mannen, welke zichzelve in hunne heilige bedieningen niet zoekende, alleen de glorie van God, en het welzyn van deszelfs kudde behartigden, en goed en leven opofferden om zielen voor het Evangelie te winnen.

Dierhalve was het volk ten platten lande schier gansch verlaten, en leefde in het wild voort gelyk eene kudde zonder herder, terwyl in de steden de priesters in menigte zonder werk zaten, en zich meer met staetsbelangen en wereldsche vermaken bekommerden dan met de geestelyke noodwendigheden der geloovigen.

Daerby leverden zy soms aen hunne bisschoppen veel spels, en de hardnekkigheid van die ongelukkige verdwaelden, schynt eene der voornaemste redenen geweest te zyn, waerom de heilige Amandus

zyn bisdom verliet en zich bevytigde aen hetzelfde apostelyke zendelingen te bezorgen.

Die ellendige toestand bepaelde zich echter niet alleen tot de Haspengauw; het kwaed was algemeen; zulks bespeurt men duidelyk uit de besluiten van de nationale kerkvergadering van Liptinæ (1) in de volgende eeuw, waer onder anderen ook de heilige Bonifacius tegenwoordig was.

Daer wordt aen de priesters en monniken verboden de wapenen te voeren, ter jagt te gaen, gieren en valken te onderhouden. Voorts wordt er verordend, dat die priesters, welke een kerspel (parochie) bedienen, aen hunne bisschoppen zullen gehoorzamen, en jaerlyks door dezelve onderzocht worden over het doopsel, het katholyk geloof, de geboden en de orde der mis. Eindelyk wordt er besloten; en dit is wel een der nuttigste verordeningen ten einde het kwaed te voorkomen; dat men noch onbekende bisschoppen, noch andere onbekende priesters tot de kerkelyke bedieningen zal toelaten zonder een voorafgaend synodael onderzoek (2).

(1) Thans *Estines* in Henegouwen. De akten van deze kerkvergadering zyn verloren geraekt. By Labbe (Conc. tom. VI.) vindt men derzelver besluiten en eene lyst van heidensche bygeloovigheden welke in deze vergadering verboden werden. Deze lyst voert voor titel *Indiculus superstitionum et paganiarum ad concilium Liptinense*.

(2) Labb. *ibid.* Zie ook Desroches *Epitome hist. Belg.* p. 132.

Dan worden er verscheidene straffen verordend tegen de bygeloovige gebruiken welke by de Australiërs diep ingeworteld waren, en overblyfselen waren zoo wel van het romeinsche als oud-Germaensche heidendom. En hierin ziet men met schrik de vruchten der onwetendheid, daer het schier ongeloofelyk is, dat eene natie, welke zich christelyk noemde, tot zulke verregaende buitensporigheden vervallen kon.

Want onze vaderen eerden de heiligen en afgestorvenen met heidensche liederen (1) terwyl zy tevens ook de plegtigheden van Thor en Woden nog niet vergeten hadden (2). Zy eerden het vuer, dat zy met wryven uit het hout lokten en *Nodfyr*, noodvuer noemden (3). Zy eerden de bronnen en rivieren en hadden vooral veel op met toovery en waerzeggerij (4).

(1) *Profana sacrificia mortuorum: De sacrilegio super defunctor, id est dadsisas Indic.*

(2) Zie eene *homelie* van S. Eligius in zyn leven door S. Audoenus, in *act. SS. Belg. tom. III, pag. 247.*

(3) *Sive illos sacrilegos ignes, quos Nied.-fyr (Nodfyr) vocant.* — Desroches *ibid.*

(4) Het ware te lang alle de bygeloovigheden op te sommen, welke in de kerkvergadering vermeld zyn. Men leze hierover de zoo even aengehaelde *homelie* van S. Eligius, met de ophelderingen van Ghesquière; voorts eene verhandeling deswegen van J. Desroches in de *Mémoires de l'académ. de Brux. tom. I, pag. 443 et sqq;* en Ovanam *Les Germains avant le christianisme, passim.*

De zeden waren daerby diep bedorven, dermate dat de kerkvergadering een byzonder verbod moest laten uitgaen tegen het overspel, en de huwelyken tusschen de naeste bloedverwanten.

Werd echter het kwaed op vele plaetsen door zorgelooze herders door de vingeren gezien, zoo bezorgde de Heer toch aen zyne noodlydende kerk mannen, welke niets onbeproefd zouden laten ten einde de kudde des goeden herders op de baen der zaligheid terug te leiden.

Zoo vernam het land der Menapiers (1) de magtige stemmen van Eligius en Audoënus; de iersche bisschop Livinus zegelde te Gandavum de waerheid van het Evangelie met zyn bloed; voor den yver van Amandus was Austrasië niet uitgestrekt genoeg, hy doorliep met het kruis in de hand een groot gedeelte van Europa. Overal, in bosschen en wildernissen, by de muren der groote steden en in de dorpen, verhieven zich kloosters, waer dag en nacht de lof des Heeren gezongen werd, waer menig maegdelyk gemoed zich ten hemel verhief, ten einde de gramschap Gods te verbidden, en de verdiende straffen van het schuldige menschdom af te keeren.

De Haspengauw bezat reeds eene vruchtbare

(1) Het hedendaegsche Vlaenderen.

kweekschool van apostelyke zendelingen, door den heiligen Landould gesticht; doch dezelve had nog geen vast bestaen. Trudo stelde dan de hand aen 't werk en ging de grondslagen leggen van eene school van heiligheid en geleerdheid, waer eerlang zelfs bisschoppen de wetenschap des Heeren zouden komen leeren.

Terwyl men te Sarchinium op last van Trudo met den bouw eener nieuwe kerk bezig was, doorkruiste onze nieuwe Apostel de gansche Haspengauw, ten einde voor de behoeftigen het brood des woords te breken.

Trudo had al de hoedanigheden, welke den katholyken prediker vormen: heiligheid, geleerdheid en yver.

De prediker, die voor zich zelve de eerste toehoorder is, in wien men de eerste vruchten van het woord Gods kan bespeuren, die zelfs het eerste doet of ten minste tracht te doen, wat hy aen anderen oplegt, deze bekomt waerlyk een krachtigen invloed op de menigte. Want behalve dat hy uit innige overtuiging spreekt; met een yver, die uit de liefde tot God voortkomt en geene hinderpalen kent, zoo bekomt hy nog daerenboven gedurig nieuwe ingevingen en verlichtingen van den heiligen Geest; de gratie bezielt zyne woorden, wyl God zyn vermaek schept in op de harten te werken

door een mensch welke hem alle gehoorzaamheid bewyst.

Zulk een prediker versmaedt ook de wetenschap niet. Hy weet dat eene heilige onwetendheid aen zich zelve wel voordeelig is, doch een groot na-deel aen de kerk sticht, door de onmagt waerin zy zich bevindt dezelve te verdedigen en de geloovigen te onderrigten (1).

Zy, die het licht der wereld en het zout der aerde moeten wezen, dienen wel de volgende aenmerkingen van den heiligen Joannes Chrysostomus te overwegen :

— « Het is niet genoeg voor den prediker , zegt deze groote kerkleeraer, dat hy godsdienstig zy, vol liefde, en onberispelyk van zeden. De heilige Paulus wil ook *dat hy bekwaem zy anderen te onderwyzen* (2). Wat zullen deze hierop antwoorden, die beweren dat de geleerdheid voor den prediker niet dienstig is? Wanneer zy zien dat deze groote Apostel dezelve zoo ernstig zynen leerling Timotheus aenbeveelt : *Leg u, zegt hy, op de lezing toe, op de vermaningen en het onderwijs, zoo gy dit doet, zult gy u zelve zalig maken, en hen die u hooren* (3). Het is van het uiterste gewigt voor

(1) S. Hier. lib. II, epist. II.

(2) I, Tim. V. 17.

(3) I, Tim. IV. 13, 16.

de heilige kerk, dat derzelve bedienaers geleerd zyn; zonder dit, geene tucht meer. Gy zult hem leeraer noemen! Hy, een leeraer, indien gy geene wetenschap bezit! Hoe zal hy leeren, hetgeen hy niet weet? — Maer hy zal anderen door zyn goed voorbeeld leeren. — Ydele en nietsbeduidende verontschuldiging! De Apostel vraegt u bovendien een onderwys in woorden.

Of zal het misschien genoeg zyn, wanneer het er op aenkomt de katholyke leerstellingen tegen de aenvallen der kettery te verdedigen, de heiligheid des levens voor te wenden? » (1).

Nu, de heilige Trudo was juist een prediker gelyk de apostel Paulus en de kerkvaders verlangen. Want ofschoon zyne geleerdheid zoo veel omvattend niet moest wezen, wyl hy geene ketteryen te bestryden had, zoo moest hy toch het heidendom en deszelfs bygeloovigheden bekampen; hy moest de nu alom heerschende ondeugden trachten uit te roeijen en dus eene grondige kennis bezitten van de christelyke zedeleer.

Het is jammer, dat de schryver van Trudo's leven ons niets van deszelfs apostelyken arbeid zegt, als, dat hy vele menschen bekeerde en verscheidene jongelingen tot zich in de eenzaamheid

(1) *Hom. XV in I. Timoth. tom. XI. Ben. fol. 636.*

trok. Het ware ons zoo aengenaem geweest de kunstelooze welsprekendheid der opkomende kerk te bestuderen, en in de leerredenen zelve onzer vaderen hunne zeden waer te nemen; doch de meeste oude legenden zwijgen hiervan en verhalen ons slechts de menigvuldige mirakelen, waarmede die heilige mannen hunne zending bekrachtigden.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

De H. Remaclus legt de bisschoppelyke waerdigheid neêr. — Theodardus bisschop van Trajectum. — Marteldood van Theodardus. — Kerk en klooster te Sarchinium. — De Regel van S. Columbanus.

Men was thans het jaer 661 binnengetreden. Koning Siegbrecht had het tydelyke met het eeuwige verwisseld en was in het hemelryk de kroon der heiligheid gaen ontvangen, waervoor hy zoo aenhoudend, zoo trouw gestreden had. Zyn opvolger was Hilderic II. Deze vorst hield ongemeen veel van de Haspengauw; hy verbleef dikwyls in derzelve koninklyke lusthuizen, ging daer in de uitgestrekte bosschen op de beeren- en zwynenjagt, en hield meestal zyn hof te Trajectum.

Dit beviel echter den heiligen bisschop Remaclus niet zeer. In de hoofdstad van zyn bisdom waren

de zeden reeds genoeg bedorven, zonder dat er nog eene weelderige, verkwistende hofhouding daer toe noodig was. Voorts schynt het dat de prelaet steeds dezelfde misbruiken als zyn voorganger te bekampen had en er even zoo min als deze iets tegen vermogt (1).

Derhalve begaf zich Remaclus by den koning, stelde deze alle zyne bezwaren voor, en verzocht zyn ontslag te mogen vragen. De vorst stemde, hoewel ongaerne in dit verzoek toe, en na de wettige toelating van de kerk bekomen te hebben, legde de heilige Prelaet benevens zynen last, zyne waerdigheid neêr en ging zich terstond in zyne lieve abtly van Stabuletum opsluiten, ten einde zich aldaer door eene gestadige boetpleging en eene aenhoudende oefening van het beschouwende leven tot zyne aenstaende dood gereed te maken.

Intusschen had men de oogen op den abt van Stabuletum geslagen ten einde dezen op den openstaenden stoel van Trajectum te plaetsen. Theodardus, dus heette de abt, was een man van uitstekende heiligheid en reeds lang in Austrasië voordeelig bekend. De welmeenende lessen van zyn geestelyken vader Remaclus nam hy steeds wel ter harte,

(1) Sigeb. Gembl. in *Vita S. Theodardi* c. 1 n. 5 ap. Surium.

en wilde, zegt een geschiedschryver, liever inderdaed abt zyn dan abt genoemd worden (1). Hy was alles aen allen, en won dermate de gemoederen zyner onderhoorigen, dat het hem gelukte de regeltucht in zyn klooster ongeschonden te bewaren.

Theodardus werd dan als acht-en-twintigste bisschop van Trajectum verkozen en door den gryzen Hunibrecht, bisschop van Colonia, gezalfd.

« Thans bevytigde hy zich alle dé deugden te bekomen, welke een heiligen bisschop betamen en hiertoe nam hy tot voorbeeld en meester den heiligen Paulus die in zyne brieven met zooveel nadruk en zoo omstandig de pligten der bisschoppen beschryft. Wyl hy zich even goedwillig tot allen neigde, aller noodwendigheden de zyne maekte, won hy ook aller liefde, ofschoon hy van allen de meest verhevene in rang was. »

« Hy kon gerust de zuivere leer van het heilig Evangelie verkondigen; onbeschroomd de wederspanningen bestraffen, wyl hy door zyn voorbeeld, zoowel als door zyne woorden leerde. »

« Hy was de eerste van allen, derhalve wilde hy, naer het voorschrift des Heeren, aller dienaar zyn. »

« Hy was uitnemende bezorgd voor zyne kerk; niets van al, wat aen dezelve voor- of nadeel kon aenbrengen, liet hy onopgemerkt voorbygaen.

(1) Ibid.

Hy dulde in de bedienaers der kerk geene lafhartigheid, geene traegheid : want steeds had hy de bedreigingen voor oogen, welke God door den profeet Ezechiël uitspreekt tegen die herders, welke zich zelve, niet hunne kudde weiden. »

« Daerom weidde hy zyne kudde volgens God, uit liefde, niet om een onzuiver gewin ; niet als zyne geestelykheid beheerschende, maer volgens den inwendigen en uitwendigen mensch het voorbeeld zynere kudde wezende, en dus de onvergankele kroon verwachtende, welke de Herder der herders hem ongetwysfeld by zyne komst zou schenken » (1).

Die kroon was heerlyk, wyl hy dezelve na eene smartelyke dood mogt bekomen, en dus eer hy de glorie binnen trad, aen den bitteren lydenskelk van Jesus mogt drinken.

Ofschoon wy echter nog het een en ander uit het leven des heiligen Theodardus zullen moeten aenhalen, willen wy echter hier het verhael van zyne dood stellen, ten einde later niet op nieuw den draed onzer geschiedenis te moeten afbreken.

Omtrent het jaer 668 ontdekte onze heilige bisschop, dat eenige edelen door list en bedrog, van een zynere voorgangers kerkelyke goederen bekomen

(1) Sig. Gembl. C. I. n. 6.

hebbende, dezelve thans nog onregtvaerdiglyk bezaten. Daer hy onverschrokken voor de regten zyner kerk stond, besloot hy terstond zich tot den koning te wenden. Dit was echter thans zoo gemakelyk niet: Hilderic, die het vorige jaer nog te Trajectum was, bevond zich nu waerschyndlyk te Metz, althans niet in het bisdom van Theodardus.

Die moeiljykhed hield evenwel den heiligen Prelaet niet terug. Vernomen hebbende, waer de vorst zich bevond, begaf hy zich onverwyld derwaerts.

Doch zyne vyanden volgden hem.

Op de grenzen van zyn bisdom, in het land der Nemeten (1), trad Theodardus met zyn klein gevolg een bosch, Biewald genaemd, binnen, als eensklaps van uit het kreupelhout eene bende gewapende mannen op hem losstormde.

Dit waren juist de bedriegers, welke de bisschop ging aenklagen.

Nu zag de heilige man wel, dat zyne laetste uer was aengebroken; doch zonder zich te outstellen, wierp hy zich op de knieën, beval zyne ziel aen God, en werd met lanssteken afgemaekt. Daerna werd zyn lyk in stukken gekapt en deszelfs verminkte lidmaten door het bosch verspreid (2).

(1) Thans de landstreek omtrent Spiers.

(2) Sig. Gembl. C. II. n. 10.

Hem volgde op den zetel van Trajectum de heilige Lambertus dien wy reeds vroeger kennen leerden.

Zyne eerste opvoeding van den heiligen aertspriester Landoald genoten hebbende, werd hy naderhand aen de zorg van Theodardus bevolen, welke hem in de vrye kunsten en kerkelyke wetenschappen deed onderwyzen en hem tevens den weg der ware deugd aenwees, waerop hy zelf hem voorging.

Lambertus deed ongemeen snelle vorderingen onder een zoo bekwamen meester, en steeg tot een zoo verheven trap van heiligheid, dat hy in weerwil van zyne jeugd, aen het hof en in de priesterenschaer evenzeer geacht en zelfs geëerbiedigd werd.

Ook beklom hy onder algemeene toejuiching den bisschopszetel, dien hy door zyne kloeke en christelyke standvastigheid ging verheffen, en even als zyn voorganger, als martelaer, eenmal met zyn bloed zou heiligen.

Middelerwyl had gedurende de verloopen jaren de heilige Trudo niet opgehouden de Haspengauw te doorkruisen en overal het woord Gods te prediken.

Groot en buitengewoon waren de uitwerkselen van zynen yver. Men kon zich niet genoeg verwonderen, dat een zoo edel en ryk jongman, die alle de geneugten der wereld had kunnen genieten, dit

alles zoo grootmoedig versmaedde en op de voedstappen van Jesus-Christus een behoefstig en arbeidzaam leven aenvaerd had.

En waerlyk : niets is schooner, niets stichtender dan het leven van een heilig priester, want het is niets anders dan eene getrouwe schets van het Evangelie, dan eene letterlyke navolging van het arm en werkzaam leven van onzen geliefden Zaligmaker.

O ! zulk een priester brengt zoo veel goeds te weeg : voor hem meet God zyne genaden niet af, maer legt ze overvloedig in deszelfs handen ; en al mist hy dan ook de begaefdheden der natuer ; al is zyne tael, zyn voorkomen ruw en onbeschaefd, zoo verrigt hy toch wonderen, vermits de heilige Geest hem alom vergezelt.

Het gelukte Trudo niet alleen vele verouderde zondaren uit het slyk hunner zonden op te regten, verscheidene, die, uit hoofde hunner onwetendheid slechts ten halve christenen waren, tot een opregt godvruchtig leven te brengen en eene menigte ingewortelde verderfelyke misbruiken uit den weg te ruimen, maer ook verwekte hy door zyne vurige vermaningen en eigen voorbeeld een zeker aental jongelingen om de wereld te verlaten en hem in zyne eenzaamheid te komen gezelschap houden, ten einde aldaer den Heer gezamelyk te kunnen dienen.

Waerschyntlyk was in den aenvang de burgt van Sarchinium groot genoeg om die kleine opkomende gemeente te bevatten ; later echter was men genoodzaekt aldaer een klooster te bouwen, wyl het getal van aennemelingen op korten tyd merkelyk vermeerderde.

Intusschen was ook de nieuwe kerk voltrokken en Trudo noodigde den heiligen Theodardus uit om dezelve te komen inwyden. In den jare 664 kwam de bisschop met een talryk gevolg te Sarchinium aen, waerschyntlyk ook vergezeld van den heiligen Remaclus, die zyne beide leerlingen nog steeds de teederste vaderliefde toedroeg ; en wydde op den 3 October de kerk aen God toe onder de aenroeping en ter eere van de heilige Quintinus, martelaer en Remigius belyder (1).

Nu werden te Sarchinium dag en nacht de kerkelyke getyden met vlyt gezongen, en dagelyks het heilig misoffer opgedragen. Daerenboven beyverden zich Trudo en zyne leerlingen om het daeromtrent woonende volk nauwkeurig in de godsdienstleer te onderwyzen ; om de behoefligen en zieken te bezoeken en dezelve naer vermogen te helpen ; om de afgedwaelde schapen tot de kudde terug te brengen en de moedeloosen met raed en daed by te staen (2).

(1) *Acta SS. Belgii tom III fol. 389. — Gallia Christ. tom. III col. 825.*

(2) *Donatus in vita c. III.*

Doch waren die yverige dienaren Gods eigenlyk monniken, of wel reguliere koorheeren of klerken? Mabillon en de schryvers der kronyken van S. Trudo, beweren dat onze Heilige monnik en wel Benedictyner-monik was; daerentegen wil Gabriel Pennotte (1), koorheer of kanonik der vergadering van Lateranen, dat ook Trudo en deszelfs leerlingen koorheeren of ten minste reguliere klerken geweest zyn; in welk gevoelen hy door Ghesquiere gevolgd wordt (2).

Zonder hier de genoemde schryvers in het behandelen van hun geschil te volgen, willen wy slechts aanmerken, dat de redenen van Mabillon uit enkel gissingen bestaan en dus niets bewyzen, te meer, daer de oorspronkelyke stukken ons niets diesaengaende berigten (3).

Zelfs indien gissingen hier iets afdoen, zouden wy het tegendeel mogen besluiten en zeggen dat het hoogst onwaerschyglyk is, dat de geestelyken van Sarchinium in den oorsprong den regel van S. Benedictus volgden, vermits die regel deszelfs belyders uitdrukkelyk gebiedt onder eenen abt te

(1) Aengehaeld door den schryver van de verhandeling: *Asseritur D. Trudo Ordini S. Benedicti M. S.*

(2) *Acta SS. Belgii tom V. fol. 7.*

(3) Zie de bewyzen, welke de geleerde historieschryver in de *Act. SS. Belg. tom. V, comment. præv. ad vitam S. Trudonsi § II* bybrengt, alwaer dezelve bondig wederlegd worden.

staen en de hoedanigheden, welke zulk een overste hebben moet, omstandig beschryft.

Dan, het is zeker dat de eerste abt van Sarchinium Grimo heette en eerst in 727 het bestuer der broeders opnam; en dat noch Trudo, noch deszelfs opvolger Lother ooit die waardigheid bekleedden (1).

Hieruit volgt echter geenszins dat Trudo met zyne leerlingen reguliere koorheeren of klerken geweest zyn, wyl het onmogelyk is te bewyzen, dat er vóór de twaelfde eeuw zulke vergaderingen bestonden; slechts leest men in de kerkelyke geschiedenis dat de geestelykheid der hoofdkerken in gemeente leefden, van andere koorheeren of klerken wordt er geen melding gemaekt (2).

Het zy ons dan geoorloofd ook ons gevoelen vóór te dragen .

Waerschyglyk is het dat Trudo in den beginne slechts weinige leerlingen had, en dat de kleine gemeente langzamerhand aengroeide, zoo dat er gedurende het leven van onzen heilige geene leden genoeg waren om een wel geregeld klooster te vormen, daer in die tyden de kloosters uit een groot aental monniken bestonden.

Dit gevoelen heeft nog des te meer grond, indien

(1) Chronicon Trudonense M. S. in initio : series abbatum.

(2) Helyot Hist. des ovdres Monastiques etc. II, ch. 2.

het waer is, dat in de kloosters, waerin men den regel van S. Columbanus volgde, onafgebroken in de kerk psalmen gezongen werden, en dat te dien einde, de monniken zich gedurig aflosten.

Toch leefden de geestelyken van Sarchinium als monniken en volgden hoogst waerschyndelyk den regel van S. Columbanus, welke ook in de abtdy van Stabuletum, van Nyvel en in verscheidene andere van ons vaderland onderhouden werd; doch zy zullen zich eerst by plegtige geloften verbonden hebben, wanneer zy in 727 den regel van S. Benedictus aennamen en eenen abt verkozen (1).

De heilige Columbanus had in Europa oneindig veel goeds gesticht. Monnik van het groote iersche klooster van Bangor was hy als zendeling naer Gallië gekomen en had aldaer het kloosterwezen, dat toen tamelyk in verval geraekt was geheel en al hervormd. Hy schreef aen zyne kloosterbroeders een regel voor, welke aldaer in de meeste kloosters benevens die van S. Benedictus onderhouden werd. Want, volgens de bemerking van Mabillon, bestond toen ter tyde die verscheidenheid der kloosterorden

(1) Of waren de eerste kloosterlingen van Sarchinium niet eene soort van Matriculariën, waarvan wy in eene aanteekening op het zevende hoofdstuk gesproken hebben? zulks is wel mogelyk. En indien men dan door koorheeren verstaet, hetgeen men anders onder den naem van Matriculariën beduidt, willen wy over den naem niet verder twisten.

nog niet ; verscheidenheid, welke doorgaens bepaeld wordt naer den geest van den stichter eener vergadering en den regel aen dezelve voorgeschreven. Zelfs kende men het groote verschil niet tusschen beschouwende en werkende orden ; maer, ofschoon het voornaemste doel van de onderscheidene regelen het beschouwende leven was, zoo leverden toch in die tyden de kloosters de bekwaemste zendelingen op, en het zyn Benedictyner-monniken geweest welke de ruwe noordsche volken tot het christendom bekeerd hebben.

Dit zoo zynde moet het ons niet verwonderen, dat soms in hetzelfde klooster twee regels te gelyk onderhouden werden ; die van S. Benedictus, namelyk, en die van S. Columbanus, te meer, daer deze laetste zeer kort was, meer uit algemeene grondregelen bestond en zoo niet in het byzonder op de dagelyksche bezigheden was toegepast, als de regel van S. Benedictus.

Tot grondslag van zynen regel legt de heilige Columbanus de liefde tot God en de liefde tot den naesten. Dan beveelt hy de gehoorzaamheid en de stilzwygendheid aen. Hy gebiedt aen zyne monniken des avonds te eten en zich te voeden met eenvoudige spyzen, welke hen ondersteunen, zonder hunne gezondheid te benadeelen.

Hy wil dat zy alle dagen eten, ten einde ook alle

dagen in staet te zyn van te arbeiden, te bidden en te lezen.

Hy beveelt hun met het noodige, hetgeen zeer weinig bedraegt, tevreden te zyn; van de wereldsche goederen en ydelheden te vlugten, en zoo kuisch in hunne gedachten als in hunne werken te zyn (1).

By deze algemeene verordeningen voegde de wetgever der gallische kloosters nog een boetregel (*pœnitentiale*) welke de onderscheidene straffen behelst voor de uitwendige fouten en overtredingen.

Deze boetwetten heeft men als dweeperyen uitgekreten, wyl zy lichamelyke kastydingen voor de kleinste verzuimenissen voorschryven: doch dit geschiedt slechts door dezulken, die niet het geringste denkbeeld van het kloosterleven hebben.

Is alle wet volmaekt en streng ten opzigte der overtredingen, zoo zyn zulks vooral de kloosterwetten.

Zy zyn volmaekt, wyl zy eeniglyk gegrond zyn op de volmaekste liefde tot God en den naesten; eene liefde naer welker volmaektheid alle kloosterling verpligt is te streven.

Zy zyn streng en hebben straffen voor de kleinste overtredingen, wyl in het kloosterleven, waer

(1) *Regula S. Columbani. Bibl. PP. XII.* — Dupin *Bibl. Eccl. tom. VI, pag. 516.*

de genade de ziel van alle handelingen moet wezen, eigenlyk niets gering mag genoemd worden, vermits de in den schyn onbeduidenste punten der regeltucht toch iets tot de volmaking van het gansche bydragen, en bygevolg ook derzelver overtreding altyd eenigermate het geheele lichaem eener orde benadeelt.

Ten anderen : ware de liefde Gods steeds de eenige dryfveer van 's menschen handelingen, zoo waren er gewis geene straffen noodig ; doch wyl de genade ook wel met eene heilzame vrees gepaerd gaet ; naerdien zelfs eenigen alleen door de vrees voor straf van de overtreding wederhouden worden, zoo is het ook noodig dat de wet der volmaektheid streng zy en straffen hebbe voor die zich aen haer verbonden hebbende, daerna van haer zouden afwyken.

Daerenboven moet men nooit denken dat eene boetwet immer in al hare strengheid toegepast wordt ; de heilige Schriftuer geeft ons zelfs een voorbeeld van het tegendeel(1). Is eene kloosterwet streng, en heeft ze straffen om de overtreders schrik aen te jagen, zoo stelt ze toch die straffen in de handen van den overste, en laet het aen deszelfs voorzigtigheid over, van dezelve als een liefderyke

(1) Deut. XXXV, 3.

vader, als een zorgvuldige geneesheer te gebruiken en naer den eisch der omstandigheden te matigen, zoo dat men in alle waerheid kan zeggen, dat de boetwet in een klooster nooit naer de letter wordt toegepast, maer dat er altyd iets gelaten wordt aen de barmhartigheid van den overste en de hoop van den berouwhebbenden zondaer.

Wy mogen dan gerust van dezen regel zeggen hetgeen er een zeker schryver van zegt, die anderszins in dit stuk niet verdacht moet wezen :

« Deze regel is zeer verstandig en leerryk ; want, niet alleen schryft hy wetten voor, maer doet er ook de schoonheid en het nut van opmerken, dezelve altyd door eene getuigenis der heilige Schriftuer, of door het een of ander grondbeginsel der zedeleer bekrachtigende » (1).

(1) Dupin, *loc. cit.*

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Zalige dood van den H. Remaclus. — Trudo sticht een klooster in het land der Menapiërs. — Zyne geestelyke oefeningen.

Zoo verliepen er een jaer of vier zonder dat er in de Haspengauw iets merkwaardigs voorviel.

Intusschen voelde de eerbiedwaardige Remaclus, de heilige abt van Stabuletum, allengskens de dood naderen, en maekte zich gereed om zich tot zynen welbeminde te begeven, die steeds het eenige doel zyner liefde en wenschen geweest was.

Zoodra hy vernam dat zyn laetste uer aenstaende was, riep hy al de kloosterlingen zyner abtdy byeen en stuerde hun voor het laetst de volgende woorden toe :

« Heilige vaders, beminde broeders, gy allen, die ik in myn hart drage, die de helft myner ziel zyt ; ziet, ik sta op het punt uit deze wereld te vertrekken en tot u niet meer weder te keeren.

« Ik ben droevig; niet om myn aenstaende verscheiden, want God vertroost en versterkt my; maer omdat ik u moet verlaten, u, om wier lot ik zoo zeer bezorgd ben.

« Neen, ik ben niet bevreesd voor hetgeen aen alle stervelingen gemeen is, wyl zelfs het leven van den wyze een gedurig aendenken aen de dood moet wezen. Voor den sterke is de dood niet te duchten, en voor hem die ze voorziet zal ze niet ellendig wezen.

« Maer de zorg voor uwe zielen beangstigt my, vermits zy nog teër zyn, en noodzakelyk nog door eene strenge tucht geoefend zouden moeten worden. Voor u, zeg ik, ben ik vol vreeze, wyl de wolven u met woede zullen aanvallen, en het te duchten is, dat er niemand wezen zal, die dezelve kan te keer gaen!

« Deze kloosters (1) heb ik aen God en zyne heiligen toegewyd en ze u ten gebruike beschikt; daerin hebt gy my metter daed getrouw geholpen (2).

« Welke vorderingen wy reeds gemaakt hebben, ziet gy; en dat de wereld in het kwaed is vastgeworteld ziet gy ook, zoo wel als ik. Indien er dan

(1) Stavelo en Malmedy.

(2) Deze plaets is in het oorspronkelyke zeer duister; ook is er eene gaping in den tekst

nog iets te volbrengen overig blyft, ziet wel toe dat gy door geene dwaling verleid en van malkanderen gescheiden wordet ; maer weest door den vrede in Christus vereenigd, en volgt steeds de overleveringen der heilige Vaders, de vermaningen, welke gy in de heilige schriften leest, en ook die welke ik u gegeven heb. Hebt steeds de heilige boeken in handen, of luistert naer derzelve lezing, en overweegt dezelve gedurig.

• Want gelyk een akker, hoe vruchtbaer ook, echter zoo hy onbebouwd blyft geene vruchten voortbrengt, aldus is ook het menschelyk verstand zonder onderrigt. Immers is denken het leven van den wyze.

• Men moet zich dikwyls tot het gebed begeven ; vergiffenis afsmeeken voor de bedrevene fouten en sterkte om de zonde voortaan te vermyden, daerby eene gedurige waekzaamheid voegende ; want indien zich iemand aen traegheid en onachtzaamheid overgeeft, dient zyn gebed nergens toe ; men moet met God medewerken. Dat uwe deugd zy de ondeugd te vlugten, en het beginsel uwer wysheid niet dwaes te zyn. Weest zedig ; bereidt eene plaets in uw hart aen de ongekrenkte trouw, de zuster der regtvaardigheid, en aen de eenvoudige waarheid ; opdat zy, die uwe werken zien, bewogen worden dezelve na te volgen. Belydt steeds ongeveinsd uwe

zonden aen God en uwe prelaten, ontdekt hun van den beginne af uwe bekoringen; want de schaemte der dwazen dekt de wonde, maer geeft tevens krachten aen het kwaed.

« Weest uwe oversten gehoorzaam, volgt hunne raedgevingen; gy zult dan wel leven, wanneer gy zult trachten te leven naer hetgeen gy van hen hoort. Schuw zorgvuldig datgene waertoe de gramschap u aanzet; want dit is een ware zegeprael, niet zondigen wanneer men zulks kan. Weest matig, zelfs in de beste zaken, omdat in alle dingen eene zekere maat is, omdat er einden zyn, buiten welke de deugd zich niet bevindt.

« Dat niemand zyn broeder beleedige; beter is het eene beleediging te verdragen dan zelf iemand te beleedigen, omhelst derhalve de verdueligheid, die de haven is der ellende, want niemand is er zoo hard, wiens gemoed door zachtzinnige woorden niet verzacht wordt.

« Weigert geen arbeid, die u door de oversten wordt opgelegd, omdat die werken, die door de gehoorzaamheid veredeld zyn, allengskens dragelyk worden door de moeite welke men zich doet, en eindelyk door gewoonte hunne lastigheid verliezen. Vlucht de luiheid; want zelden woont de deugd in trage zielen. Onderdrukt vooral den hoogmoed, opdat gy de ware vryheid moogt bekomen; want hy

is niet waerlyk vry, die door den hoogmoed bezielt is. Bemint de kuischheid, want de heilige schriftuer zegt, dat er niets beter is dan een rein leven.

« Dat de voorspoed, die de gemoederen der wyzen verzwakt, u niet verblyde; want als iemand te veel in het tydelyk geluk zyn genoeg stelt, wordt hy ontroerd, wanneer de omstandigheden veranderen.

« Ik vermaen u vooral van onderling den vrede en de eensgezindheid te bewaren opdat, daer gy in twee kloosters verspreid zyt, van eene dubbelde liefde, tot God God namelyk en den naesten, moogt branden, en terwyl gy allen slechts onder één opperhoofd staet, gy ook nooit door verergernis of scheuring verdeeld wordet.

« De nyd, die het merg der beenderen verteert, hebbe geen deel in u; want de nydigaerd vergaet op het zien van eens anders voorspoed, en nooit heeft eenig tyran pynen uitgedacht gelyk aen die, welke een nydig mensch moet verduren.

« Zyt niet bedroefd wanneer gy weinig bezit; hy is niet arm, die van alles overvloed heeft; de natuer zelve leert ons dagelyks met hoe weinig, met wat geringe zaken zy te vreden is; ook worden de gemoederen der menschen door de rykdommen niet verkwikt, noch hunne zorgen weggenomen.

« Ziet daer dan myne vermaningen, welke ik u

myn aenstaende verscheiden vermeende te moeten voorhouden en ik wensch dat dezelve des te dieper in uwe harten gedrukt mogen worden hoe levendiger gy myn verlies zult gevoelen. Zyn er eenige die met dezelve hun voordeel willen doen, dat zal dan een zoete troost voor my in myne laetste stonde zyn.

« Denkt ook, geliefde, dat ook gy eenmael zult sterven; laet derhalve den tyd, die u tot boetvaardigheid verleend is, niet vruchteloos voorbysnellen. O! die dag zal zeker komen, waerop gy nog één uer tyds zult wenschen, doch te vergeefs; doet derhalve het goede terwyl het nog tyd is; wyl de jaren als rook vervliegen en de eene dag door den anderen wordt verzwolgen. » (1).

Na deze en dergelyke stichtende redenen zeide de heilige zyne broeders vaerwel, en bekommerde zich met niets anders meer dan met zynen God.

Eenige dagen later werd hy door eene ligte koorts aengevallen, die hem spoedig aen de liefde en eerbied zynen troostelooze broeders ontrukte en hem de deur des eeuwigen levens ontsloot, naer hetwelk hy sints lang verzuchtte.

Dit afsterven bedroefde ook den heiligen Trudo: hy verloor daerby zyn geestelyken vader, die hem

(1) Notger *in vita ap. Ghesq. tom. III de S. Remaclo* §. VIII.

zoo trouw met wyze raedgevingen had bygestaen ; de gansche Haspengauw verloor een buitengemeen stichtend voorbeeld, en de twee kloosters, Stabuletum en Malmundarium hun sterksten steun. Doch onze Heilige troostte zich met het denkbeeld ; dat de zalige afgestorvene thans de onsterfelyke kroon der heiligheid was gaen ontvangen ; dat deszelfs loop volbragt zynde, hy voortaan aen de wereld niet meer noodig was ; maer dat er in deszelfs plaets anderen zouden opstaen, die deszelfs begonnen werk zouden voltrekken.

Trudo bewandelde getrouw de voetstappen van den heiligen Remaclus en nam dezen tot voorbeeld in het bestuer zynere kleine gemeente.

Dagelyks nam hy toe in de christelyke volmaektheid ; zyne onthechting van de aerdsche goederen werd zoo groot, dat hy een afschrik had van alle afzonderlyk eigendom.

Hy bezat destyds nog eenige vaste goederen in het land der Menapiërs, onderanderen een dorp of gehucht, met name Brugæ (1), aldaer zorgde hy, dat er een klooster gesticht wierd voor tachtig monniken (2), welke niet alleen door hun voorbeeld de nog woeste Menapiërs moesten stichten, niet alleen door hunne gebeden den zegen des Heeren

(1) Zie *Gallia Christiana* tom. V, col 282.

(2) Ibid. Oliv. Vredius. *Hist. comit. Flandr.* 414.

over hunne landgenooten afsmeeken; maer hen tevens ook in de geloofs- en zedeleer onderwyzen en andere herdelyke bedieningen uitoefenen.

Trudo intusschen leidde een ongemeen streng leven. Niet tevreden met zyn lichaem door vasten en lyfkastydingen af te matten, benam hy zich zelve nog het grootste gedeelte zynער nachtrust.

Over den anderen nacht begaf hy zich of wel naer Falmium (1), ten einde aldaer de kerk van S. Martinus te bezoeken, of wel naer Septimburias, om aldaer in de kerk van S. Genoveva psalmen te zingen, en den zegen des hemels over zyn apostelyken arbeid af te smeeken.

Dan zorgde hy van vóór den dageraad weér in zyn klooster te zyn, opdat niemand zyne afwezigheid zou bemerken, dan alleen God, die ook in het verborgen ziet en die rykelyk vergeldt het goed dat alleen voor Hem gedaen wordt.

• Naer dit voorbeeldt van den H. Trudo, zegt een oude schryver, wordt noch op deze tyden alle jaer van het godtvruchtigh volck van S. Truyden met grooten iever 's nachts onderhouden de alsoo genoemde omgangen oft kerckbesoekingē, als wanneer grooten toeloop van menschen met bloote voeten ende andere boet-oeffeningen 's nachts de stadt omgaet ende alle kercken besoeckt ende daer omtrent in 't verholen Godt gaet bidden. •

(1) Thans het dorp Velm.

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

De H. Landrada. — Vrouwenklooster te Munsterbilsen. —

De H. Beregisus.

Omtrent dit tydstip ontving de Haspengauw een nieuwen luister, waervan wy hier melding moeten maken, wyl de geschiedenis denzelven opgeeft als een gevolg van de deugden des heiligen Trudo.

In 670 begaf zich de bisschop van Trajectum, Lambertus, naer eene plek in een groot bosch, Bellua of Belisia genaemd (1), gevolgd van een deel zyner geestelyken en een groot getal dienaren, welke de kerkelyke gewaden droegen en al, wat tot den goddelyken dienst noodig was.

Ter bestemde plaetse gekomen, waer eene kleine ellendige kerk en eenige rieten hutten stonden,

(1). Thans het dorp Bilsen in Limburg.

werd de achtbare stoet ontvangen door een klein aental maegden, welke de hutten bewoonden en in wier voordeel de bisschop de kerk kwam inwyden.

Zy, die het woord voerde en de maegden tot by den bisschop opleidde, was eene dochter van hooge gestalte, nog tamelyk jong, doch zeer achtbaer van gelaet. De gedurige strengheden, de ongehoorde kastydingen, waarmede zy haer lichaem overviel, hadden hare grootsche gestalte eenigzins neêrgebogen, haer schoon gelaet uitgemergeld zoo dat, indien een hemelsche vrede niet in hare trekken had uitgeschitterd, zy eerder een levend geraemte, dan wel een mensch zou geleken hebben.

Landrada, dus was de naem van deze heilige maegd, sproot uit een der edelste geslachten der Haspengauw, en was zeer nauw verwantschapt met het magtige huis van Landen.

Van hare teederste jeugd af had zy Jesus tot haren bruidegom, tot hare eenige liefde verkoren en vast besloten, nooit iets met de wereld gemeen te zullen hebben. Dit was echter de rekening harer ouders niet.

Daer zy een cenig kind was, wilden deze, zoo haest bunne dochter den vereischten ouderdom bereikt had, haer ten huwelyk geven, en dus hun stam, ten minste in de vrouwelyke linie voortzetten.

Zy kenden evenwel den schat nog niet, dien zy

in Landrado bezaten, en met wat eene verhevene wysheid de heilige Geest dit jeugdig gemoed zoo vroegtydig vervuld had.

Op het eerste voorstel van een huwelyk schrikte Landrada als wilde men haer eene misdaed doen bedryven, doch van dien eersten indruk wat bekoemen, begon zy met zoo veel vrymoedigheid, maer tevens ook met eene zoo hemelsche welsprekendheid den lof der maegdelyke zuiverheid te verkondigen, dat hare verbaesde ouders zich zelve inwendig met zulk eene dochter geluk wenschten en de maegd voortaan met rust lieten.

Van dien dag af verwyderde zich Landrada allengskens meer en meer van het gezelschap der menschen, en alleen in haer eng en arm celleken genoot zy de volle zoetigheid der goddelyke beschouwingen.

Maer ook verdiende zy wel eenige vertroosting des Hemels. Voor haren welbeminde al het geschapene verlatende, ontzeide zy zich niet slechts alle vermaken, alle gemakken des levens, maer deed bovendien aen haer zwak lichaem een aenhoudenden, wreedden oorlog aen.

Den ganschen dag bragt zy over met bidden en werken, en wanneer dan hare afgematte leden naer een weinig rust verlangden strekte zy dezelve op den blooten vloer uit, en gunde aen dezelve slechts de uiterst noodzakelyke verkwikking.

Haer voedsel was brood in wat water geweekt; hare kleeding bestond in een enkelen wollen rok, waeronder zy een haren kleed droeg: en nog meende zy niet genoeg te doen voor hare zonden, voor de zonden van anderen; maer haekte onophoudelyk naer een nog veel volmaekter leven.

Dikwyls was zy er op bedacht in stilte het ouderlyke huis te verlaten en zich in de eene of andere wildernis te gaen verbergen, waer zy geene aenvallen van vleesch en bloed meer zou te vreezen hebben, maer ongestoord en onafgebroken het byzyn van haren hemelschen bruidegom zou kunnen genieten.

Zy durfde evenwel dien aendrift nog niet involgen, wyl zy dacht dat het gevaerlyk voor haer kon worden in eenen nog teëren ouderdom zoo gansch alleen te gaen leven; ook zou zy dan geene aelmoezen meer kunnen uitdeelen, en de arme ledematen van Jesus-Christus lagen haer zoo na aen het hart.

Vermits het om God alleen was, dat Landrada den drift bedwong, dien zy in het binnenste gevoelde, wilde de Heer zelf haer uitkomst in haren twyfel toonen.

Sints eenigen tyd was de godvruchtige maegd gewoon zich naer het woud Belisia te begeven, waer zy een hutteken van boomtakken en loover had opgerigt, en aldaer den dag, soms ook wel den

nacht in het gebed overbragt. Eens werd een kleine schaepherder, juist daer ter plaetse, waer het hutteken van Landrada stond, door den nacht overvallen. De heilige dochter was er op het oogenblik niet.

Als het kind zich daer stond te beraden wat het zou aenvangen, werd het op eenmael in de plaets waer het stond door een helderschitterend licht omgolfd; ook het hutteken scheen in vlam te staen. Te gelyker tyd hoorde hy boven zich in de lucht zingen; stemmen zoo zuiver, zoo welluidend, als hy van zyn leven nog niet gehoord had.

Des morgens, zoodra hy Landrada ontmoette, verhaelde hy haer, wat hy den vorigen nacht gezien had, en zyn verhael was wonder wel geschikt om indruk te doen, vermits hy nog gansch door het hemelsch nachtgezicht was ingenomen.

Landrada, aen wie de verschyningen der engelen niet vreemd waren, hoorde dit alles zonder veel verwondering, doch begreep tevens zeer wel, wat dit nachtgezicht zeggen wilde.

Terstond begaf zy zich by haren biechtvader, den eerwaardigen priester Sigemaert, verhaelde hem het voorgevallene en haelde hem over, den volgenden nacht by het hutteken in het gebed te gaen doorbrengen, om eindelyk te vernemen of het inderdaed Gods wil was dat zy voortaan in het woud haer verblyf zou nemen.

De nacht was koud ; de wind loeide verschrikkelijk, en een dikke sneeuw bedekte de aerde. En echter zat Landrada in het woud Belisia, op de knieën heel aendchtig te bidden ; zy was barvoets, en had, naer gewoonte, slechts een enkel wollen kleed aen. Een weinig verder zat de reeds bejaerde Sigemaert den hemel voor het welzyn van zyn biechtkind te smeeken.

Eensklaps houdt de wind op, eene heldere klaerheid verdryft de dikke duisternissen, en het hemelsch gezang brengt blydschap en troost in de harten der verrukte biddenden.

Ofschoon thans Landrada wel verstond dat deze plaets aen God aengenaem was, zoo hield zy zich evenwel nog niet voor verzekerd, dat het Gods welbehagen was, dat zy aldaer hare vaste woonplaets zou nemen.

Hiervan werd zy aldra ten volle verzekerd. Eens, terwyl zy des nachts in die wildternis stond te bidden, zag zy een kruis van lichtstralen uit den hemel dalen en in een steen, die daeromtrent lag, hetbeeld des gekruisten drukken.

Te gelyker tyd hoorde zy eene stem, welke haer toesprak :

« Ontvang, Landrada, dit liefdepand van uwen onsterfelyken bruidegom. Hy die aen het kruis stervende alles herstelde, zend u het kruis tot

bruidschat; het is het geschenk van uwen beminde. Daerenboven zal deze plaets voortaan door dit teeken bevryd blyven van de aenvallen der booze geesten, van honger, pest en andere zickten. *

Nu liet zich Landrada door niets meer van haer heldhaftig opzet terughouden. Als eene getrouwe bruid des gekruisten, moest zy voor altyd van de gemakken des levens afstand doen, en het kruis omhelzen dat zy van haren eeniggeliefde tot bruidschat bekomen had.

En dit deed zy met een bewonderenswaerdigen moed. Zelve stelde zy de handen aan het werk om de geheiligde plek in het woud bewoonbaar te maken en er eene betamelyke bidplaets op te rigten. Doch de Heer liet haer niet lang alleen arbeiden. Weldra zond hy haer eenige gezellinnen toe, welke, de wereld moede, onder het geleide van Landrada, den weg der christelyke volmaektheid begeerden te bewandelen.

Zulks was de oorsprong van het vermaerd klooster van Munsterbilsen, en het was deszelfs nedrige kerk, welke de heilige bisschop Lambertus in 670 kwam inwyden.

Het was dezelfde bisschop, welke een twintigtal jaren later de heilige maegd Landrada in haren doodstryd bystond, en die op zyne terugreis naer Trajectum in een droomgezig de verzekering

ontving, dat de zalig afgestorvene reeds de eenwige glorie was binnengetreden (1).

Lambertus verdiende inderdaed ook wel zoo vele heilige zielen in zyn bisdom te bezitten, want hy deed zyn uiterste best de hem toevertrouwde kudde met woorden en eigen voorbeeld op den regten weg te geleiden.

Streng op zichzelf was hy toegevend en inschikkelyk jegens anderen, zoo lang er de wet Gods of de regten zyner kerk niet mée gemoeid waren; zoodra er echter op deze eenige inbreuk te vreezen was, stelde hy zich met kracht van wil tegen de aenmatigingen, en bleef onverzettelyk, al had hy ook de eersten des ryks tot tegenstrevers.

Dit niettegenstaende bleef hy steeds in 't grootste aenzien by koning Hilderic; doch de heilige bischop was overtuigd, dat eene al te groote inschikkelykheid schier altyd haer doel mist, en niets dan verachting inoogst, wyl ze doorgaens het blyk is van een lagen kruipenden inborst en dat zy, die alles in 't werk leggen om aen anderen te behagen, juist daerdoor zelfs mishagen.

Het opkomende klooster van Sarchinium nam met de jaren aenmerkelyk toe, zoo niet in bevolking, althans in volmaektheid.

(1) *Vita S. Landradæ ap. Ghesq. tom. V, 217, 218.*

Deszelfs goede naem verspreidde zich wyd en zyd, dermate, dat naerdien Trudo niet alleen in heilighheid, maer ook in kerkelyke geleerdheid uitmuntte, verscheidene jongelingen van goeden huize hem toevertrouwd werden ten einde van hem in de deugden en wetenschappen grondig onderwezen te worden. Onder de leerlingen des Heiligen was gewis wel de voornaemste de heilige Beregisus.

Deze jongeling, uit een der byzonderste huizen van Condrusium (1), werd van zyne kindsche jaren te Sarchinium onder toezigt van den heiligen Trudo opgevoed.

Dit was in die tyden algemeen het gebruik dat godsdienstige lieden hunne zonen in een klooster aen God offerden, zonder dat deze evenwel daerdoor verbonden waren in het klooster de geloften afteleggen, zoo zy zulks naderhand, tot den vereischten ouderdom gekomen, zelve niet verkozen. En dit was niet alleen eigen aen de kloosters des heiligen Benedictus, welke in zynen regel van de opgedragene kinderen spreekt; maer ook in gebruik by de monniken van S. Columbanus, en over het algemeen in alle kloosters.

(1). De landstreek tusschen Luik en Dinant op den oostelyken oever der Maes en thans *le Condros* genaemd. — Wastelain, *Description de la Gaule-Belgique* p. 206.

Men weet zeer weinig van den heiligen Bregisus. Men leest slechts van hem dat hy, in groot aanzien zynde by den huismeyer Pipyn van Heristal, van dezen vorst en deszelfs echtgenoot verkreeg eene abtdy te mogen stichten te Andaginum (1) in het Ardennen-woud, waerheen in lateren tyd de gebeenten des heiligen Hubertus vervoerd werden, wiens naem die abtdy sedert altyd behouden heeft.

De H. Bregisus stierf omtrent het jaer 724. (2).

(1) Andain.

(2) Molanus *Nat. SS. Belg.* 210 — De Ram *Vies des Pères* etc. V. p. 302 col. 2.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

De H. Lambertus wordt verbannen. — Zyn verblyf te Stabuletum. — Herstelling van den H. Lambertus.

Tot hiertoe had God de welgemeende poogingen van den heiligen bisschop Lambertus blykbaer gezegend; thans was het tydstip daer, waerop de dienaer Gods aen den kelk des lydens moest drinken, en zyne kerk aen de gevaerlykste vervolging ten prooi zien.

Hoe heviger echter de stryd zou wezen, des te luisterryker moest de zegepraël zyn.

Er waren in Gallië groote gebeurtenissen voorgevallen. Koning Hilderic, die omtrent vier jaren ook in Neustrië geregeerd had, was vermoord geworden; Koning Diederik en zyn voormalige huismeyer Ebroïn, die tot dan toe in een klooster waren opgesloten geweest, waren thans weër te voorschyn

gekomen, en nu hernam de wreede huismeyer zyn woeden tegen de edelen, vooral tegen die, welke Hilderic byzonder toegedaen waren geweest. (1).

Onder deze bevond zich Lambertus. Derhalve werd de waerdige bisschop van zyn zetel verjaegd en in zyne plaets een zekere Faramund verheven. (2).

De verdrevene prelaet, die wel wist door wien en om welke reden hy verjaegd werd, en de zegening indachtig, welke de Heer in het Evangelie belooft aen die om de gerechtigheid vervolgd worden, droeg zyn lot met blydschap, en begaf zich naer de abtdy van Stabuletum, ten einde zich aldaer met niets anders meer dan met zyne eigene volmaektheid te bekommeren.

Dus handelen de heiligen. Zoolang zy door Gods wil met de zorg der zielen belast zyn, blyven zy standvastig en moedig op hunnen post, wat zy dan ook mogen te lyden hebben; zoodra zy echter zien dat het geweld, door Gods toelating, de overhand krygt; dat zy niets meer kunnen uitregten,

(1). Zie deze gebeurtenissen breeder by Prof. David. *Vaderlandsche Historie* II. D.

(2). Wie eigenlyk die Faramund was weet men niet; zie de gissingen nopens dit punt by Const. Suyskens *comment. præv. ad vitam S. Lamberti n° 58 in act. SS. Belgii tom. VI.*

en dat ~~het~~ zelfs voordeeliger is te wyken dan tegenstand te bieden, leggen zy gerust hunnen last neder in de handen der goddelyke voorzienigheid; en dit doen zy zonder moeite, wyl zy nimmer zich zelve in de uitoefening van hun ambt zochten; wyl zy aen hetzelfde niet verkleefd waren, maer slechts de belangen van God alleen behartigden.

De monniken van Stabuletum, ofschoon innig bedroefd over de ramp welke de kerk van Trajectum kwam te treffen, achtten zich evenwel hoogst gelukkig van hunnen eerbiedwaardigen bisschop in hun midden te mogen ontvangen; en dit niet zoo zeer om de eer, die hun te beurt viel, als wel om de stichtende voorbeelden en zalige leeringen, welke zy wel wisten van den heiligen man te zullen ontvangen.

Men verhaelt onderanderen nopens Lambertus een voorval, hetwelk wy niet kunnen nalaten hier tot stichting onzer lezers aen te halen, gelyk wy het in de levensbeschryving des Heiligen door den diaken Gotschalk vinden.

« Terwyl de eerbiedwaardige bisschop Lambertus in het gemelde klooster woonde, gebeurde het eens dat hy te middernacht wakker werd, om, volgens gewoonte in stilte te gaen bidden. Hy greep dan zyne zolen (*arreptis sandalibus*) doch een dezer

ontviel hem, en stoorde door het gerucht van dien val de stilte der slaepzael (1).

De abt des kloosters het gerucht hoorende, en niet wetende wie daarvan de oorzaak was, riep:

« Hy, die dat gerucht gemaekt heeft, begeve zich terstond naer het kruis (2)! »

De godsdienstige priester dit bevel hoorende, was aenstonds gehoorzaam, en alles daer latende wat hy ter hand had, sprong hy van zyne legerstede en ylde, met een enkel wollen kleed gedekt en barvoets naer de plaets, welke hem was aangewezen.

Het was juist in den winter, en het vroos geweldig.

Niettemin bleef de Heilige met uitgestrekte armen, onbewegelyk by het kruis staen, psalmen zingende, terwyl de sneeuw, die zonder ophouden viel, hem weldra tot boven de enkelen kwam.

Doch de Heer, wiens voorzienigheid alles dag en nacht bestuert, ja die alles vooruit ziet, wat gebeuren zal, vergat zyn biddenden dienaar niet; want juist als deze de woorden van den een-en-veertigsten psalm zong: *Quando veniam et apparebo*

(1) De monniken hadden toen geene afzonderlyke cellen; maer sliepen op een gemeenschappelyken dormter, gelyk het thans in de kostscholen gebrukelyk is.

(2) Dit was een yzeren kruis, staende in de open lucht, waerby de monniken op bevel der oversten hunne boete moesten gaen volbrengen.

ante faciem Dei ? Wanneer zal ik komen en my vertoonen vóór het aenschyn Gods ? maekte de Heer, dat de haen vroeger dan naer gewoonte kraeide, zoo dat de monniken ylings opstonden ten einde de morgenetyden te zingen.

Na den dienst verlieten de broeders om de groote koude terstond de bidplaets om zich te gaen warmen.

Intusschen stond de dienaer Gods nog immer by het kruis.

Als al de broeders in de warmplaets waren, vroeg de abt :

« — Zyn al de onzen hier tegenwoordig ?

« — Ik heb dezen nacht gehoord, antwoordde een hunner, dat gy eenen naer het kruis verwezen hebt. »

Terwyl deze nog sprak, trad er een andere broeder binnen, zeggende :

« — Waerlyk de heer Landebertus blyft dezen nacht wel lang by het kruis staen. »

Op deze woorden verschrok de abt geweldig en sprak tot de broeders :

— « Gaet spoedig tot hem en bidt hem ootmoedig, dat het hem gelieve binnen te komen ! »

De broeders ylden naer buiten en vonden den man Gods heel verduuldig by het kruis staen. Hoofd en schouderen waren met sneeuw overdekt. Juist

zong hy de woorden : *cor contritum et humiliatum Deus non spernit etc.* God versmaedt geen vermorzeld en verootmoedigd hart (1).

Dan spraken de gezondene broeders :

— « Heer, onze vader bidt u, en de broeders stemmen daerin mede, dat het u gelieve zou binnen te komen. »

En de heilige was terstond gehoorzaam.

Zoodra de prelaet de warmplaets was binnen getreden, viel hem de abt met al de monniken te voet, terwyl de eerste hem in dezer voege om vergiffenis smeekte :

— « Vergeef my, vader, vergeef my dat ik zoo dwaes gehandeld heb, wyl ik onwetende gezondigd heb! schenk, bidden wy u, aen uwe dienaren vergiffenis ! »

— « Dat God u genadig zy, antwoordde Landebertus ootmoedig, want gy hebt geenszins dwaes gehandeld, naerdien gy zeer voorzigtig in my het woord van S. Paulus volbragt hebt; welke zeide : ik onderwerp myn lichaem door koude en naektheid. »

Hierop maekten hem de monniken een bad gereed, gaven hem andere kleederen, en hem de handen en voeten gekust hebbende, zeide zy tot elkander :

(1) Ps. 50.

— » De Heer heeft ons dezen nacht in onwetendheid willen laten, opdat zyn dienaer door de boetvaardigheid zyne glorie zou vermeerderen. » (1).

De godvruchtige lezer neme het my niet kwalyk, dat ik hem nu en dan een voorbeeld aenhale, hetwelk tot de geschiedenis van S. Trudo niet regtstreeks behoort. Zeer wel zegt een eerbiedwaardige dienaer] Gods (2) dat in soortgelyke werken gelyk levens van heiligen zyn, voorbeelden van heldendugd niet ongepast voorkomen, al behooren zy dan ook niet zoo zeer tot het hoofdonderwerp, wyl een schryver van zulke werken zich toch niets anders moet voorstellen, dan zyne broeders te onderwyzen en ze tevens door stichtende voorbeelden tot de oefening der deugd te trekken.

Die droevige toestand van het bisdom van Trajectum duerde zeven jaren.

Zeven volle jaren bestierde een opgedrongen herder eene hem niet toevertrouwde kudde: en ontstichte dezelve door een onchristelyk leven.

O! Wat al gebeden stegen er niet van alle kanten in de Haspengauw teu hemel, om de verlossing der verdrukte kerk van Gods barmhartigheid af te smeeken.

(1) *Godescalcus Vita S. Landeberti* c. I nn. 6, 7; 8, 9.

(2) L. De Ponte, in *vita P. Balth. Alv.*

Ook in Trudo's klooster bleef men daerin niet te kort. De heilige man en zyne broeders verdubbelden hunne gebeden, hun vasten, hunne lyfkastydingen, en trachtten het onwetende volk voor den schadelyken invloed van Faramunds ergerlyke voorbeelden te behoeden.

God verhoorde ten laetste de vurige smeekingen van zyn volk.

By den val van Ebroïn (1) viel ook Faramund en Lambertus keerde onder algemeene toejuiching tot zyne kerk weder (2).

(1) Zie Prof. David Vaderl. Historie, Deel II.

(2) Voor de verdere lotgevallen van S. Lambertus, leze men deszelfs leven by Ghesquière, VI deel ; *Le courtisan chrétien* van Nic. Du Bose ; levensschets van S. Lambertus door den heer Vischers, en anderen.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Verborgen leven van Trudo. — Mirakelen.

Hier zou het thans de plaats wezen een breedvoerig verslag te geven van de inwendige deugden, waerin onze Heilige gedurende zyn leven uitmuntte, doch dit is ons onmogelyk, wyl het den Heer behaegd heeft het inwendig van zynen dienaer voor het nageslacht te verbergen en hem alleenlyk door mirakelen te verheerlyken.

En wie weet, of zelfs de kloosterbroeders van Trudo, gedurende deszelfs leven al de waerde van dien schat kenden, welken zy in hun midden bezaten. Immers bevlytigen zich de Heiligen om op het zorgvuldigste de voetstappen van Jesus-Christus te bewandelen en hun goddelyken meester in zyn arm, verborgen en veracht leven te volgen.

Hy, die de Koning der glorie, het voorwerp van

zyns Vaders welgevallen, de wellust der engelen is, wilde in armoede en verlatenheid in eenen eenzamen stal geboren worden. Zyne magt verbergende, vlugtte hy voor het geweld zyns vervolgers, en leefde een geruimen tyd in een vreemd land, omringd van allerhande gevaren. Daerna verbleef hy tot zyn dertigste jaer by zyne Moeder en den H. Joseph, verborgen onder den schyn van een arm, arbeidzaam en gemeen leven; Hy, die zonder ophouden de zalige beschouwing der Godheid genoot! Maer nergens scheen zyne liefde tot het verborgen leven meer uit, dan toen hy aen het kruis, aen het schandhout, als een misdadige, beladen met de zonde van al de menschen, zynen geest gaf, tuschen de bespottingen en vervloekingen van hen, aen wie hy zoo vele weldaden bewezen had!

O! op het zien van een verborgen God, hoe is het mogelyk, dat een redelyk schepsel groot in de oogen der menschen wil zyn!

Zulks begeeren de heiligen niet. Hun eenig verlangen, hun duerzaam streven is het welbehagen te volbrengen van Hem, die ook in het verborgen ziet.

GOD ALLEEN is hunne leenspreuk, God alleen is hun alles en buiten hem willen zy niets, wylzy door een heiligen hoogmoed beneden hen achten, al wat God niet is, of niet onmiddelyk tot God geleidt.

Hierom doen zy niets om de hoogachting en

liefde der menschen te bekomen ; maer verrigten al wat zy doen, uit liefde tot God. Hunne goede werken, de buitengewoone gratiën, waarmede God hen overhoopt, verbergen zy zoo veel zy kunnen, ten einde aen de natuerlyke neiging tot achting niet het minste voedsel te laten.

En dan, o myn God ! dan verheft gy die heilige zielen des te hooger, naermate zy zich dieper zoeken te vernederen, wyl gy ze in uwe oneindige barmhertigheid aen de wereld verleent als voorbeelden van een volmaekt christelyk leven.

Zulks gebeurde dan ook met den heiligen Trudo ; want terwyl de waerdige kloosteroverste zyne godsvruchtsoefeningen en deugden voor de menschen zocht te verbergen, verheerlykte hem daerentegen de Heer door schitterende mirakelen.

Zoo verhaelt men onder anderen, dat, terwyl hy eens bezig was het heilig misoffer op te dragen, hem ondertusschen zyn paerd ontvoerd werd.

Na de mis kwamen de broeders, die voor hetzelfde moesten zorg dragen, met groote ontsteltenis bygelopen en verhaelden aen hunnen goeden vader wat er geschied was.

Doch de heilige man stelde hen gerust, zeggende :

— « Ontstelt u niet, myne kinderen, het paerd behoort den Heer toe, wiens dienaar ik ben. Wil hy, dat ik het paerd bezitte, dan zal hy het my

ongetwyfeld wedergeven ; wil hy zulks niet, dat dan zyn welbehagen volbragt worde en zyn naem in alle eeuwigheid gezegend zy ! »

Intusschen was de dief van den duivel bezeten geworden en werd op een afgrysselyke wyze gekweld. Dag en nacht bragt hy over met schreeuwen, en riep gedurig dat het om het gestolen paerd was, dat hy zoo schoomelyk geplaegd werd.

De bedroefde ouders van dien ongelukkigen, dit hoorende, zonden terstond het paerd naer Sarchinium terug, en geleidden ook hun zoon gebonden derwaerts, den heiligen kloostervoogd biddende, om de verlossing van hun rampzalig kind.

Niet lang liet zich Trudo smeeken. Hy stelde zich in het gebed, legde dan de handen op het hoofd des bezetenen, en op den eigen stond werd de jongeling van den boozen geest verlost. Daerna sprak de Heilige tot den dief :

— « Ga thans in vrede, myn zoon ; en zie wel toe, dat gy door nieuwe misdaden, u niet nogmaels eene dergelyke kastyding op den hals haelt » (1).

Een ander mael werd Trudo door een zyner bloedverwanten verzocht naer Amburnia (2) te komen

(1) Donatus p. III c. XVI.

(2) Men weet thans niet meer, waer ergens dit gehucht gelegen was. (3) Donatus p. III c. XVII.

waer deze woonde, en begeerde den heiligen kloostervooft over het een en ander, de zaligheid betreffende, te raedplegen.

De Heilige sloeg zulk een verzoek nimmer af; en van een of twee zyner leerlingen vergezeld, wandelde hy naer het gehucht toe waer zyn bloedverwant woonde.

'Sanderendaegs ging al de tyd voorby in godvruchtige zamenspraken, en alle de huisgenooten hadden dien dag het geluk eenige zalige leeringen uit den mond des heiligen priesters te mogen ontvangen.

By het vallen van den avond, wandelde 'Trudo met zynen gastheer in den boomgaard, als de die-naer Gods eensklaps staen bleef.

— « Is het niet jammer, myn vriend, dus sprak hy, zyne oogen in het ronde slaende, dat een zoo bekoorlyk oord zonder waterbron zy? »

— « Inderdaed, myn Vader, dat is jammer! » antwoordde de gastheer.

Hierop boorde 'Trudo met zyn stok eene kleine groeve in de aerde, en zie — daer ontsprong een helder beekje, dat genoegzaam was om geheel de hoeve en derzelve omstreek van water te voorzien.

Na 'Trudo's dood bouwde zyn bloedverwant, op de plaets waer dit wonder was voorgevallen, eene bidplaets, waerin daerna nog verscheidene mirakelen door de voorspraek des Heiligen verkregen werden.

Zoo was het leven van Trudo niets anders dan een aenhoudend weldoen.

Hy was waerlyk een schat voor zyne landgenooten ; in al hunne noodwendigheden konden zy gerust tot hem hunne toevlugt nemen, want de zuiverheid zyns levens had hem zoo vermogend by God gemaekt, dat de duivel en de natuer zelfs hem gehoorzaemden.

Ja, voorwaer, o myn God ! gy zyt wonderbaer in uwe heiligen !

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Zalige Dood en Begrafenis van S. Trudo.

« *De liefde is sterk gelyk de dood* (1) ! roept de heilige Bisschop van Geneve uit. De liefde, dus vervolgt hy, heeft bekoorlykheden, en deelt eene blydschap mede, bekwaem om al het bittere, dat de dood met zich brengt, weg te nemen; naedien deze niet beletten kan, dat zy, die beminnen met genoeg sterven, maer veeleer hunne vreugde nog vermeerdert. » (2).

Wanneer de mensch God van ganscher harte bemint, en steeds bereid is alles aen den Welbeminde op te offeren; wanneer hy hier ter wereld niets meer verlangt dan God alleen, en God hem alles is;

(1) Cant. VIII. 6.

(2) S. François de Sales, *Traité de l'Am. de Dieu* liv. V. Ch. IV.

dan ziet hy met eene blymoedige kalmte de dood naderen, welke hem met het voorwerp zyner liefde onwederroepelyk gaet vereenigen.

Waerom toch zou hy de dood vreezen? Hy bemint immers dien God, die zyn regter wezen zal.

Waerom zou hy met tegenzin de aerde verlaten? Zyn hart is immers aen niets, wat geschapen is, vastgekleefd.

Gevoelt hy eenen natuerlyken schrik voor het oogenblik der ontbinding, zoo is evenwel die schrik niet in staet de gelykheid van ziel in den stervende te stooren, terwyl deze van dit pynlyk gevoelen gebruik maekt, om aen God nog een laetste offer van voldoening in het beslissende uer op te dragen.

Zoo sterven de heiligen; zoo ook zullen wy Trudo weldra zien sterven, want het uer zyner ontbinding nadert.

In het jaer 695, in de eerste dagen der maend november, werd onze dienaer Gods ziek, en hy gevoelde, dat zyn einde naby was.

Hy ontbood derhalve alle zyne broeders en kondigde hun de droevige tyding aen, dat hy weldra hen verlaten zoude.

Dit was een harde en onverwachte slag voor de goede broeders van Sarchinium; zy beminden hun geestelyken vader zoo teederlyk en waren hem zoo verkleefd, dat zy op het denkbeeld alleen van zyne aenstaende dood bitterlyk begonnen te weenen.

Doch Trudo, wiens reine ziel vol van eene hemelsche vreugde was, troostte hen met de volgende woorden :

— » Weent niet, lieve kinderen ; maer weest by myn afsterven eerder blyde dan droef. O ! die heilryke dag nadert, waerop ik van het aardsche verlost zal worden, en het aenschyn van mynen God zal mogen zien. Werpt dan, bid ik u, die treurigheid van u af, en weest blyde ; waekt, en volhardt in het gebed ; en wanneer myne ziel van het lichaem zal scheiden, vergezelt haer dan op haren uittocht met geestelyke lofzangen. »

Hierop ging de Heilige voort zyne broeders te vermanen, dat zy toch getrouw den weg van Gods geboden zouden bewandelen ; dat zy de verganckelyke goederen en de vermaken dezer wereld zouden versmaden en steeds naer het eeuwige verzuchten.

Op den 25 november voelde de heilige Trudo, dat die dag voor hem de laetste zoo wezen.

Hy deed dan nog eenmael al de broeders by hem komen, en verzocht hen, dat zy aendachtig met hem wilden bidden, en hem in den doodstryd behulpzaam zyn.

Eene groote stilte heerschte er in het vertrek ; nu en dan liet zich een snik, een zucht hooren ; doch allen baden vurig voor hun lieven vader.

Eindelyk wendde zich Trudo voor het laetst tot

de broeders, zeide hun vaerwel, hief daerna zyne oogten ten hemel, maekte een kruisteeken, uitroepende :

— « Bestier, o Heer ! den weg uws dienaers voor uw aenschyn ! »

En gaf daerop zoetjes zynen geest, oud zynde 63 jaren.

Nu konden zich de kloosterlingen van Sarchinium niet langer inhouden : hunne droefheid barstte in een luid gewezen uit. Ook de goede lieden van de omstreken, die zoo veel geestelyke en lichamelijke weldaden van Trudo ontvangen hadden, kwamen van alle kanten naer het klooster toegesneld, ten einde het lyk van den Heilige te vereeren, en met de broeders over deszelfs verlies te weenen.

Men stelde Trudo's achtbare overblyfselen plegtig in de kerk ten toon, en de broeders verlieten hetzelve niet, zingende zonder ophouden psalmen en geestelyke lofzangen.

Wanneer men eindelyk het lichaem ter aerde ging bestellen, vervulde een dikke nevel de kerk en verspreidde alom een aengenamen geur. Die nevel verbleef een gansche uer lang in de kerk, en was zoo dik, dat men elkander op geringen afstand niet zien kon (1).

(1) Donatus p. III c. XX.

Dertig dagen na de dood des Heiligen, begon God hem te verheerlyken door mirakelen, welke eerlang zoo menigvuldig werden, dat men er wel een heel boekdeel van zou kunnen maken, wilde men ze alle beschryven.

Behalve Donatus, die er in zyne levensbeschryving van S. Trudo eene groote menigte aenhaelt, heeft een monnik van S. Truijen, Stepelinus genaemd, er twee boeken van geschreven, welke door Mabillon zyn uitgegeven geworden (1). Ook is in 1723 eene korte levensbeschryving van S. Trudo in het licht gegeven, waerin vele mirakelen, uit bovengemelde schryvers getrokken, verhaeld worden. Deze levensbeschryving, waerby men die van den heiligen Eucherius gevoegd heeft, is in 1806 te S. Truijen herdrukt.

Het graf van den Heiligen Trudo werd dan door God verheerlykt, en was eene bron van weldaden voor de Haspengauwers.

Daer de faem der mirakelen, welke te Sarchinium geschieden, zich spoedig alom verbreidde; werd de kerk van S. Quintinus en Remigius waer de heilige Trudo voor het hoogaltaer begraven lag, het doel van menige bedevaert. Men zag er zelfs

(1) *Acta SS. ord. Ben. Sac. VI p. 2. — Acta SS. Belgii V. fol. 49 et Sqq.*

Pipyn van Heristal en zyne gemalin Plectrudis hunne giften komen offeren. Ook de heilige Evermarus, die te Rutton vermoord werd door Hakko van Herstaplia, had Friesland, zyn geboortegrond verlaten, om benevens andere godvruchtige plaetsen, ook het graf van S. Trudo te gaen bezoeken (1).

In de achtste eeuw namen de klerken, matriculariën, kanoniken, (of gelyk men ze dan noemen wil) van Sarchinium, voor goed den regel van S. Benedictus aen en verkozen tot eersten abt den deugdzamen Grimo.

Spoedig steeg de abtly tot een hoogen trap van luister en magt; en de roem van derzelve heilicheid was nog steeds zoo wel gevestigd, dat brave edelen hunne kinderen liefst naer Sarchinium zonden, om aldaer opgevoed te worden, dan wel naer het hof.

Zoo werd er onderanderen de heilige Hrodegand, of Chrodegang, in de gewyde en ongewyde letteren onderwezen, en deed er die heilicheid op, welke hy later op den stoel van Metz deed uitschynen (2).

Nog is die abtly vermaerd geworden door het zesjarig verblyf van den heiligen Eucherius, bisschop van Orleans, die door Karel Martel verbannen,

(1) *Act. SS. Belg. V. acta S. Evermari.* Zie de byvoegsels n° I.

(2) *De Ram, Vies des Pères, II, p. 30.*

te Sarchinium eene veilige wykplaats vond en in 745 aldaer stierf (1).

Op het laeste der negende eeuw werd de kerk van S. Quintinus en Remigius besproeid met het bloed eens martelaers, als de heilige Libertus aldaer door de Noormannen gedood werd (2).

Thans zyn er geene monniken meer in de abtdy van S. Trudo ; dit gesticht heeft in de vorige eeuw het lot ondergaen van zoo vele andere godshuizen. Doch onze lieve Heer wordt er toch nog gediend : yverige priesters houden er zich bezig, niet alleen met de jeugd in de wetenschappen te onderwyzen ; maer ook met dezelve tot deugd en godsvrucht op te leiden, zoodat de groote God daer nog verheerlykt wordt.

De overblyfselen van S. Trudo en S. Eucherius berusten thans in de O. L. V. Kerk van S. Truijen ; terwyl een deel van de beenderen des eersten wordt vereerd in de fraeije kerk, welke door de zorg van zaliger gedachtenis Cornelius van Bommel, bisschop van Luik, op de plaats der oude kerk van S. Trudo gebouwd is, en ten gebruike dient van het bisschoppelyk Klein-Seminarie aldaer ; voorts

(1) *Ibid.* I, p. 444. Zie de byvoegsels n° III.

(2) *Ibid.* IV, p. 135.

worden in onderscheidene andere plaetsen van ons vaderland, overblyfselen van S. Trudo geëerd, zoodat de glorie onzes Heiligen binnen de palen der Haspengauw niet besloten blyft, maer als die eens nationalen heiligen heel België door verbreid is.

AENHANG.

I.

LEGENDE

VAN

Sint Evermarus.

(Zie bladzijde 3.)

Even als later in de riddertyden, waren er reeds in de zevende eeuw in Germanië en Gallië groote heeren, die met rooven en plunderen hunne schatkist voorzagen. De wegen, die langs hunne burgten liepen, waren gansch niet veilig; en doorgaens moest de weerlooze voorbyganger daer een magtigen tol betalen, wilden zy er heelhuids van afkomen. Een van die gewetenlooze baenstroopers was Hakko, die te Herstaplia, op twee mylen afstands van Tongeren eene sterke burgt bewoonde.

In de dagen der regering van Pipyn van Heristal, hielden eens, met het vallen van den avond, eenige

pelgrims voor Hakko's burgt stil, en baden op het dringendste om een nachtverblyf.

Zy waren, zeiden zy, in het bosch verdwaeld, hadden den ganschen dag naer den regten weg gezocht, en waren nu van vermoeijenis gansch uitgeput.

De aenleider dezer pelgrims was Evermarus of Evermaert, een edele Fries, die zyn vaderland verlaten had om eene bedevaert naer S. Jacob van Compestella af te leggen. Hy was thans op de terugreize; hy kwam juist van de overblyfselen te vereeren van de heilige Foillanus, martelaer, Furceus en Ultanus, Remaclus, Trudo en Gertrudis, en was nu in begrip naer Trajectum te gaen, om aldaer ook het graf van den heiligen Servatius te bezoeken, toen hy met nog eenige andere pelgrims in het bosch van Rutten of Rutheim verdwaelde en genoodzaekt was Hakko's gastvryheid in te roepen.

By geen slechter gastheer kon hy zich aengeven.

Hakko was echter op het oogenblik niet te huis: dikwyls bleef hy gansche nachten uit, en keerde dan maer met het krieken van den dageraad naer zyne burgt terug, om dan het beste gedeelte van den dag te verslapen, latende aen zyne lyfeigenen, die zoo wreed waren als hy, de zorg van de voorbygangers aen te houden en uit te schudden.

Hakko's echtgenoot, die eene brave vrouw was,

en in het minste geen deel had in de schelmstukken van haren man, had het innigst medelyden met de arme, verdwaelde pelgrims; en daer zy wel wist, dat haer man toch zoo spoedig niet zou weêrkomen, stelde zy hun eenige ververschingen voor en veroorloofde hun een weinig rust te nemen.

Doch met het eerste haengekraei, wekte zy de vrome mannen en noopte hen ten spoedigste te vertrekken, eer de booze slotvoogd hen mogt verrassen. Evermarus gaf de goede vrouw zynen zegen, en vertrok met zyne gezellen.

Middelerwyl kwam Hakko te huis, en vernam van een zyner lyfeigenen dat er vreemden in zyne burgt vernacht hadden en zoo even maer vertrokken waren.

Hakko schoot in de hevigste gramschap.

— « Spoedig! schreeuwde hy verwoed tot zyne trawanten, spoedig die schelmen nagëyld, opdat zy niet zeggen kunnen dat zy Hakko verschalkt hebben! »

En ylings sprong hy met de zynen het bosch in, doorzocht hetzelve in alle rigtingen en vond eindelijk de pelgrims in een diepen slaep verzonken; want de afgebroken rust van de vorige nacht had hunne krachten maer ten halve hersteld.

— « Op, gy schelmen! schreeuwde nu de woeste slotvoogd hun toe; weet gy dan niet, dat gy u op

myn erf bevindt, en dat gy tol moet betalen om vry myn land te mogen doortrekken. Meent gy dan als dieven my te kunnen ontloopen, zonder my te erkennen? Deze euveldaed kan niet dan met uw bloed geboet worden. »

En dit zeggende sloeg hy met zyn zwaerd den heiligen Evermarus neder, terwyl zyne bedienden de overigen afmaecten. Daerna werden de lyken uitgeschud en nu keerden de booswichten vergenoegd naer hunne burgt terug.

Weinige dagen daarna begaf zich de huismeijer van het ryk der Franken, Pipyn, ter jagt, en kwam ten laetste ook in het bosch van Rutten.

Een deel der jagers zich van den vorst verwyderd hebbende om wild op te speuren, kwamen deze aen eene opene plaets en vonden er de lichamen van Evermarus en zyne gezellen. Het lichaem van den heiligen aenleider was nog geheel onbedorven en schieen eerder dit van een slapend mensch, dan van een doode te zyn. Hierom oordeelden de jagers dat de vermoorde wel zeer heilig moest zyn; zy legden hem dan met eerbied op een schild en begroeven hem daer ter plaetse benevens zyne gezellen.

Op het einde der tiende ceuw openbaerde God door middel van een heiligen priester, aen den bisschop van Luik, Euraclius, die de eerste kerk te

Rutten, ter eere van den heiligen Martinus heeft ingewyd, geheel het leven en de dood van Sint Evermarus, hem tevens de plaets aenduidende waer de heilige begraven lag.

De bisschop liet terstond het lichaem ontgraven en in de kerk te Rutten ter openbare vereering op het altaer stellen, waer God nog tot op den dag van heden zynen Heilige met ontelbare mirakelen verheerlykt.

Ex M. S. Ultrajectino S. Salvatoris ap. Henschenium. —
Zie ook Recherches Historiques sur Tongres et ses environs par
François Driesen, p. 106 et sqq.

II.

De Godendienst by onze Vaders.

Het zal niet overbodig zyn hier het een en ander aentehalen nopens den godsdienst onzer voorouders, te meer daer wy in het beloop onzer geschiedenis nu en dan van hunne goden hebben moeten gewag maken, en gebruiken, bygeloovigheden ophalen, welke in den godendienst-hunnen oorsprong hadden.

Eene volledige schets daarvan te geven is echter eene zoo gemakkelyke taek niet. Hadden wy alleen met de Scandinaven (1) te doen dan was de zaak zoo moeijelyk niet. Deze, hoewel met de Germanen en Franken van ééne en dezelfde afkomst, hebben zich echter immer zorgvuldig van alle andere natiën afgezonderd; zy hadden eene tamelyk ver gevorderde beschaving; hunne priesterschaer was in bezit van eene soort van schrift *runen*, genaemd, welk moest dienen om de gewyde overleveringen op te teekenen; deze overleveringen zyn

(1) De oude bewooners van het hedendaegsche Denemarken, Zweden en Noorwegen.

in de elfde eeuw door een Yslandschen priester verzameld en tot een behoorlyk geheel gebragt in een boek, dat Edda heet, en thans nog aenwezig is, zoo dat men een allezins volledig begrip kan hebben van den godsdienst der Scandinaven.

Met de Germanen en Franken daerentegen was het gansch anders. Deze in onderscheidene volkstammen verdeeld hadden niet lang ééne vaste woonstede; en men weet genoeg wat verbazende verandering de gebruiken en zeden van een zwervend volk ondergaen, wanneer het met andere volken in aenraking komt, vooral, wanneer het ruw en onbeschaefd is, gelyk de Germanen en Franken toen waren.

België werd in de vroegste tyden, waervan de geschiedenis gewaegt, door Keltische volkstammen bewoond. Van de gebruiken dezer volken weten wy juist zooveel als derzelve overwinnaers ons hebben medegedeeld, en deze hebben noch den tyd, noch de gelegenheid gehad de natuer van derzelve godsdienst te bestuderen.

Reeds vóór de geboorte van Christus werden deze volken vernietigd of verjaegd. Eenige hunner namen, zegt men, de wyk naer Hibernië, het hedendaegsche Ierland, en dit zou ons wel kunnen aanleiding geven de overleveringen der oudste Belgen in de zangen van Ossian optespeuren,

indien wy van de echtheid dezer gedichten volkomen gewis waren.

De woonsteden der vernietigde of verdrevene volksstammen werden van langerhand door Germaensche en Frankische horden in bezit genomen. De Saksen, Zweven, Bethasiërs, Franken enz. bezochten beurtelings onzen geboortegrond, stichtten er kleine ryken, tot dat zy door andere overweldigers op hunne beurt verdreven werden.

Het laet zich dus gemakkelyk vatten, waerom men ten aenzien van den godsdienst dezer verschillende volksstammen tot geen voldoende begrip kan komen. De geschiedenis heeft ons geleerd, dat elke natie haren godsdienst op eene haer byzondere manier wyziget, al heeft zy ook hare godheden gemeen met andere volkeren; en toen onze vaderen met de Romeinen in aenraking kwamen, begrypt men ligt dat hunne denkbelden eene gansch andere wending moesten nemen.

De beste bronnen waeruit wy iets zekers aengaende den godsdienst der oude Belgen kunnen putten, zyn de besluiten der menigvuldige nationale kerkvergaderingen, de *homeliën* der bisschoppen en de legenden der heiligen uit de eerste eeuwen des christendoms. Wel is waer heeft Tacitus, om niet van andere oude schryvers te spreken, ons een uitvoerig tafereel van de zeden en dus ook van den

godsdienst der oude Germanen geleverd; doch deze schryver moet ons verdacht zyn; want wanneer wy dit tafereel vergelyken by hetgeen hy van den joodschen godsdienst zegt, dien hy toch veel beter kennen kon dan dien der Germanen, dan is het ligt te oordeelen hoe hoog wy schatten mogen hetgeen hy ons van deze laetsten berigt.

Of de Germanen en Franken aen eene onzichtbare, oneindige Godheid geloofden is zoo geheel zeker niet, gelyk ook of zy wel een bepaeld denkbeeld aen den naem *Allfatur*, Alvader, hechtten; trouwens, deze naem liet zich, volgens hunne heerschende begrippen zoo wel aen hunnen God Woden toevoegen, dan aen eenige andere, hoewel magtigere, toch hun minder bekende godheid.

En echter vindt men in hunne overleveringen, gelyk in die der Scandinaven, sporen van de kennis eener godheid, waeraen al de andere goden ondergeschikt waren, gelyk de grieksche en romeinsche goden aen het onvermydelyk en onverbiddelyk geval. (*Fatum*). Voorts getuigt hun godsdienst van hunne afkomst. Herkomstig uit Perzië hadden de Germaensche volksstammen allen min of meer getrouw de leer van den Perzischen wetgever Zoroaster behouden, namelyk: de leer van de twee grondbeginselen, van het goed en van het kwaed; welke zy in hunne afgestorvene helden

verzinnelykten, en als goden daerstelden, welke elkander vyandig, en gedurig in stryd waren. Dit kan men vooral in de Edda waarnemen.

De voornaemste goden der Germanen waren Woden, Donar en Saxnot. Woden, Wodan of Wuotan was dezelfde als de Scandinavische Odin. Het was de Jupiter ouzer vaderen, de koning der goden. Hy heerschte in een wellustig verblyf Walhalla genaemd, te midden van de schimmen van gesneuvelde helden, wier grootste genot bestond in bier te drinken uit de hersenschalen van verslagene vyanden. Men ziet dat deze noordsche Jupiter wat oorlogszuchtiger was, dan zyn zuidelyke broeder, en dat hy in heldhaftige woestheid voor den griekschen Mars niet behoefde te wyken. Zyne echtgenootte heette Frea, by de Scandinaven Frigga, (1) welke ook als de godin der liefde vereerd werd.

Donar of Thor was de duitsche Herkules. Men verbeeldde hem onder de gedaente van een reus, met een knods, doch meest met een ontzaggelyken hamer gewapend. Hy was de God des onweders : daer vandaen ook het woord donder.

Saxnot, die by de Scandinaven Tyr werd genoemd, was de God des oorlogs en der verwoesting, by de Saxen vooral was hy in groot aanzien ; en

(1) Frea en Frigga waren by de Scandinaven twee onderscheidene godheden.

eenige volksstammen vereerden hem onder het zinnebeeld van een bloot zwaerd. Behalve deze drie hoofdgoden aenbaden onze vaders nog eene menigte godinnen en halfgoden.

Hertha, het zinnebeeld der aerde, werd als de moeder der levenden met de plegtigste feesten vereerd, welke zeer veel overeenkomst hadden met de feesten, welke de zuidelyke Europeërs ter eere van hunne godin Cybele vierden, welke insgelyks de aerde verbeeldde. Holda, de Diana van het noorden, was de godin der jagt, en werd, onder den naem van Bertha aenbeden als de vorstin der hel, gelyk Diana als zulks vereerd werd onder de benaming van Hecate.

Onder de mindere godheden telde men nog Sunna de godin der zon; haren broeder Mani, die de maen deed schynen, en Sæter, de noordsche Saturnus, die voornamelyk by de Franken en Angelsaksen en dus ook in ons vaderland aenbeden werd. Deze zeven godheden, Sunna, Mani, Tyr, Woden, Donar, Frea en Sæter hebben hunne namen aen de zeven dagen der week gegeven, welke hunne oorspronkelyke benamingen, met eenige ligte wyzigingen, tot heden toe behouden hebben.

By deze godheden moeten wy nog twee voornaem wezens voegen, welke vooral in de Scandinavische fabelleer eene groote rol spelen.

Balder, de jongste zoon van Odin, was by de barbabaren van het noorden het zinnebeeld van het goede; Loki daerentegen het zinnebeeld van het kwade.

Aen Balders leven was het behoud van gansch het godendom verbonden; dan, het noodlot had voorspeld dat Balder onder de slagen van Loki zou bezwyken, en al de vorsten van Walhalla in zynen val medeslepen.

Deze algemeene nederlaeg noemde men de avond-schemering der goden.

By het einde der tyden zou echter alles weêr hersteld worden; Loki zou onder Odins overmagt moeten bukken, en met zyn aenhang in eene plaets van foltering voor eeuwig opgesloten blyven; terwyl in Walhalla en op de aerde, welke dan op nieuw zou ontstaen op de puinhoopen van de oude, die door het vuer vernield zou worden, een altoosdurende en ongestoorde vrede zou heerschen.

De groote Deensche dichter OElenschlager heeft ons in een treurspel Balders dood treffend voorgesteld.

* Balder verhaelt aen zyne moeder Frigga de droomen die hem beangstigen. Hy droomde van zyne eigene dood en de jonge God zoude niet gaerne het leven verlaten. Zyne moeder stelt hem gerust; en belooft hem dat alle de andere godheden

zich met haer zullen vereenigen om aen geheel de natuer te bevelen van Balder te sparen. Dit doen zy allen. Odin gebiedt zulks aen vuer en licht; Argis aen de zee zyn erfdeel; Frea, de Venus van 't noorden, aen de lucht, haer oppergebied; Frigga zelf aen de aerde en derzelve voortbrengsels. Deze plegtige bezweering stelt haer moederhart gerust. Maer zie, daer herinnert zy zich een zwak schepsel, een nietig marentakje dat zy vergeten heeft. Hoe, roept zy uit, zyn de goden zoo laeg gevallen, dat het leven van één hunner bedreigd wordt door een plantje dat door den wind heen en weër gezwiept wordt? Zulks kan zy niet gelooven en vertrouwt op de belofte, die de andere wezens haer gedaen hebben.

Maer Loki, een telg van het ondeugend reuzengeslacht, Loki een Genius noch goed, noch kwaed, Loki leent het oor aen de booze ingevingen van zyne broeders die den afgrond bewoonen, en wydt zich aen het kwaed: Het grootste kwaed dat hy kan uitvoeren is Balders dood te veroorzaken. Hy weet dat Frigga in hare bezweering één schepsel vergeten heeft; maer hy weet niet welk. Om zulks te achterhalen verzint hy eene list en het gelukt hem niet alleen het marentakje te kennen, maer zelfs van het in handen te krygen.

Eensklaps verduistert de zon, zwarte dwergen kruipen van tusschen de rotskloven te voorschyn

om den punt van den noodlottigen schicht te smeden : zy boren hem in 't hart van een pas geboren kind en boezemen door een schrikbarend gezang hunne helsche vreugde uit.

Nog is de hemel in rust en vrede. Slechts Balder wordt nog immer gekweld door zyne zwaarmoedige voorgevoelens : de goden vieren door krygsspelen het einde hunner bange zorgen, en om zich als het ware nog meer te verzekeren hoe onmagtig voortaan al de schepselen zyn van den geredden God te hinderen, slaen zy hem al spelende beurtelings met hunne wapenen.

Koor van Mannen.

« Ziet, ziet hoe de goden in 't stael gedoscht, 't helmet om de slapen, de drillende speer in de vuist en het lemmer aen den gordel, hoe zy met eene geveinsde gramschap en dreigende houding den vreedzamen, goeden Balder naderen.

Hy in zyne liefelyke onschuld, staet in hun midden, met ontdekte hoofde, terwyl zyne blonde lokken hals en schouders omgolven. Hy houdt in zyne hand een eikentak, als het zinnebeeld des vredes ; hy buigt al blozende het hoofd, hy glimlacht in verwachting dat het woeste spel, dat zyne magt zal getuigen, gaet beginnen.

« Ziet, ziet hoe Odin op zyn achtvoetig ros draeft en met zyn schitterend zwaard de borst van

den vreedzamen, goeden Balder treft. Maer het stael plooit niet, en het harnas omvat, gelyk voorheen, Balders borst. Nu volgt Thor op zyn wagen, hy zwaeit met opgehevenen hoofde en eene mannelijke en schrikverwekkende houding, eenen grooten hamer; hy brengt den God eenen slag toe, maer de hamer glydt over Balders helm en Balder glimlacht weder.

« Frea rydt hem voorby op eenen gouden wagen; heure schoone goudgele haren zwieren over hare schouderen, hare sneeuw witte hand speelt met een rozentuiltje waarmede zy de blozende wang van den jongen God slaet; zy lacht om de zwakheid van hare wapenen en rydt verder.

Twee treurige goden nemen in de algemeene vreugde geen deel, de booze Loki en de blinde Hother, Balders broeder, houden zich ter zyden.

« Waerom doet gy niet mede in het feest? vraegt Loki aen Hother; bemint gy uwen broeder niet; wilt gy hem gelyk de anderen geene eer aendoen en hem toonen dat hy onkwetsbaer is, veinzende hem eenige wonden te willen toebrengen. »

De treurige Hother neemt deze woorden voor scherts aen; hy kent Loki en antwoordt hem in dezer voegen:

» Booze Loki, gy vraegt waerom ik, arme blinde, in het feest geen deel neem; als of gy niet wist

dat dikke duisternissen my reeds sedert lang van de vermaken en van al wat by het zonnelicht geschiedt hebben afgescheiden. Daerenboven weet ik zelfs niet waer myn broeder is en ik heb geen wapens gelyk de andere goden. Men behandelt my ten deele als een kind, ten deele als een grysaerd, die tot de kinderjaren schynt' terug te gaen.

Loki stelt den blinden God den noodlottigen schicht ter hand, die van het marentakje gemaakt is, dat Frigga vergeten heeft; hy plaetst hem zoodanig dat hy in den loop zyner broeder kan ontmoeten en vuert hem aen met deze spotredenen. « Neem uwen loop Hother, blinde zoon der nacht, loop, houd den pyl vooruit en gy zult uwen broeder treffen.

Hoort gy wel hoe de goden lachen? Eene hemelsche vreugde verwekt dit lachen.

Kom aen! dat hunne vreugde volmaekt zy! Hother is gewapend: sta onbewegelyk Balder, op dat hy vermoge u te raken. Het is uw broeder, Balder, die u door deze hulde zyne liefde wil toonen. Sla toe, Hother, verwonder de goden; stel een einde aen hun spotachtig lachen; sla toe!

Koor van Mannen.

Het smart my den blinden Hother in dien toestand en zoo ligt gewapend te zien. Want het is slechts de broederliefde, die den blinden God noopt

in de feestvreugde zyne zwaarmoedigheid te vergeten en zich aen den spot der andere goden bloot te stellen.

Hother schiet op Balder toe en doorsteekt hem. Balder valt. De goden verstommen. Loki verdwynt. Hother roept uit :

Wel! heb ik juist getroffen? waerom dit stilzwygen? is de pyl langs Balder weggevloten. Lacht dan ten minste! maer allen zwijgen. — Men hoont dan nog altoos den blinde! — Gy ten minste, Balder, spreekt gy myn goede broeder, want gy zyt de eenigste by wien Hother in zyne smarten heul en troost vindt. — Zeg, snorde myn schicht niet digt langs uwe borst gelyk het dwaze gegons eener vlieg, of heeft hy gelyk een hagelkorrel op uw harnas teruggekaetst! O! antwoordt my. Zou de hulde des blinden uwen toorn ontsteken hebben? — Hy zwijgt; dat is wonder!.... allen zwijgen! allen!.. De godenschaer is stom gelyk de tomben der oude koningen, gelyk een slagveld na het gevecht....

Maer.... eene begoocheling!... ik sta in het water, midden in den vloed, de golven bespoelen myne voeten.... Odin, Frigga, myn vader, myne moeder, antwoordt! antwoordt! (1)

Frigga.

Het water dat u de voeten bevochtigt, is het bloed uws broeders!

(1) Ampère, *impressions et souvenirs de voyage*.

Behalve de godheden hadden onze vaderen nog andere wezens verdicht, welke zy met eene boven-naturlyke kracht begaefden. Van dit getal waren de Walkyriën, vrouwelyke wezens, die op het slagveld omzweefden en gedurende den slag de stryders aanmoedigden; de Gnomen, Dwergen, Kobolden, enz. die de bergen bewoonden en de verholen schatten bewaerden; de Sylphen, Elfen enz. die de boomen en planten bezielde; de Ondinen die het water bewoonden, allen wezens, die ons aen de Faunen, Najaden, Dryaden enz. der grieksche en Romeinsche oudheid herinneren. Ten einde die onderscheidene *Daemons* zich gunstig te maken, eerden onze voorouders dezelve door byzondere plegtigheden; zy eerden ze in het water, in het vuer in de boomen, planten enz. Van daer die menigvuldige verordeningen der kerkvergaderingen, en dat hevig uitvallen van de heilige bisschoppen dier tyden tegen alle die bygeloovige gebruiken, welke niettegenstaende al den invloed van het christendom maer langzaem zyn uitgeroeid geworden, en zelfs tot op den dag van heden toe in de volkszedes nog menig overblyfsel gelaten hebben.

Zie over verdere byzonderheden Ozanam. *Etude Germaniques tom. I chap. II*, en de werken door dien schryver aengehaeld. — Ampère — *Impressions et souvenirs de voyage*. Schmits, *Grundidee des Mythus* enz.

III.

De Heilige Eucherius,

BISSCHOP VAN ORLEANS.

(Zie bladzijde 168.)

De heilige Eucherius werd geboren te Orleans omtrent het jaer 687. Van kindsbeen af was hy zeer zoet van aerd; ernstig en toch liefstallig, en buitengemeen genegen tot de studie. Reeds vroeg besteedde men hem ter schole, en daer was hy steeds een voorbeeld van alle deugden voor zyne jeugdige medeleerlingen.

Toen hy de jongelingsjaren bereikt had, nam hem de bisschop Leodebertus onder het getal zyner klerken aen, en deed hem zich op de studie der heilige Schriftuer toeleggen. Dag en nacht waren nu de gewyde boeken de stoffe van 's jongelings overwegingen. Byzonder behaegden hem de volgende gezegden van den Apostel Paulus: *Het wezen*

dezer wereld gaet voorby (1) en: *Heeft God de wysheid dezer wereld niet dwaes gemaakt? Maer die dwaes zyn voor de wereld, die heeft God verkoren, opdat hy de wyzen beschamen zou* (2). Deze woorden overlegde de jonge Eucherius nauwkeurig in zyn hart; hy zag weldra al het bedriegelyke der wereld in, en besloot dezelve voor eeuwig vaerwel te zeggen.

Niet lang toefde hy by zyn besluit: met toestemming zyner brave ouders begaf hy zich naer de Benedictyner-abtdy van Jumiege, en ontving er op zyn aenhoudend verzoek het heilig kloosterkleed.

Zeer volmaektelyk en in de strengste boetoefeningen leefde hy onder zyne broeders tot na het overlyden van zyn oom Suavaricus, bisschop van Orleans.

Zyne matigheid, aldus spreekt een oude schryver van zyn leven, zyne zachtmoedigheid, godsvrucht en andere deugden, schoon ze achter de kloostermuren schitterden, konden echter niet verborgen blyven. Door de heiligheid zyns leven was hy als eene helder lichtende fakkel op den kandelaer geplaatst, en verspreidde zulk een heerlyken glans om zich heen, dat na de dood zyns ooms, de Senaet en het volk en tevens de geestelykheid van Orleans,

(1) I Cor. 7. (2) I Cor. 1.

den huismeijer Karel Martel lieten verzoeken van hun toch Eucherius tot bisschop te geven.

De huismeijer willigde deze bede toe en zond een zyner voornaemste hovelingen naer Jumiege om Eucherius naer Orleans te geleiden.

De heilige kloosterling gehoorzaemde met weêrzin. « Waerom, dus sprak hy tot zyne broeders, waerom laet gy my wederom keeren tot de strikken der wereld, daer ik de wereld met al hare glorie versmaed heb, opdat ik vry en ongebonden, de voetstappen van mynen Heer Jesus-Christus navolgen, en daerin volharden zou ? »

Daer was echter niets aen te doen; de wil des huismeijers was uitdrukkelyk, en weinige dagen daerna werd Eucherius te Orleans bisschop gewyd en plegtig ingehuldigd.

Zyne verheffing viel hem des te zwaerder, hoe beter hy inzag wat geduchten zielenlast hem daerby was opgelegd. Hy beschouwde zyn ambt dan ook niet als een schitterende waerdigheid, maer als een pligt, welke zeer moeiljelyk was te vervullen en tevens vol gevaer.

Evenwel in plaets van den moed te verliezen, nam hy zyne toevlugt tot den oppersten Herder, die hem dien last had opgelegd en trachtte op het zorgvuldigste zich van zyne pligten te kwytten.

Hy beminde met eene opregte vaderliefde zyne

geestelykheid ; hy onderwees het volk, bekeerde de zondaers, bestrafte de kwaedwilligen, en was van iedereen bemind en ontzien.

Doch terwyl Eucherius nu zoo vreedzaam zyne kudde bestuerde, stookte de vyand van het mensche-lyk geslacht eenige booze hovelingen tegen den heiligen man op, ten einde hem tot val te brengen. Deze klaegden hem heimelyk by Karel Martel aen, als of hy door onbescheiden yver de publieke rust verstoorde en zelfs de lieden van het hof niet verschoonde.

De waerheid hiervan was, dat de bisschop van Orleans onbeschroomd de gewetenlooze edelen bestrafte, welke kerkelyke goederen bezaten, en zonder omzien, volgens plicht, den banvloek tegen hen uitbliksemde.

De oorsprong echter van het kwaed was Karel Martel zelf. Gelukkig in den oorlog, en zyne krygslieden zeer toegedaen, zocht hy hen door geschenken aen zich te verbinden ; en daer zyne kas zeer dikwyls maer schrael voorzien was, nam hy zoo veel van de goederen der Kerk als hy goedvond en gaf ze zynen mannen ten leen.

Nu begrypt men ligt, dat hy aen de beschuldigingen, ingebracht tegen een man, dien hy als een geduchten tegenstrever moest aenzien, een gunstig gehoor moest leenen.

Na zyn gelukkigen togt tegen de Saracenen, trok hy op zyne zegepralende terugreize door Orleans en gebood den heiligen Eucherius hem te volgen, zonder voorloopig hem te willen aenhooren.

De bisschop volgde den vorst eerst naer Parys, dan naer Verneuil, van waer de huismeijer hem in ballingschap zond naer Keulen, hem en al zyne bloedverwanten.

Te Keulen werd de heilige Belyder door de geestelykheid en de burgery als in triumph ontvangen, en men legde daer alles in het werk om hem zyne ongenade te doen vergeten. Alle deze bewyzen van genegenheid gaven aen Karel Martel eenig achterdenken; de verbannen bisschop zou vroeg of laet wel een opstand kunnen verwekken, en dit wilde de woelige staetsman voorkomen.

Hy zond derhalve een bode naer Robrecht, graef der Haspengauw met last, den Heiligen Eucherius op te ligten, en hem in de eene of andere sterke plaets in verzekering te stellen.

Robrecht volbragt stiptelyk dien last, maer be-
toonde tevens den diepsten eerbied en het levendigste medelyden aen den heiligen Belyder. Vermits hy wel zag, dat zyn gevangene niets anders verlangde dan eene stille, eenzame wykplaets, en niet in den zin had iets tegen de rust van den staet te ondernemen, liet hy hem zelf een verblyf kiezen,

en was verblyd dat Eucherius de abtdy van S. Truijen verkoos.

Hier sleet nu de heilige man nog eenige gelukkige dagen, wyl hy zich met niets anders dan met God bekommerde. Hy stierf in 't zesde jaer van zyn ballingschap, vermoedelyk in 743, en werd begraven in de kloosterkerk aldaer, naest het lichaem van den heiligen Trudo, toonende God door menigvuldige mirakelen, met welke heerlykheid hy het lyden van zyn dienaer bekroond had.

IV.

GESCHIEDENIS

VAN DE HEILIGE OVERBLYFSELEN VAN

Sint Trudo.

(Ex comment. J. Ghesquière in acta SS. Belgii t. V.)

In den jare 880 verzocht de abt van St.-Truijen den bisschop van Luik, Franco, de plegtigheid te komen verrigten van de verheffing der overblyfselen van de heilige Trudo en Eucherius. De bisschop voldeed aen dit verzoek; eene tallooze menigte volks vergezelde hem naer St.-Truijen, en het feest werd met den grootsten luister gevierd.

Doch in 't volgende jaer liep het gerucht dat de Noormannen in Lotharingen gingen vallen, en daer men de woestheid en goddeloosheid dezer stroopers zeer wel kende, namen de kloosterlingen van St.-Truijen de lichamen van S. Trudo en S. Eucherius weér van het altaer, waer men dezelve op

geplaetst had, en verborgen ze in eene overwelfde groeve, onder het altaer ten dien einde bereid.

In het jaer 1043 was de abt Guntramnus van voornemen de heilige lichamen weêr op het altaer te stellen, en had daertoe eene kostbare kas doen vervaerdigen, om er de gewyde panden in te sluiten. Hierom liet hy achter het altaer van S. Trudo den grond opdelfen; doch nauwelyks waren de delvers aen de groeve gekomen, of een dikke nevel vervulde de gemaekte opening, bedwelmde zoodanig de arbeiders, dat zy haestig naer boven snelden, waerop de abt, niet wetende wat dat beduidde, de grafplaets weêr deed aenvullen.

In den jare 1083, onder het bestuer van den abt Lanzo, werd de abtdy door een brand vernield. In de kerk vielen de twee muren der middelbeuk in, en begroeven onder hun puin het hoogaltaer en de altaren van de heilige Trudo en Eucherius. Daer men nu toch in begrip was de kerk terstond te herstellen, gaf de abt last de lichamen der heiligen op te graven, en stelde zonder verwyl eene menigte arbeiders aen het werk. Wanneer men in de groeve gekomen was, vond men daer een zoo groot aental zerken, dat men zelfs geene plaets vond om er tusschen door te gaen. De abt, die niet wist wat hy daermede doen zou, deed het werk staken en zond zynen prior naer den bisschop van Luik, Heriman,

ten einde dezen te raedplegen over hetgeen hun te doen stond. De bisschop gaf voor antwoord, dat men de groeve wederom zou sluiten en eene plegtige mis zingen voor de afgestorvenen, wier lichamen aldaer rustten. Zulks geschiedde.

Onder het bestuer van den abt Rodulphus, die in 1008 verkozen was geworden, had men boven de lichamen der beide heiligen eene kleine kapel met een koor voor zieke kloosterlingen gesticht. Deze kapel liet de abt Wiricus in 1169 afbreken, om er in deszelfs plaets eene nieuwe te bouwen. Als men aen de linker zyde des koors den grond wat opgedolven, had werden de arbeiders door een gemetseld gewelfsel tegengehouden, waeronder men zeide, dat het lichaem des heiligen Libertus, die door de Noormannen vermoord was, begraven lag. Men verbrak dan het gewelfsel en men vond in der daed de gebeenten des martelaers.

Thans wilden de goede kloosterlingen het werk toch ook niet ten halve laten; zy moesten ook de kostbare overblyfselen van hunnen heiligen stichter hebben, benevens die van den heiligen bisschop Eucherius, welke reeds verscheidene eeuwen lang verholen gebleven waren. Men zocht met de grootste inspanning tot laet in den nacht, en eindelyk had men het geluk de zoo lang begeerde panden te vinden.

Op het zien van de gebeenten huns heiligen Vaders barstten al de kloosterlingen in een luid vreugdegejuig uit, en hieven terstond den lofzang *Te Deum laudamus* aen. Des anderen daegs morgens luidde men de klokken, en al het volk werd uitgenoodigd het lichaem van St.-Truijens heiligen stichter in de abtly-kerk te komen vereeren.

Den 11 augustus des zelfden jaers kwam Rodulphus, bisschop van Luik, naer St.-Truijen om de vervoering der heilige lichamen te verrigten. Hem vergezelden de Prøost van Luik, Hendrik, de aertsdiakens Bruno en Rodulphus, eene menigte ridders en eene ontelbare schaer volks van allen stand en kunne. Nog nooit had men zulk een toeloop daer ter stede gezien. Des morgens vroeg begaf zich de bisschop met al de aanwezige geestelyken naer de plaets, waer de heilige overblyfselen berustten, en men vervoerde ze tot in het midden der kerk, waer ze in eene kostbare kast besloten werden en voor de openbare vereering ten toon gesteld.

Daerna zong de bisschop de mis. By het einde der plegtigheid verordende Rodulphus door een dekreet, dat jaerlyks de gedachtenis van deze vervoering door de Sint-Truijenaers op het plegtigste zou gevierd worden. Nu zou men de heilige gebeenten, gelyk het by dergelyke gelegenheden de gewoonte is, plegtig de stad rond dragen; doch dit

was, uit hoofde van den ongemeen grooten toeloop niet mogelyk. Zulks werd dan uitgesteld tot op den eersten september, wanneer deze plegtigheid voltrokken werd en door al de geloovigen van de stad en de omliggende plaetsen godvruchtig bygewoond.

De abtdy van St.-Truijen bleef in bezit van die heilige overblyfselen tot aen de fransche omwenteling. Thans rusten zy, gelyk wy reeds gezegd hebben, op het hoogaltaer van de hoofdkerk derzelve stad, en staen daer als eeuwige gedenkteeken van de bescherming, welke de beide heiligen aen hunne goede stad steeds verleend hebben.

Het werkje getiteld : *de Heilige Trudo van Serckinge* enz.
waerin wy niets gevonden hebben strydende tegen ons
H. Geloof en de goede zeden, schynt ons te zullen strekken
tot nut der geloovigen.

Gegeven te St.-Truijen, den 26 november 1853.

FR. GABRIEL MILIS , S. T. LECTOR ,
FR. SALVATOR VAN LIESHOUT, S. T. LECT. JUB.

Dit werkje zal voordeelig gedrukt worden.

St.-Truijen, 29 november 1853.

FR. ARCHANGELUS VENDRICKX,
MNR. PROVINCIAEL.

Imprimatur :

Datum Leodii 29^a nov. 1853.

H. NEVEN, VIC.-GEN.

INHOUD.

INLEIDING.	VII
EERSTE HOOFDSTUK. — De Haspengaw onder de Merovingers. — Geboorte en opvoeding van Trudo.	1
TWERDE HOOFDSTUK. — De kindschheid der heiligen. — Trudo's kinderjaren.	19
DERDE HOOFDSTUK. — De opvoeding der jonge Edelen aen het hof der Frankische Koningen. — Pipyn van Landen en zyn huisgezin. — Eenige edele familiën in de Haspen- gaw. — Trudo in de groote wereld.	19
VIERDE HOOFDSTUK. — Dood van Trudo's ouders. — Trudo Heer van Sarchinium.—God roept hem tot zynen dienst.	33
VYFDE HOOFDSTUK. — Sarchinium onder Trudo's bestuer. — Een nachtgezig. — Remaclus van Wezenchen.	45
ZESDE HOOFDSTUK. — Trudo te Septimurias. — Zyn vertrek naer Metz.	53
ZEVENDE HOOFDSTUK. — Het koninklyk hof te Metz in de VII ^e eeuw. — Trudo in het paleis van bisschop Chlodulf.	60
ACHTSTE HOOFDSTUK. — Trudo in zyne studiën. — Hy drinkt aen den kelk des lydens. — Kerkelyke studiën in de VII ^e eeuw.	71

NEGENDR HOOFDSTUK. — Trudo treedt in den geestelyken stand. — Hy ontvangt de heilige priesterwyding. — Terugreize naer het vaderland.	81
TIENDE HOOFDSTUK. — De HH. Amandus en Landoald. — Mira- kelen te Wintershoven. — De abtdyen van Malmundarium en Stabuletum.	90
ELFDE HOOFDSTUK. — Terugkomst van Trudo in de Haspen- gauw. — Mirakelen geschied op de reize.	99
TWAELFDE HOOFDSTUK. — Zedelyke toestand der Haspengauw in de VII ^e eeuw. — Trudo een Apostelyk Prediker.	107
DEERTIENDE HOOFDSTUK. — De H. Remaclus legt de bisschoppe- lyke waerdigheid neêr. — Theodardus bisschop van Tra- jectum. — Marteldood van Theodardus. — Kerk en klooster te Sarchinium. — De regel van S. Columbanus.	116
VEERTIENDE HOOFDSTUK. — Zalige dood van den H. Remaclus. — Trudo sticht een klooster in het land der Menapiërs. — Zyne geestelyke Oefeningen.	131
VIJFTIENDE HOOFDSTUK. — De H. Landrada. — Vrouwenklooster te Munsterbilsen. — De H. Beregisus.	139
ZESTIENDE HOOFDSTUK. — De H. Lambertus wordt verbannen. — Zyn verblyf te Stabuletum. — Herstelling van den H. Lambertus	149
ZEVENTIENDE HOOFDSTUK. — Verborgten leven van Trudo. — Mirakelen.	157
ACHTTIENDE HOOFDSTUK. — Zalige Dood en Begrafenis van S. Trudo.	163
AENHANG.	171
Legende van Sint Evermarus.	<i>Ib.</i>
De godendienst by onze Vaderen.	176
De heilige Eucherius, bisschop van Orleans.	189
Geschiedenis van de heilige Overblyfselen van Sint Trudo.	195

